

Botanisk inventering av Östergötlands skärgård

Länsstyrelsen i Östergötlands län • Planeringsavdelningen • 1983

BOTANISK INVENTERING

av Östergötlands skärgård

Utförd 1979-1980

av

Lars-Åke Gustafsson

Omslagsfotot visar klibbglim på Långskär.
Samtliga foton är tagna av Lars-Åke Gustafsson.

Publiceringstillstånd
Ur allmänna kartor från Lantmäteriverket.
Medgivande nr 83.0096.

Godkänd ur sekretessynpunkt för spridning.
Lantmäteriverket 1983-06-01.

Linköping 1983 — AB Östgöta Correspondenten

FÖRORD

En samlad botanisk inventering av Östergötlands skärgård har länge saknats. Lars-Åke Gustafsson har på länsstyrelsens uppdrag under somrarna 1979 och 1980 gjort en översiktlig botanisk inventering. Den omfattar hela den egentliga skärgården och fastlandets kustremsa utom de innersta delarna av Bråviken, Slätbaken och Valdemarsviken.

Författaren har valt att presentera sina resultat i form av tio olika växtmiljöer. Varje växtmiljö är representerad av ett stort antal lokaler som sinsemellan har värderats. Detta arbete syns vara ett gott planeringsunderlag.

Vidare erbjuder inventeringen/rapporten läsaren en förnämlig inblick i vår skärgårds flora då cirka 300 sidor ägnats åt beskrivning av enskilda kobbar, skär, öar eller delar av större öar. För det fortsatta naturvårdsarbetet kommer rapporten att vara till stor nytta.

Kartorna har renritats av Ann-Marie Hellström, Mona Ahlvar och Christina Sköld. Clary Lewau har svarat för utskriften på ordbehandlingsmaskin.

Sverker Kärrsgård
Avdelningsdirektör

Sten Persson
Förste byråinspektör

INNEHÅLL

	Sid
Inledning och metodik	2
Östergötlands skärgård. Allmän beskrivning	7
Skärgårdens botaniska utforskande	16
Beskrivning av växtmiljöer samt utvärdering	18
Barrskog	24
Ädellövskog	32
Äldre odlingsmiljöer	41
Torr- och bergbackar samt klippängar	48
Urkalksten	54
Strandängar	59
Sandstränder	61
Myrar	69
Björkskär	74
Fågelskär	80
Områdesbeskrivningar (från söder mot norr)	89
7H 6a - 7H 6b, Ö. Ed	90
7H 7a - 7H 7c, Ö. Ed, Tryserum, Gryt	96
7H 8a - 7H 8c, Ö. Ed, Tryserum, Gryt	107
7H 9a - 7H 9e, Tryserum, Gryt	122
8H 0b - 8H 0e, Gryt	138
8H 1a - 8H 1e, Gryt	156
8H 2a - 8H 2f, Börrum, Gryt, S.t Anna	187
8G 3j - 8H 3e, Skällvik, S:t Anna	228
8G 4j - 8H 4f, Skällvik, S:t Anna	256
8G 5j - 8H 5e, Skällvik, Rönö, S:t Anna	285
8G 6j - 8H 6e, Ö. Ny, Rönö, Jonsberg, S:t Anna	338
8H 7b - 8H 7e, Jonsberg	351
8H 8b - 8H 8e, Jonsberg	362
8H 9a - 8H 9e, Ö. Husby, Häradshammar, Jonsberg	380
Citerad litteratur	390
Övrig litteratur	392

INLEDNING OCH METODIK

Under somrarna 1979 och 1980 genomfördes på uppdrag av länsstyrelsen i Östergötlands län en botanisk inventering (kärlväxter) i Östergötlands skärgård.

Syfte

Syftet med inventeringen var i första hand att upprätta en översiktlig vegetationskarta i skala 1:20 000. Dessutom kartlägga botaniskt värdefulla områden samt värdebedöma dessa. De vegetationstyper eller växtmiljöer som utförligare undersökts är olika barrskogstyper, särskilt mer eller mindre urskogsliknande barrskogsbestånd, vidare ädellövskogsmiljöer såsom ekhagmarker, lindskog och lundar (hasselundar, ek-lind-hassel-lundar samt igenväxande lövängsrester, jfr föregående). Därtill äldre odlingsmiljöer, torrängsmiljöer såsom torr- och bergbackar samt klippängar, urkalkstensförekomster, stränder (strandängar och sandstränder), myrar, björkskär och fågelskär.

För några områden har en något noggrannare undersökning utförts. Det gäller Ängelholmsområdet (omfattar delar av såväl S:t Anna som Gryt), St. Rimmö naturreservat i S:t Anna samt Eknön i Skällvik. För dessa områden har separata vegetationskartor (trädskiktskartor) upprättats, för St. Rimmö naturreservat i skala 1:10 000, för de övriga i skala 1:20 000.

Metodik

Inventeringen har utförts under två år. Under 1979 inventerades det södra skärgårdsområdet som omfattar hela Gryts skärgård samt de delar av Östergötlands län som faller inom landskapet Småland, dvs delar av socknarna Ö. Ed och Tryserum. Dessutom inventerades samma år Ängelholmsområdet i sydligaste S:t Anna. Under 1980 undersöktes resten av skärgården, d v s S:t Anna (utom Ängelholmsområdet), Jonsbergs skärgård samt de delar av den inre skärgården som delvis ingår i socknarna Börrum, Skällvik, Ö. Ny, Rönö, Häradshammar och Ö. Husby. Inventeringsområdet har i väster avgränsats vid Stegeborg i Slätbaken, i Valdemarsviken vid kartskarven 7G NO/7H NV samt i Bråviken vid Mauritsberg innanför Lönö.

Skärgården har delats in i ekonomiska kartbladsrutor, där varje kartruta omfattar 5x5 km. Allt som allt har 65 sådana rutor systematiskt undersökts (se efterföljande översiktskarta där kartindelningen är utsatt); 28 rutor under 1979 och 37 under 1980. Utöver övärlden har inventeringen även omfattat de strandnära delarna av kusten, de delar som berörs av strandskyddsförordnande (ca 150 m).

Varje kartruta har tagit från 1-2 dagar upp till 5-6 att inventera, beroende på arealen land inom varje enskild ruta. För ett antal rutor, främst i det yttre skärgårdsområdet, har inventeringstiden per ruta varit ca 1 dag; inom flera av dessa rutor finns endast några enstaka skär och kobbar. Inom

de inre delarna, där de stora öarna ligger, har inventeringstiden varit betydligt längre, för Eknön (8G 5j, 8H 5a) 5-6 dagar, så även för Yxnöområdet (8H 4b), Ängelholmsområdet (8H 2b), S. Finnö, Ämtö och Väggö (8H 2c), Aspöjaområdet (8H 5d) samt Fångö-Laxvarp (8H 0d).

Inventeringsperioden har varje år legat mellan den 20 maj och ca 10 september.

Sammanlagt har under de två somrarna 695 öar besökts, omfattande öar av storlek Fångö och Arkö till holmar, skär samt kobbar och hällar av minsta slag. Ju större öarna har varit desto fler strandhugg har gjorts på varje ö. Därtill kommer ett större antal strandhugg utmed kusten.

I ett förberedande stadium genomgicks litteratur. Tidigare har en naturvårdsinventering för kust- och skärgårdsområdet utarbetats av Cöwe (1967), vilken till viss del bygger på uppgifter från Olsson (1965). Denna inventering är allmänt och översiktligt hållen och innehåller få botaniska uppgifter. En geologisk undersökning utfördes av Sandell (1968). Under förra hälften av 70-talet kom kommunblocksinventeringar för de kommuner som även omfattar skärgårdsområdet, Norrköping, Söderköping och Valdemarsvik (Arnborg 1974 och Fredriksson 1975).

Därtill genomgicks den botaniska litteraturen (se kapitlet om skärgårdens botaniska utforskande). De geologiska kartorna studerades i syfte att lokalisera främst urkalkstensförekomster (se Asklund och Sandegren 1923 samt Sandegren och Sundius 1928). Under inventeringens gång har flera personer bidragit med tips om intressanta växtlokaler samt värdefulla uppgifter i övrigt. Dessa är främst Hans Ahnlund (sommarboende på Eknön), Lennart Almkvist och Christina Öberg, Missjö och Stockholm, Carl-Lennart Béve, Ekdalen, Carl Axel Dahlgren, Bråxvik, Harry Ericson, Björkskär, Erik Genberg, Norrköping, Gunnar Hallin, länsstyrelsen i Örebro län, Kjell Karlsson, länsstyrelsen i Östergötlands län, Olavi Kettunen, Eknön, Eric Nilsson, Ekebo, Finnkroken, Nancy Malmström, Bokö, och Alsing Svensson, Fångö. Vid ett par tillfällen har skjuts erhållits av Lennart Almkvist och Carl Axel Dahlgren samt av Axel Olsson, Arkö. Till alla dessa riktas ett varmt tack.

Redovisningen

Varje redovisat område har getts en översiktlig botanisk beskrivning med uppgivande av såväl sällsynta, mindre allmänna som mer frekventa arter (kärlväxter) inom de enskilda växtmiljöerna. Områdena har markerats på en kopia av den topografiska kartan i skala 1:50 000 och försetts med en siffra och för delområden en bokstav. Den löpande numreringen på kartorna följer den efterföljande och tillhörande textdelen. För områden av mer värdefullt slag finns i slutet av beskrivningen en kortfattad sammanfattande bedömning; dessa områden samt därtill ett antal övriga finns upptagna i utvärderingsdelen med angivande av kategoritillhörighet (1,2,3 eller 4).

I redovisningen har även tidigare kända fakta av mer anmärkningsvärt slag tagits med, så att en någorlunda samlad bild av skärgårdens växtlighet erhållits. Där inte annat anges bygger beskrivningarna på egna iakttagelser under åren 1979-80; ett utropstecken (!) efter en uppgiftslämnare som meddelat ett artfynd innebär att växtplatsen senare (eller samtidigt) besökts av mig. Det enda område av mer värdefullt slag som inte besökts är Kvädö. Beskrivningarna från denna ö samt delar av det intilliggande Licknevarpefjärdsområdet, utgör i huvudsak utdrag ur en särskild inventering som gjorts av detta område (Rafstedt 1972-73).

Vegetationskartan

Den översiktliga vegetationskarta i skala 1:20 000 som upprättats medföljer inte inventeringsrappporten (p g a sin storlek). I stora drag följer den det system som utarbetats av Påhlsson (1972). Indelningen i växtsamhällsserier följer Sjörs (1967).

Tidigare har detaljerade vegetationskartor upprättats för Kvädö-Licknevarpefjärdsområdet (Rafstedt 1972-73) och Bokö naturreservat (Edberg och Pettersson 1973). Vid utarbetandet av den heltäckande skärgårdskartan har dessa använts i en något bearbetad och förenklad form.

Som ett hjälpmedel vid utarbetandet av kartan har flygbilder använts. Dessa har främst varit användbara då olika barrskogsmiljöer avgränsats: hällmarkstallskog, torra tallskogstyper samt granskogsbestånd.

Särskilt översiktligt kartlagda är de barrskogsbevuxna, större öarna i innerskärgården, där de olika barrskogstyperna, beroende på topografin, ofta är så komplexa att exakta gränsdragningar varit omöjliga att göra, bl a av tidsskäl; detta gäller även för friska och fuktiga granskogsmiljöer.

Vegetationskartan vill även visa på de förändringar som ägt rum och äger rum i skärgårdsområdet, främst vad gäller odlingsmiljöerna. Igenlagda och pågående odlingar har skilts ut från varandra. Så har även hyggen och planteringar (tall och gran, på såväl upptagna hyggen som igenlagda åkermarker) markerats.

Nomenklatur

Nomenklaturen följer vad gäller kärlväxterna Lid (1963) och kryptogamerna (mossor och lavar) huvudsakligen Ursing (1976). En del av arterna har numera fått sina vetenskapliga namn ändrade, se Lids Norsk og svensk flora, 1974: Anemone

hepatica (blåsippa) heter numera Hepatica nobilis, Callitriche verna (smålånke) C. palustris, Centaurium vulgare (kustarun) C. littorale, Crataegus oxyacantha (rundhagtorn) C. laevigata, Cynanchum vincetoxicum (tulkört) Vincetoxicum hirundinaria, Dryopteris linnaeana (ekbräken) Gymnocarpium dryopteris, Drypoteris phegopteris (hultbräken) Thelypteris phegopteris, Dryopteris spinulosa (skogsbräken) D. carthusiana, Dryopteris thelypteris (kärrbräken) Thelypteris palustris, Myosotis hispida (backförgätmigej) M. ramosissima, Myosotis palustris (äkta förgätmigej) M. scorpioides, Pyrola secunda (björkpyrola) Orthilia secunda, Rorippa islandica (sumpfräne) R. palustris, Sparganium ramosum (stor igelknopp) S. erectum, Spergula rubra (rödnarv) Spergularia rubra och Spergula salina (saltnarv) Spergularia marina.

I några fall har kollektivnamn använts. Dryopteris dilatata coll. betyder att D. dilatata (lundbräken) och D. assimilis (nordlig lundbräken) inte skilts åt i inventeringen; den senare betraktas numera som en egen art. Nymphaea alba coll. innebär att det antingen rör sig om N. alba (vit näckros) eller N. candida (nordnäckros). Callitriche verna coll. syftar på den artgrupp som tidigare gick under benämningen C. palustris (se Svensk Flora av Krok och Almquist), dvs arter av lånke som har blad med en mer eller mindre avsmalnande bas.

I många fall står endast vänderot. Härmed avses överlag kustvänderot (Valeriana salina).

I områdesbeskrivningarna har växternas latinska namn inte konsekvent utsatts. I första hand har latinska namn angetts för sällsynta, mindre allmänna eller i övrigt anmärkningsvärda arter (lokalt eller regionalt).

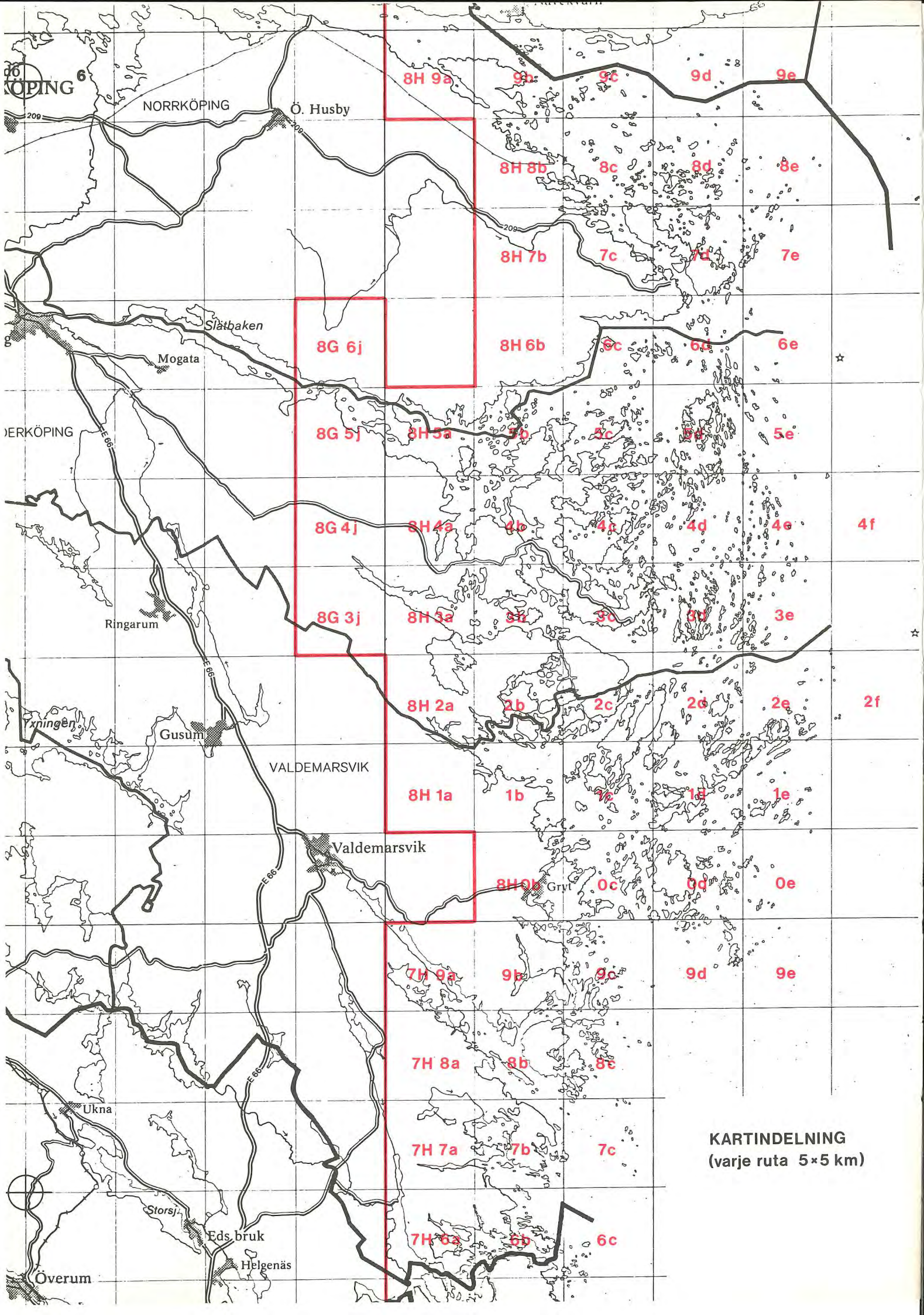

KARTINDELNING
(varje ruta 5×5 km)

ÖSTERGÖTLAND SKÄRGÅRD

Allmän beskrivning

Skärgårdarna i Östersjön är unika. Några egentliga motsvarigheter finns inte. De utgör en säregen blandning av land och hav. Skärgårdshav är ett passande namn. Här ligger tusen och åter tusen öar, holmar, skär och kobbar. Öar som rest sig ur ett skummande hav efter det att inlandsisen smält bort för ca 10 000 år sedan. Grund har stuckit upp och blivit till kobbar och skär. Många av de större öarna har under tidernas lopp vuxit samman med fastlandet. Vikar och sund har grundats upp och är numera bevuxna med vassar. Nya grund och kobbar sticker upp, även om landhöjningen idag är obetydlig; i södra Östersjöns skärgårdar rör det sig kanske om ett par millimeter per år.

Den del av Östersjöns skärgårdar, som faller inom Östergötlands län, brukar delas upp från norr mot söder i: Jonsbergs eller Vikbolandets skärgård, ibland enbart benämnd Arkö skärgård, vidare S:t Anna, Gryt och längst i söder den nordligaste delen av Tjusts skärgård - det sistnämnda skärgårdsområdet ligger i landskapet Småland. I nord-sydlig riktning blir det en sträcka på ungefär 6,5 mil och i väst-östlig ca 2,5 mil.

Varje skärgård har sin egen karaktär. Jonsberg i norr utmärks av barrskogsbevuxna öar och holmar, så även stora delar av Gryt, där öarna har en särskilt karg och bergig prägel. S:t Anna, som ligger mitt emellan, skiljer sig i flera avseenden. Här finner man en mer leende och lummig skärgård med ädellövskogar som breder ut sig framför allt kring de större gårdarna i de inre delarna. Många anser att S:t Anna är den vackraste av skärgårdarna. Det är ett omdöme, givetvis subjektivt, som ofta ges av de seglare som befarit denna skärgårds starkt söndersplittrade - och svårnavigerade - yttre arkipelag. Andra föredrar Gryts mer karga och "vilda" övärld.

Skärgården brukar indelas i inner-, mellan- och ytterskärgård. Några definitiva gränser mellan de olika zonerna är svåra att dra, inte minst mellan inner- och mellanskärgård. Tydligast framträder de olika zonerna i S:t Anna, där skärgården har sin största sträckning i väst-östlig riktning. Längst i söder är zonerna kraftigt sammandragna och i området norr om Valdemarsviken går de i det närmaste helt samman.

Ibland brukar skärgården även delas upp i en barrskogsregion, en björkskärsregion och en kalskärsregion. En sådan uppdelning är kanske mindre lämplig för östgötaskärgården, framför allt med tanke på att björkskärsregionen här inte är så utbredd och tydlig som i t ex Stockholms skärgård.

Innerskärgården utgörs, som namnet antyder, av de inre och kustnära delarna. Här ligger de större öarna, såsom Kvädö, St Ålö, S Finnö, Ängelholm, Yxnö, Djursö, Eknön, Arkö och Gränsö. Dessa öar är till övervägande del barrskogsbevuxna. På högre partier förekommer hällmarkstallskog. I sänkor i de inre delarna och utmed sluttningar och dalgångar påträffas granskog. På ett flertal öar och holmar påträffas närmast urskogsliknande trädbestånd, främst av tall. Många av dessa öar utgör häckningsmijöer för rovfåglar. Utmärkande för innerskärgårdens öar är också det ofta rika inslaget av ädellövskog, särskilt ekskog. Större hagmarker finns på Kättilö, Gräsmarö, S Finnö, Ängelholm, Yxnö och Djursö, för att nämna några av de mest attraktiva. I anslutning till dessa öppna och välhävdade marker växer bl a Adam och Eva, mandelblomma, gullviva och andra för innerskärgården karaktäristiska arter. Även lundar och rester av lövängar kan spåras med inslag av såväl ek, hassel som lind. Inte sällan bär lindarna spår av tidigare hamling. Dessa träd berättar om det lövängsbruk som förr bedrevs av skärgårdsborna i syfte att skaffa vinterfoder till kreaturen.

Ädellövskogen uppvisar en särskilt rik flora med arter såsom vårärt, tandrot, ormbär, blåsippa, hässlebrodd, lundslok, tvåblad, ramslök m fl. På norra Axelsö, Sandgärdet och Eknön finns präktiga hassellundar. I ett väst-östligt stråk, som sträcker sig från ungefär Eknön i Slätbaken och utemot Äspholm, finns ett antal öar och holmar som är bevuxna med lindskog. På Äspholm finns de mest utbredda lindbestånden i skärgårdsområdet. Öster om Risö i S:t Anna märks ett stråk med öar som har ett rikt ekinslag. I detta område har buskstjärnblomma en koncentration av förekomster.

I innerskärgården ligger även de viktigare odlingsmarkerna. De återfinns i dalgångar och sänkor med god jord, ofta i direkt anslutning till ädellövskogen. I de flesta fall finns en kantzon med ek kring odlingarna. Mindre odlingar förekommer även en bit ut i mellanskärgården. Ett stort antal av dessa små åkerlyckor är numera igenlagda och stadda i igenväxning. Stengärdesgårdar och rösen vittnar idag om gångna tiders odlarmödor.

I nordligaste Gryt och södra S:t Anna finns ett antal urkalkstensöar. På dessa öar är floran särskilt rik med inslag av bl a grusbräcka. På ett par platser påträffas även murruta. Båda dessa arter är s k kalkindikerande.

Karaktäristiska för innerskärgården är de många grunda och skyddade vikarna och fjärdarna. Dessa är ofta tillhåll

för rastande och sträckande sjöfåglar, främst vigg och andra andfåglar. I vassrika vikar förekommer även skäggdopping, knölsvan och sothöna. Några av de mer betydande fjärdarna är Licknevarpefjärden och Kattedalsfjärden i sydligaste delen av skärgården. I S:t Anna finns Sandfjärden och längst i norr Utsätters- och Ramnöfjärdarna. Innanför dessa fjärdar och vassrika vikar påträffas strandängar som uppvisar en typisk zonering av vegetationen. Här förekommer bl a salttåg, gulkämpar, agnsäv, havssälting, strandkrypa och blåsäv.

Nästan fjordliknande är de vikar som skär djupt in i fastlandet, främst Valdemarsviken men även Slätbaken, vid vilka förkastningsbranterna reser sig lodräta utmed vissa avsnitt. En annan tydlig sprickzon sträcker sig i riktning nordväst-sydost från Slätbakens yttersta del ner genom Lagnöströmmen, vidare in i Finntarmen och över Orren ner emot Barösund och ut i Flisdjupet. En särskilt markant förkastningszon finns även utmed Väggöns och Snuggholmens ostsidor.

Mellanskärgården bildar en bred zon, särskilt tydlig i S:t Anna och norra Gryt. Även här märks ett flertal större öar. Men det mest utmärkande för denna del av skärgården är det stora antalet mindre öar och holmar som ofta bildar arkipelager. I skydd av dessa häckar bl a svärta, liksom ejder en av de mest utpräglade skärgårdsfåglarna. Mellan de mer eller mindre sammanhängande ögrupperna ligger stora och öppna fjärdar, t ex Aspöjafjärden och Hafjärden i S:t Anna och Säsfjärden och Reskärsdjupet i Gryt. Öarna domineras av en karg och mager hällmarkstallskog med övervägande ris- och lavsamhällen.

På de större öarna förekommer, liksom i innerskärgården, inslag av ädellövskog med lundvegetation samt insprängda mindre odlingar. På Fångö och Väggö i Gryt finns större myrar av i huvudsak mossetyp.

Längre ut i mellanskärgården omväxlar tallskogsbevuxna öar med relativt kala skär som till största delen utgörs av en klipphedsvegetation. På dessa skär finns endast några enstaka rönnar och björkar. Andra skär kan vara kraftigt enbuskbevuxna. En sådan arkipelag av enbuskskär finns söder om Aspöja i S:t Anna. På en del skär finns sänkor med små ängsfragment, ibland förvånansvärt artrika med arter såsom smultron, renfana, äkta johannesört, vanlig nattviol, vildlin, ängsnejlika och strandveronika. Utmed syd- och ostsidorna, vilka motsvaras av läsidorna, märks inte sällan albårder. Ovanför tångvallar i alstrandsnåren kan toppfrossört påträffas. Strandaster och strandkvanne är ett par karaktärisktiska arter på steniga och blockrika moränstränder.

I övergången till ytterskärgården ligger en vegetationszon, som brukar benämnas björkskärszon. Denna är i den östgötska skärgården inte lika utpräglad och tydlig som i t ex Stockholms skärgård. I ett område söder och sydost om Aspöja återfinns de mest typiskt utbildade björkskären. Dessa skär är bergiga och utgörs av kala hällar som avbryts av björkbevuxna myrsvackor, s k gropmyrar. Bottenskikten i dessa miniatyrmyrar är desamma som i mossar, dvs de är uppbyggda av vitmossor. Här växer bl a lund- och skogsbräken, tuvull, kråkbär, hjortron samt hönsbär. Den sistnämnda arten är i huvudsak nordlig, men förekommer även i den sydvästra delen av landet samt i Östersjöns skärgårdar. I skärgårdsområdet är hönsbäret intimt knutet till björkskärszonen.

Utanför de yttersta barrskogsöarna och björkskären vidtar ytterskärgården med sina kala skär, kobbar och hällar. Det som framförallt utmärker detta område är en mängd fågelgödslade skär. De brukar benämnas fågelskär. Här häckar en rad olika fågelarter, främst vitfågel. Flera vadarfåglar märks här, bl a roskarl. Skräntärna, tobisgrissla och tordmule förekommer sällsynt och på ett antal skär påträffas labb. Under den känsliga häckningstiden är ett stort antal av fågelskären skyddade. Från och med 1 april fram till antingen 10 juli eller 15 augusti får ingen gå iland på dessa skär.

Fåglarnas kväverika spillning har gett upphov till en speciell och artrik flora. Vanliga arter är strandbaldersbrå, gräslök, kustvänderot, gul fetknopp, kärleksört och bl a styvmorsviol. I fuktsvackor och kring hällkar står fackelblomster i granna grupper. Ett flertal typiska kulturmarksväxter, bl a malört, kan också påträffas på den här typen av skär. Av särskilt intresse är klibbglimmen, som har en stark koncentration av lokaler i S:t Annas finskurna ytterskärgård. Intressanta är även vejde och dansk skörbjuggsört. Orangegul vägglav och grågrön fågelberg-brosklav breder ut sig på de gödslade hällarna.

Det är främst i ytterskärgården som man blir påmind om att skärgården är ett verk av inlandsisen. De kala skären och kobbarna uppvisar tydliga s k stöt- och läsidor, vilka markerar isens riktning då den med oerhörd tyngd skred fram över skärgården, från norr eller nordväst mot söder eller sydost. Stötsidan är fint isslipad och rundad och vätter mot isens riktning. Läsidan präglas av en sönderbruten topografi med lossbrutna, skarpkantade klippstycken.

Allra längst ut sticker små hällar och bådor upp, ständigt överspolade av vågor och bränningar. Här ligger gråsälarnas land. Av denna en gång så rika sälstam återstår nu endast små spillror som kämpar för sin existens mot Östersjöns gifter.

Från utsiktspunkter som Gubbö kupa i Gryt samt Kupaklint och Marö kupa i S:t Anna har man enastående möjligheter att se hur det östgötska skärgårdshavet ter sig lite från ovan.

Härifrån ges den verkliga översikten.

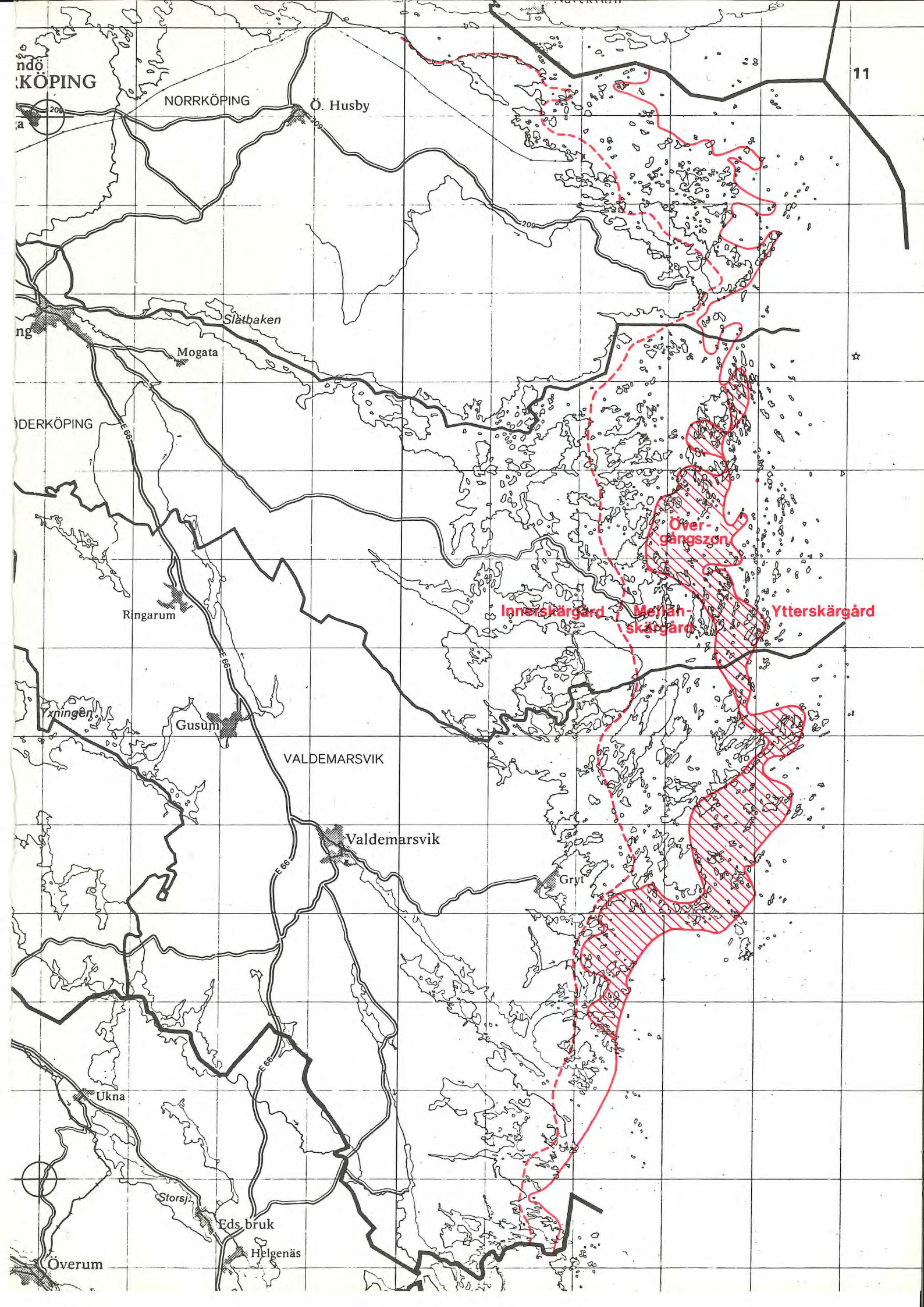
11
NORRKÖPING
Ö. Husby
Slätbaken
Mogata
Ringarum
Yxningen
Gusum
VALDEMARSVIK
Valdemarsvik
Gryt
Ukna
Storsj.
Eds bruk
Helgenäs
Överum
E 66
209
Över-
gångszon
Innerskärgård
Mellan-
skärgård
Ytterskärgård

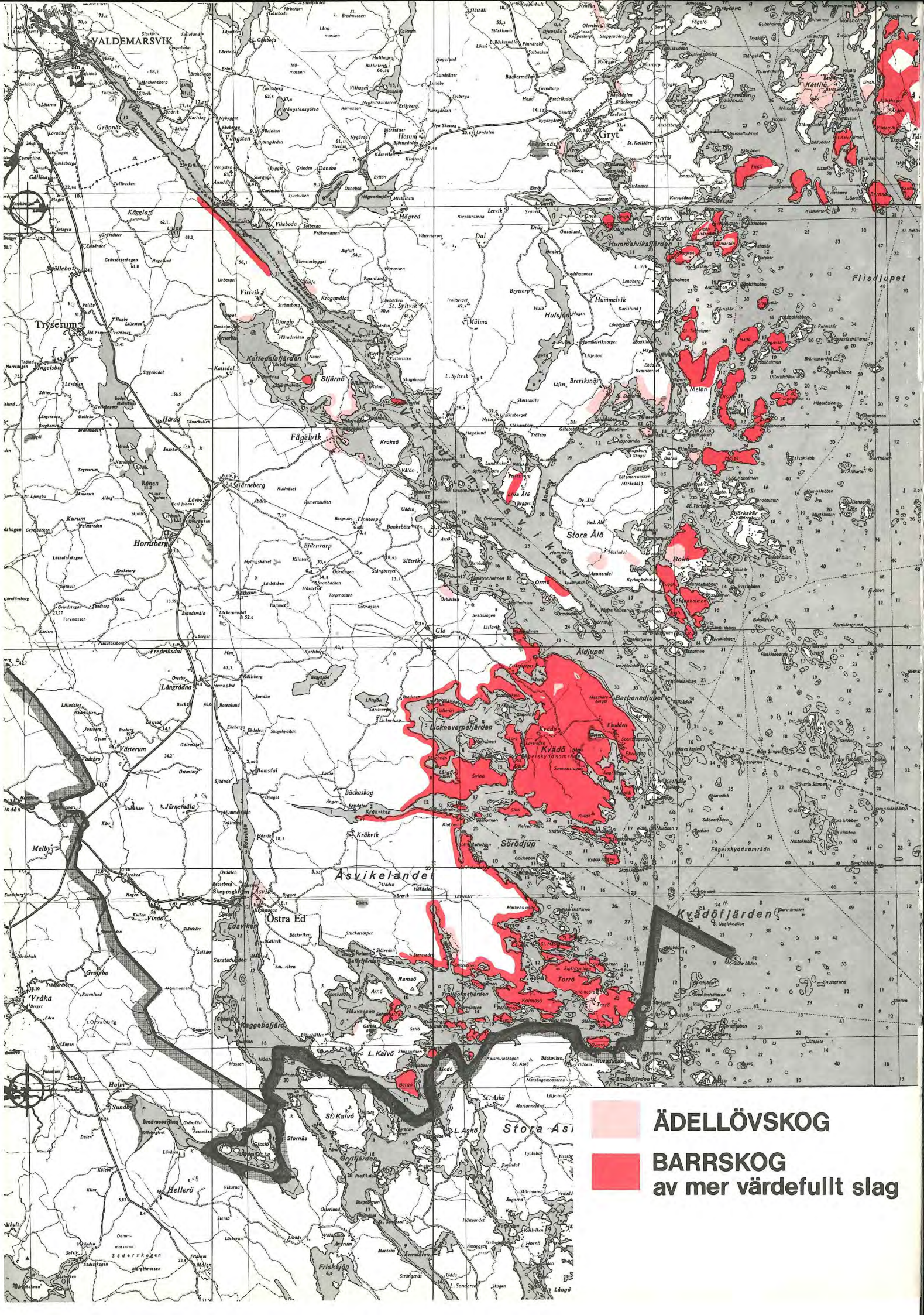
ÄDELLÖVSKOG
BARRSKOG
av mer värdefullt slag

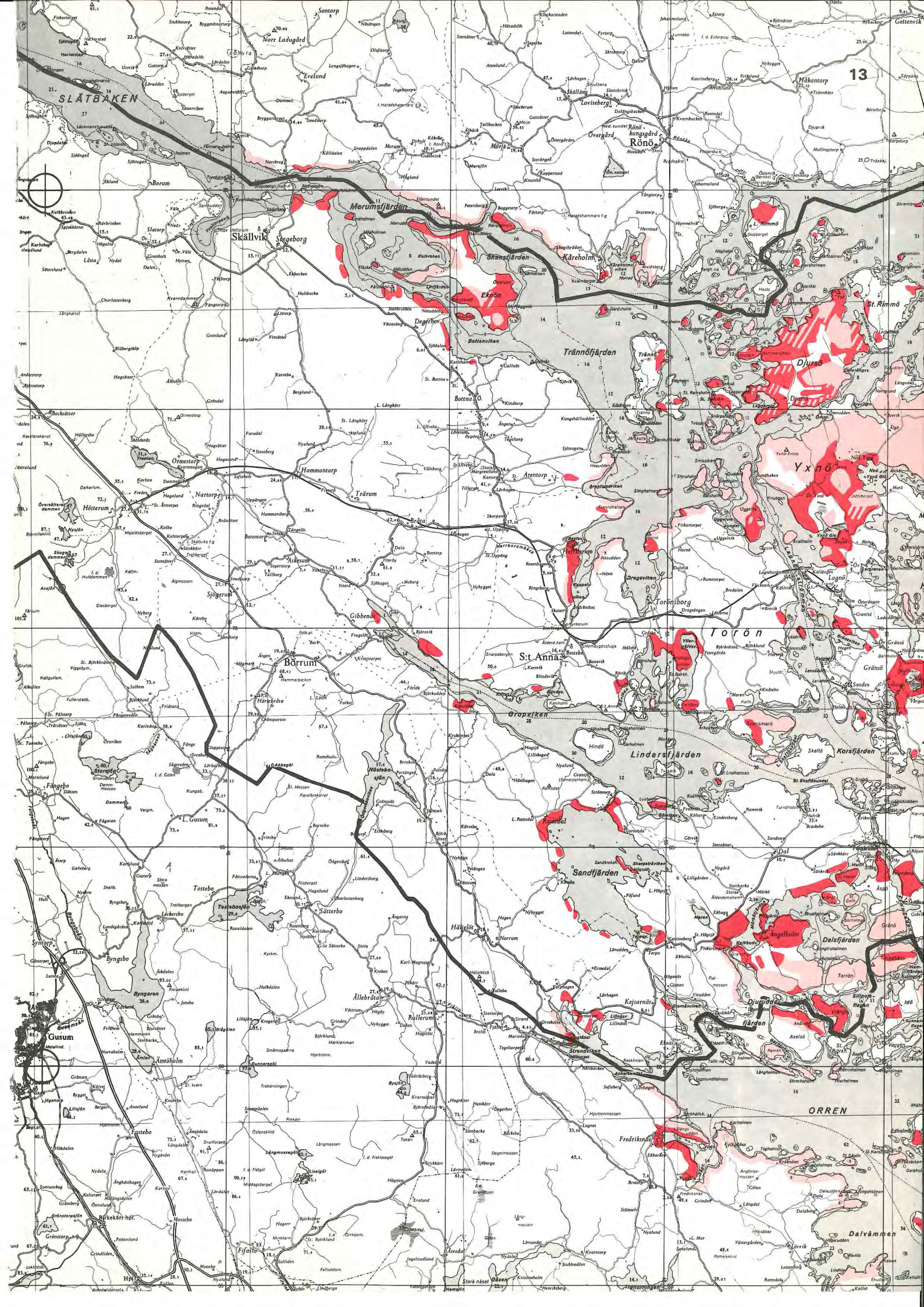
13
SLÄTBAKEN
Merumsfjärden
Skällvik
Skansfjärden
Eknön
Kåreholm
Rönö
Trännöfjärden
Djursö
St. Rimmö
Yxnö
Torön
Torönsborg
Börrum
S:t Anna
Gropviken
Lindersfjärden
Korsfjärden
Sandfjärden
Dalsfjärden
Gusum
ORREN
Fredriksnäs
Dalvämmen

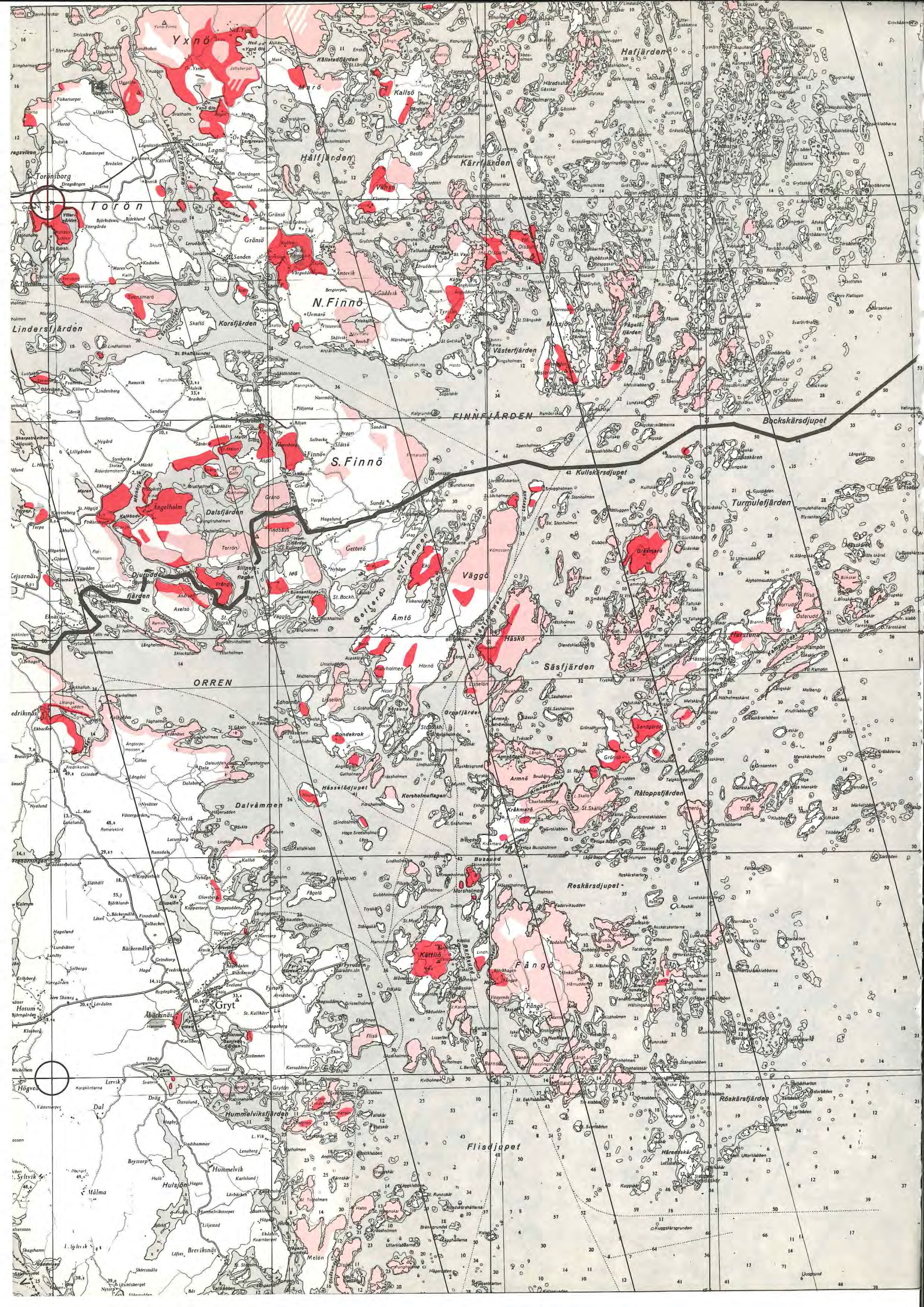
Yxnö
Hafjärden
Kallsö
Märö
Hälfjärden
Kärrfjärden
Torönsborg
Torön
Gränsö
N.Finnö
Lindersfjärden
Korsfjärden
Västerfjärden
Missjön
FINNFJÄRDEN
Bockskärsdjupet
S.Finnö
Kullskärsdjupet
Turmulefjärden
Dalsfjärden
Angelholm
Djupudden
Sillnäsfjärden
Väggö
Ämtö
Häskö
Säsfjärden
ORREN
Dalvämmen
Hässlödjupet
Korsholmenfjärden
Råtoppsfjärden
Busaund
Reskärsdjupet
Fångö
Gryt
Åbäcksnäs
Hummelviksfjärden
Flisdjupet
Röskärsfjärden
Hummelvik
Hulsjön
Målma
Sandgärdet
Grönsö
Armnö
Kråkmarö
Grässmaro
Harstena
Ingakampen
Österudd
Flisö
Bondekrok
Getterö
Gällarö strömmen
Gällarö
Ängelholmsfjärden
Ängelholmsleden
Hässlödjupsleden
Busaundsleden
Reskärsleden
Flisdjupsleden
Bockskärsleden
Kullskärsleden
Harstenaleden
Ingakampsleden
Gällarö strömmensleden
Gällarö sundsleden
Gällarö sundsfjärden
Sillnäsfjärden
Djupuddsfjärden
Torönsleden
Lindersfjärdsleden
Korsfjärdsleden
Hälfjärdsleden
Kärrfjärdsleden
Hafjärdsleden
Kallsödjupsleden
Kallsödjupet
Ängelholmsfjärdsleden
Dalsfjärdsleden
Dalvämmensleden
Ormenleden
Ormenfjärden
Ormenfjärdsleden
Ormenfjärdsleden
Ormenfjärdsle

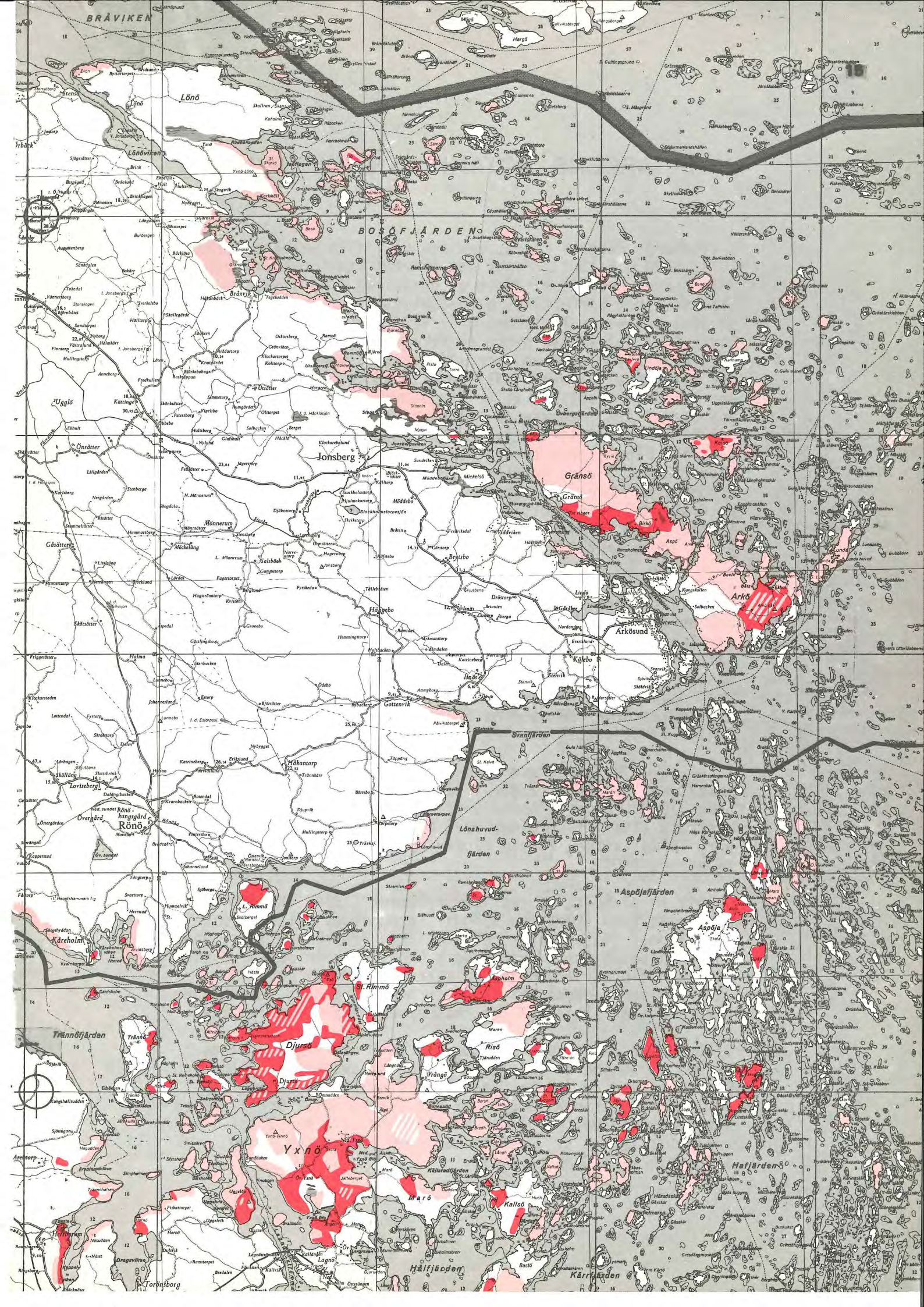
BRÅVIKEN
Lönö
Lönövikarna
BOSÖFJÄRDEN
Bråxvik
Jonsberg
Ugglö
Kättinge
Önsätter
Mönnerum
Gåsätter
Mockelång
Salsbäck
Brantsbo
Häggebo
Holma
Gottenvik
Ingö
Kälebo
Arkösund
Gränsö
Aspö
Arkö
Lunda
Svanfjärden
Lönshuvudfjärden
Aspöjafjärden
Aspöja
Kårholm
Rönö kungsgård
Rönö
Lovisebergs
Håkantorp
St. Rimmö
Trännöfjärden
Djursö
Yxnö
Maröfjärden
Hafjärden
Kallsö
Hälfjärden
Kärrfjärden
Herrhamn
Torönsberg
Ängsvikarn
Lagnö
Risö
Vrångö
Aspholm
Maren
Bastö
Hafsten
Mjogo
Mickelsö
Middebo
Stockholmstorpet
Hjulmakartorp
Stockholmstorpsmon
Stockholmstorpsjön
Stenberga
Nybygget
Tappana
Ekhult
Ekbacken
Ekbacka
Ekbacksvallen
Ekbacksvägen
Ekbacksvägen
Ekbacksväg

SKÄRGÅRDENS BOTANISKA UTFORSKANDE

I Kindbergs Östgöta Flora, som kom ut i fyra upplagor (1861, 1874, 1880 och 1901), finns ett flertal växtlokaler uppgivna från skärgårdsområdet. Några av dessa kan idag sägas vara klassiska och har besökts av botanister även senare. Exempel på sådana lokaler är Sandgärdet, Vindbåsö och Snuggholmen i norra Gryt. Dessa öar hyser en rik lundflora med arter såsom ramslök (Allium ursinum) och strävlosta (Bromus benekeni), för att nämna två av de sällsyntaste lundväxterna i skärgården. En annan besökt lokal är Stegeborgs ruin, som ännu idag uppvisar flera intressanta kulturmarksväxter. I övrigt finns hos Kindberg (1901) växtfynd redovisade från bl a Bokö, Kättilö, Fångö, Häradsskär, Harstena, Gräsmarö och Idö, samtliga i Gryt, vidare Ängelholm, Missjö, St. Rimmö, Äspholm och Aspöja i S:t Anna samt Eknön i Skällvik. Sträv nejlikrot (Geum hispidum), som trots flitigt eftersökande inte återfunnits i senare tid, finns redovisad från Fångö, Totholmen och L. Ålö i södra Gryt.

I en uppsats i Sveriges Naturs årsbok om Eknön (Högdahl 1929) redovisas några enstaka växtfynd, bl a en förekomst av strutbräken (Matteuccia struthiopteris). Tjugo år senare kommer samlingsverket Natur i Östergötland, innehållande en allmänt hållen uppsats om växtvärlden i Gryt (Nannfeldt 1949); fragmentariska uppgifter står även att finna hos Eckerbom (1949), dock utan lokalangivelser. Mistelns (Viscum album) förekomst i östgötaskärgården omnämns första gången i en uppsats av Wahlin (1951), utan att lokalen närmare preciseras.

På 40-talet botaniserade Erik Asplund, Naturhistoriska riksmuseet, av vad som framgår i växtförteckningar (Asplund, omkr. 1950) främst i norra Gryt. Bland annat fann han stor kustruta (Thalictrum minus var. kochii) på Gräsmarö (se Genberg 1977), vilken första gången upptäcktes av Kindberg 1867 (Kindberg 1901).

En bit in på 50-talet publicerar Olsson (1954) ett par intressanta fynd, nämligen sjögull (Nymphoides peltata) och dvärglummer (Selaginella selaginoides) från Kupan i S:t Anna resp. Hässelön intill Harstena i Gryt. Fyra år senare kommer Harstena flora (Olsson 1958), vilken utförligt beskriver växtligheten i denna del av Gryts norra skärgård, omfattande Harstena samt ett antal öar, holmar och skär i omgivningen.

Vikbolandet och dess skärgård (som till övervägande delen utgörs av Jonsbergs skärgård) behandlas av Genberg (1969). Denna uppsats är liksom Olssons Harstena flora av mer utförlig karaktär och innehåller ett större antal uppgifter om växtlokaler i det nordliga skärgårdsområdet. Av särskilt intresse är fyndet av glasört (Salicornia europaea) nära Stjärnvik (jfr Genberg 1977).

Samma år publicerar Tyler (1969) ett ekologiskt arbete om strandängar som även innehåller uppgifter om florafynd. Genberg kompletterar senare sina inventeringar med en del fynd från S:t Anna, främst från de inre delarna samt från bl a Eknön (Genberg 1973).

På uppdrag av Naturvårdsverket utfördes i början av 70-talet inventeringar i Kvädö-Licknevarpefjärdsområdet (Rafstedt 1972-73 manus) samt inom Bokö naturreservat (Edberg och Pettersson 1973). I det senare arbetet omnämns för första gången förekomst av klöverärt (Tetragonolobus maritimus) i östgötaskärgården. Det förra området ligger i landskapet Småland men i Östergötlands län, medan Bokö ligger i sydligaste Gryt. Båda inventeringarna innhåller detaljerade uppgifter om vegetation och flora.

I slutet av 70-talet kommer den nya östgötafloran (Genberg 1977). Landskapet har delats in i 68 sektioner. Målsättningen har i första hand varit att inom varje sektion finna så många kärlväxtarter som möjligt; frekvensuppgifterna är därför av mindre utförlig art, bl a också p g a tidsskäl. Det är i huvudsak tre sektioner som berör skärgårdsområdet. Två av dessa innefattar även stora delar av fastlandet. För sektion 84 (Gryt) anges 694 arter, för sektion 54 (S:t Anna) 612 arter samt för sektion 42 (Jonsberg och Häradshammar) 674 arter. Från skärgårdsområdet (övärlden) är frekvensuppgifterna av ovan nämnda skäl relativt knapphändiga.

Sammanfattningsvis kan sägas att skärgården i sin helhet varit ganska dåligt och otillfredsställande utforskad floristiskt. Särskilt S:t Anna har aldrig ägnats någon större uppmärksamhet.

Floristiska nyfynd 1979 - 1980

Under inventeringen, som utfördes 1979-80, gjordes ett stort antal nyfynd av sällsynta och mindre allmänna arter. Eftersökningen koncentrerades i första hand på i landskapet kust- och skärgårdsbundna arter samt arter av växtgeografiskt intresse. Många av dessa nyfynd har redovisats i supplement till Östergötlands flora (Genberg 1979 och 1981).

I de yttre delarna av skärgården har klibbglim (Melandrium viscosum), vejde (Isatis tinctoria), dansk skörbjuggsört (Cochlearia danica) samt strandveronika (Veronica longifolia v. maritima) eftersökts. Likaså bergkårel (Erysimum hieracifolium) och strandråg (Elymus arenarius). De flesta av dessa arter återfinns på fågelgödslade skär; så gör även malört (Artemisia absinthium) vars utbredning kartlagts (det har inte kunnat klarläggas om samtliga förekomster som redovisas i områdesbeskrivningarna utgörs av "ren" malört - sannolikt finns på sina håll inblandning av andra taxa).

På björkskär har i första hand hönsbär (Cornus suecica) eftersökts samt i mellanskärgården bl a toppfrossört (Scutellaria hastifolia); även bunge (Samolus valerandi) har påträffats på nya platser.

I de inre delarna av skärgården har ädellövskogsområden särskilt undersökts, inte minst lundmiljöer. Lundslok (Melica uniflora) har noterats från ett flertal nya lokaler, i huvudsak i S:t Annas innerskärgård. Nyfynd har även gjorts av buskstjärnblomma (Stellaria holostea), lundviol (Viola reichenbachiana) och lundlosta (Brachypodium sylvaticum). Kindbergslokaler för ramslök (Allium ursinum) har återupptäckts. Ett nyfynd vardera har gjorts av vårtåtel (Aira praecox), murruta (Asplenium ruta-muraria) och klöverärt (Tetragonolobus maritimus). Idegranens (Taxus baccata) utbredning har försökt kartläggas.

Utöver dessa uppräknade arter har även något mer vanliga arters utbredning "ringats in", arter som är mer eller mindre knutna till en viss definierad växtmiljö (se beskrivning av växtmiljöer).

I det följande kommer olika växtmiljöer och de däri ingående växtsamhällena att översiktligt beskrivas. Dessa är i ordning:

1) Barrskog
2) Ädellövskog
3) Äldre odlingsmiljöer
4) Torr- och bergbackar samt klippängar (även ängsskär)
5) Urkalksten
6) Stränder: Strandängar, sandstränder
7) Myrar (inkl. alkärr)
8) Björkskär
9) Fågelskär

För varje växtmiljö har ett försök till utvärdering gjorts. Denna är gjord med ett läns- och skärgårdsperspektiv som utgångspunkt, även om hela skärgårdsområdet kan sägas vara av riksintresse och därmed också av internationellt intresse. De områden som vid bedömningen klassats högst har placerats i kategori 1. Denna högsta värdebedömning kan innebära att det beskrivna området kan vara av såväl läns- som riksintresse. Områden inom kategori 2 är oftast också av mycket högt värde, men i de flesta fall av mindre areal, medan kategori 3 innefattar lokaler av mer regionalt intresse. På den efterföljande översiktskartan har större, sammanhängande områden av högsta naturvärde avgränsats. Kartan utgör en utvärdering av de olika, separata utvärderingarna. Inom dessa områden faller det största antalet lokaler av högsta naturvärde inom varje beskriven växtmiljö. Generellt kan sägas att hela det yttre skärgårdsområdet är av riksintresse (högsta naturvärde) (avgränsat med en linje).

Följande områden är markerade på kartan:

1) Kattedalsfjärden - Kvädö-Licknevarpefjärden

Kattedalsfjärden: Grund, skyddad, långt inskjutande fjärd. Stora ansamlingar av rastande sjöfåglar, särskilt vigg och andra änder. Typiskt utbildad strandäng i de innersta delarna, med intilliggande öppen och välhävdad torrbacks- och hagmarksmiljö. Avsaknad av fritidsbebyggelse utmed stränderna. Denna typ av fjärd har få eller inga motsvarigheter i skärgårdsområdet (ett mindre långt framskridet successionsstadium av en avsnörd, uppgrundad och igenväxande fjärd).

Kvädö-Licknevarpefjärden: Liksom Kattedalsfjärden en skyddad fjärd, med ett flertal barrskogsbevuxna holmar, av vilka några hyser åldriga trädbestånd. Kvädö uppvisar en blandning av kulturpåverkade marker och opåverkade barrskogar. Viktig viltrefug.

2) Örskär - Dannskären

Typiskt utbildade fågelskär med en rikt varierad flora. Rika häckningsmiljöer för ett flertal fågelarter, bl a alkfåglar.

3) Björkskär - Melön - Stagelskär

Detta område ligger inom den del av östgötaskärgården där de olika vegetationszonerna är starkt sammandragna. Flera öar har urskogsliknande barrskogsbestånd. Äldre odlingsmiljöer finns bl a på Blankö och Ekholmen. Välbevarad, gammal bebyggelse på Björkskär. Koncentration av idegranförekomster. Flera öar har en intressant geologisk uppbyggnad.

4) Fångö - Gubbön (med kupan) - Laxvarparkipelagen - Storkarlen

På Fångö finns en av skärgårdens få större myrar, i övrigt omväxlande, opåverkade barrskogsmiljöer, i nordost rester av en gammal koppargruva (från 1800-talet). Från Gubbö kupa vida utsikter över det södra skärgårdsområdet. Kring Laxvarp en arkipelag av småöar och holmar. St. Lundskär har en orörd och vildmarksartad prägel. På Storkarlen en rik s k fågelgödslad flora med rik förekomst av klibbglim.

5) Sandgärdet - Grönsö - Sandskären - Innerö - Ytterö - Dannskär

På Sandgärdet finns en präktig hassellund med en rik lundflora, bl a förekomst av ramslök; gammal slåtteräng smiljö. Grönsö uppvisar en öppen och välhävdad ekskogsmiljö. Ett flertal små holmar och skär i södra delen av området har en intressant geologisk uppbyggnad. På Sandskären och Skräckskär finns sandavlagringar med en intressant och artrik flora. På Sandskären förekomst av marviol, på Skräckskär en välutbildad sandstrand med strandråg. Innerö och Ytterö är orörda barrskogsöar på gränsen till ytterskärgårdsmiljö. Dannskär hyser en typiskt fågelgödslad flora och skräntärnekoloni.

6) Torrön - Gräsmarö - Örskär

Torrön med omgivande holmar och småskär utgör ett egenartat område som saknar egentliga motsvarigheter i skärgårdsområdet. Uppvisar såväl geologiska, ornitologiska som botaniska kvaliteter. I norr en större insjöliknande vattensamling med en blandning av söt- brackvattenarter. Delvis värdefull orörd barrskogsmiljö. På Gräsmarö finns en större, välhävdad ekhagmark. På Örskär, ingående i Ässkären, finns en sand- och klapperstrand med bl a strandråg och vejde.

7) Väggö - Snuggholmen

Större delen av Väggön utgörs av ett vildmarksartat skogs- och myrområde. På Snuggholmen finns en rik lundflora, speciellt rikt inslag av s k ädla lundgräs såsom strävlosta, lundlosta och lundslok.

8) Ängelholmsområdet - Bondekrok-Hässelön - södra Ämtö

Ängelholmsområdet: Ett innerskärgårdsområde med rikt inslag av ädellövskog. På norra Axelsö finns en urskogsliknande hassellund med typisk lundflora. På Ängelholm finns i de norra delarna ett större sammanhängande ekskogsområde med inslag av bl a lind; i sydost och på intilliggande Torrön delvis urskogsliknande barrskogsbestånd. En liknande urskogsartad barrskog finns även på Ramsholmen. På Vrångö märks ett flertal mindre urkalkstenshällar, några av dessa hyser gott om grusbräcka. En rik lundflora återfinns i de centrala delarna av Vindbåsö, så även på St. Marön som utgörs till sin helhet av ädellövskog och här påträffas ett mindre bestånd av ramslök. Norr om Sköthagen på S. Finnö märks en välhävdad och öppen, större ekhagmark. Ett större, sammanhängande ädellövskogsområde finns i Ekhaga-området väster om Ängelholm, intill Mörköfjärden, och söder om Sänkvik påträffas bl a en lund med åldriga hasselbuskage. Kuststräckan söder om Orren är värdefull p g a sin oexploaterade karaktär. På Hässelön märks rester av äldre odling och igenväxande äldre slåtterängsmiljö med inslag av såväl hassel som lind. Bondekrok uppvisar i söder en öppen, välhävdad kulturmiljö med en samlad bebyggelse. På södra Ämtö återfinns lundartade ädellövskogsmiljöer, särskilt väster om Maren.

9) Eknön - förkastningsbranten utmed Slätbaken

Eknön intar på sitt sätt en särställning bland skärgårdens många öar. Stora delar präglas av igenväxning. I öster finns en präktig hassellund, närmast urskogsartad (jfr Axelsö). Rik lundflora med bl a ramslök, storrams, nästrot, tvåblad, springkorn, en förekomst av strutbräken, hässleklocka m fl.

Ett strandängsområde hyser slidsilja, enda förekomsten i landskapet. Andra delar av ön utgörs av åldriga barrskogsbestånd, bl a den södra av de två i väster utskjutande uddarna. Norrudd är uppbyggd av isälvsmaterial. I övrigt inslag av ett flertal mycket åldriga träd. Värdefull vedskalbaggsfauna.

Norr och väster om Eknön återfinns det mest markanta avsnittet av den förkastningsbrant som reser sig utmed Slätbakens norra strand.

Vid Stegeborgs ruin finns en intressant kulturmarksflora. Utmed den södra stranden av Slätbaken finns områden med ekhagmarker.

10) Yxnö - Djursö - L. Ramsö - St. Rimmö naturreservat

På Yxnö finns en av de större ekhagmarkerna i skärgårdsområdet, vilken utmärks av glest stående trädgrupper. I området kring Öv. Yxnö och söder om Öv. Yxnö Glo påträffas rika lundmiljöer med ek, lind och hassel. Terrängen på norra Yxnö utgörs av omväxlande bergiga, tallskogsbevuxna partier och sänkor med granskog. Även Djursö hyser ett rikt ekinslag kring de centrala odlingsmarkerna, ofta med ett underskikt av hassel. Rik lundflora i vissa avsnitt med bl a lundslok. På L. Ramsö finns en urkalkstensförekomst med en typisk flora; övriga delar av ön utgörs av ädellövskog med en rik lundflora samt inslag av hamlade träd. St. Ramsö, söder om föregående, uppvisar en äldre odlingsmiljö med stengärdesgårdar och hamlade träd. På L. Rimmö finns i nordväst en vackert utbildad ekhagmark. Flera av öarna och holmarna inom området har urskogsliknande barrskogsbestånd. Inom naturreservatet St. Rimmö återfinns holmar med mer eller mindre rena lindskogsbestånd. På Aderton kobeter finns en förekomst av urkalksten.

11) Äspholm

Den ö i skärgårdsområdet som har de största lindbestånden. Delvis ett närmast parkliknande landskap. Vissa delar uppvisar en rik lundflora med rika förekomster av bl a natt och dag. Spår av lövängsbruk med ett flertal kraftiga, hamlade lindar.

12) Missjöarkipelagen - Dromhals - Skogböte - St. Uggelholmen

De yttre delarna av S:t Anna skärgård karaktäriseras av tätt liggande holmar, skär och kobbar, en starkt söndersplittrad ytterskärgård som har få eller inga motsvarigheter i Östersjöns skärgårdar. Ett stort antal av dessa småskär och hällar hyser förekomster av klibbglim. Fågelskär som Bockskär, Röskär, Norrbådarna och Yttre båden uppvisar en rik s k fågelgödslad flora; det gäller även Nordostskär längre norrut i området. På St. Tallskär finns en urskogsliknande tallskog; så även på St. Gröskär.

Dromhals, Brunnskären och Torrskär är några av de mest typiskt utbildade björkskären i skärgården. Mellan St. Uggelholmen och Skogböte finns ett stråk med ekskogsbevuxna öar, av vilka Horvelsö, Skogböte och Äskkloven i det närmaste helt utgörs av ekskog. I detta stråk med ekskog finns en koncentration av lokaler för buskstjärnblomma. På St. Uggelholmen finns en delvis rik, lundartad flora i såväl ek- som linddominerad ädellövskog.

13) Stjärnvik - Bråxvik

Mellan Bråxvik och Stjärnvik återfinns ett av de större sammanhängande strandängsområdena i skärgårdsområdet. I anslutning till detta påträffas åldriga barrskogsbestånd av värdefullt slag.

14) Utsätters- och Ramnöfjärdarna - Stapeln - Jonsbergsviken

Området kring Utsätters- och Ramnöfjärdarna utgörs av ett mycket tilltalande kust- och innerskärgårdslandskap. Gäller även de inre delarna av Jonsbergsviken. Här finns, liksom vid Stjärnvik och Bråxvik, välutbildade, större strandängar som uppvisar en typisk vegetation och flora. Stor ansamling av rastande sjöfåglar, främst änder, vigg och knölsvan i de grunda och skyddade fjärdarna. I området också partier med opåverkade barrskogsbestånd, t ex i Stapelområdet - i detta avsnitt därtill en vassrik fågelsjö.

15) Korsö - Västerö - Törnsöarna - Benö - Stångskären - Gröskär

Ett område i de centrala delarna av Jonsbergs skärgård som utmärks av ett flertal öar och holmar som uppvisar åldriga och opåverkade tallskogsbestånd, t ex Törnsöarna, Bommersholmen, Vattenholmen, Pirumskären och Högholmen samt på gränsen till ytterskärgården Benö, Mellre och St Stångskär samt Gröskär. Korsö intar en särställning bland områdets öar genom sin rika inblandning av ekskog; uppvisar i de centrala delarna även en äldre odlingsmiljö samt i övrigt en orörd barrskogsmiljö. Av delvis samma karaktär är Västerö väster om Lindöja. Flera små fågelskär finns inom området, med en rik flora, t ex Ö. Gröskärsklabben, Ö. Gula skäret samt Inre Benskären. På några av dessa fågelgödslade skär förekommer klibbglim bl a. Skären i området Kallhamn - St. Stångskär - Gröskär har en intressant geologisk uppbyggnad.

16) Ölskären - St. Blacken

Fågelskär som uppvisar en rik flora. Rika förekomster av klibbglim och malört, särskilt på Ölskären.

17) Yttre Benskären - Kännö - L. Penningskär - Rönnskär

Typiskt utbildade fågelskär med en rik flora, särskilt på Yttre Benskären, Kännö och L. Penningskär; på det sistnämnda finns en större vattensamling. På Rönnskär en gammal fiskebod med ursprunglig prägel.

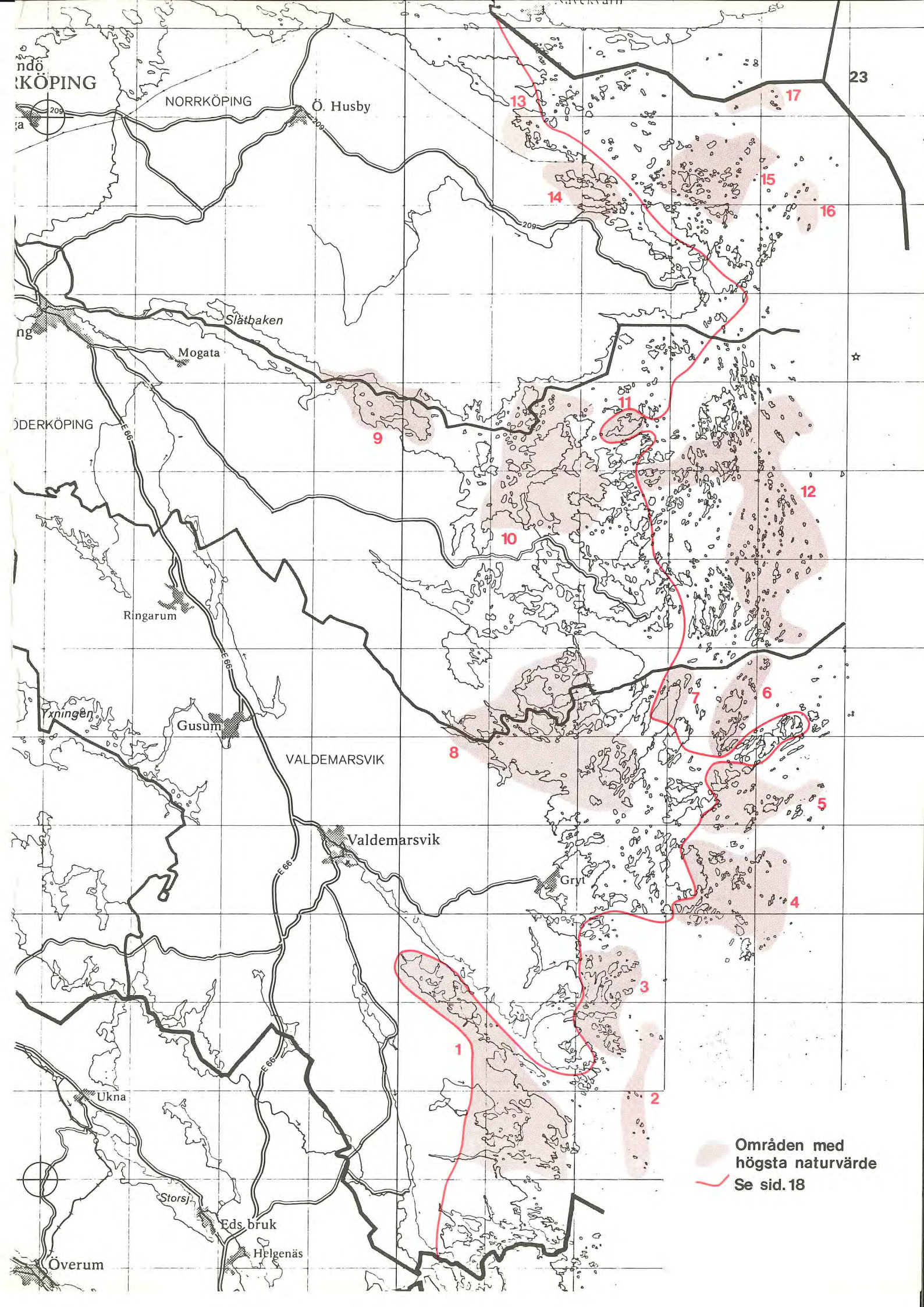
NORRKÖPING
Ö. Husby
Slätbaken
Mogata
Ringarum
Yxningen
Gusum
VALDEMARSVIK
Valdemarsvik
Gryt
Ukna
Storsj
Eds bruk
Helgenäs
Överum
E 66
209
23
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
Områden med högsta naturvärde
Se sid. 18

BARRSKOG

Den ojämförligt största delen av skärgårdens vegetation består av barrskog. I lika hög grad dominerar tallskogen. Uppåt 80-90% av barrskogen utgörs av tallskog. Främst i de inre delarna av skärgården påträffas mer sammanhängande granskogsbestånd, på godare jord; särskilt utbredd är den i de nedre delarna av sluttningar, utmed dalgångarnas sidor och även i de inre, låglänta och fuktigare partierna av de större öarna. På högre delar växer övervägande tallskog.

Hällmarkstallskogen utgör ett särskilt markant inslag. Den återfinns på de högst belägna delarna av inner- och mellanskärgårdens öar och holmar och når ända ut till gränsen mot ytterskärgården. Den sätter en stark prägel på hela skärgården, särskilt i Gryt och ner emot gränsen till Kalmar län, där övärlden är mer karg och bergig. Klart tallskogsdominerad är även Jonsbergs skärgård i norr.

På hällmarkerna får tallarna en knotig och lågväxt form, s k martallar. I exponerade lägen är de också ofta vindpinade och vridna. De står rotade i smala jordfyllda sprickor eller skrevor, där rötterna kan gå på djupet och suga upp vatten. Endast där den maritima påverkan blir för stark, dvs där vågor och bränningar spolat bort jorden, saknas tallen.

På hällmarkerna förekommer lavsamhällen med olika sammansättning. Vanligast är renlavar, speciellt grå och gulvit renlav (Cladonia rangiferina och C. sylvatica), men även vit- eller fönsterlav (C. alpestris) förekommer. Lavar av släktet Umbilicaria, t ex tuschlav, kan också påträffas. Raggmossor (släktet Rhacomitrium) är inte heller ovanliga. Utöver lavsamhällen utgörs vegetationen mest av rissamhällen med ljung (Calluna vulgaris) och lingon (Vaccinium vitis-idaea) som dominanter. Mjölon (Arctostaphylos uva-ursi) kan också ingå. I fuktiga svackor, fyllda av vitmossor (Sphagnum), växer kråkbär (Empterum nigrum), tuvull (Eriophorum vaginatum) och ibland även skvattram (Ledum palustre). I övrigt är floran artfattig och ensartad; inga överraskningar kan väntas.

Särskilt egenartade bildningar i form av grönsilvriga, kuddliknande kupoler brukar den falska vitmossan (Leucobryum glaucum) åstadkomma, bl a i branta, fuktiga och skyddade delar av hällmarkerna.

På djup jord som lätt dräneras påträffas en annan typ av tallskogsvegetation. Det är oftast en gräs- och risrik tallhed, där kruståtel (Deschampsia flexuosa) brukar vara det dominerande gräset. På mer torra ställen, särskilt i luckor

i tallskogen, förekommer även fårsvingel (Festuca ovina). I övrigt finns såväl blåbärs- som lingonris. Örtfloran är i regel inte särskilt artrik. Ängs- och skogskovall (Melampyrum pratense och M. sylvaticum) är några mer frekventa arter, liksom bl a vårfryle (Luzula pilosa) och skogsviol (Viola riviniana). Pyrola-arter kan spåras i denna typ av tallskog, men förekommer även i andra skogstyper, t ex i barrblandskog och även i ren granskog. Den vanligaste arten är björkpyrola (Pyrola secunda). Ovanligare är grönpyrola (Pyrola chlorantha), vilken dock oftast växer i torrare typer av tallskog. Knärot (Goodyera repens) är en orkidé som också föredrar tallskog.

I stenig och blockig tallskog ersätter pipröret (Calamagrostis arundinacea) kruståteln som den viktigaste samhällsbildaren. På mer sandigt material uppträder bergrör (C. epigeios).

Tallarna i denna torra tallskogstyp blir inte sällan högvuxna och grova och kan nå ansenlig ålder. Ett flertal öar uppvisar urskogsliknande tallskogsbestånd.

En rikare och mer varierande vegetation och flora påträffas i granskog. Den vanligaste typen är blåbärsgranskogen. Som namnet antyder så utgörs den till väsentlig del av blåbärsris. Bottenskiktet utgörs av mossor, av vilka de viktigaste är väggmossa (Pleurozium schreberi), husmossa (Hylocomium splendens) och kvastmossor (Dicranum).

Här växer i övrigt bl a ekorrbär (Maianthemum bifolium), skogsstjärna (Trientalis europaea), skogsviol och här och var linnéa (Linnaea borealis). Bland lummer-arterna är revlummern (Lycopodium annotinum) den mest utbredda. Mer sällsynt förekommer matt- och lopplummer (L. clavatum och L. selago) - de båda sistnämnda har under inventeringen endast påträffats på några enstaka platser, vilket inte hindrar att de kan finnas på fler lokaler. Ormbunkar är inte ovanliga; de vanligaste är träjon (Dryopteris filix-mas) och skogsbräken (D. spinulosa).

I fuktiga granskogsavsnitt med ett bottenskikt av främst vitmossor (Sphagnum) kan det lilla spindelblomstret (Listera cordata) påträffas; under inventeringen har det endast setts på Hässelön nära Harstena. I fuktigare delar av granskog kan även ögonpyrola (Moneses uniflora) spåras, liksom fläckigt nyckelblomster (Dactylorhiza maculata). I mer eller mindre kärrartade partier växer bl a missne (Calla palustris) och andra typiska kärrarter; i sådana partier består bottenskiktet ofta av björnmossor (Polytrichum).

Ängsgranskogen är en rikare typ av granskog. Den kan bestå av dels lågörtssamhällen, dels högörtssamhällen. En sådan granskogstyp finns särskilt på Eknön i Slätbaken. Den kan ha

inslag av så väl hassel som spridda ädellövträdsarter. Under våren blommar här blå- och vitsippor och senare tillkommer flera av de typiska lundväxterna, såsom hässlebrodd (Milium effusum), ormbär (Paris quadrifolia), sårläka (Sanicula europaea), trolldruva (Actaea spicata) samt sist men inte minst tandrot (Dentaria bulbifera) - den sistnämnda har ett stort antal rika lokaler i skärgården. Harsyra (Oxalis acetosella) brukar breda ut sig över stora ytor.

Av särskilt intresse är förekomsterna av idegran (Taxus baccata) i det södra skärgårdsområdet. Den har en koncentration av lokaler i området Bokö-Björkskär-Melön i sydligaste Gryt samt på Harstena och några näraliggande holmar (norra Gryt). Idegranen är idag endast känd från Gryt; en äldre uppgift föreligger från S:t Anna.

I värderingen har 3 kategorier urskiljts. De öar, holmar eller delar av större öar i innerskärgården samt kustavsnitt som finns upptagna i dessa kategorier utgör ett urval (de som bedömts mest värdefulla) av de områden som finns markerade på den översiktliga kartan i den allmänna beskrivningen (ädellövskog och barrskog av mer värdefullt slag). Utöver dessa 3 kategorier finns på den separata barrskogskartan även kustavsnitt med mer sammanhängande, värdefulla barrskogsbestånd medtagna (övervägande högt belägna hälltallmarker, särskilt i de inre delarna av S:t Anna samt kuststräckan söder om Orren i norra Gryt).

Några verkliga s k urskogar finns knappast i skärgården. Däremot finns ett flertal öar eller områden som kan sägas hysa urskogsliknande barrskogsbestånd, främst då tallskog av relativt hög ålder. Det stora flertalet av de upptagna områdena utgörs av naturskogar av mer eller mindre orörd karaktär, dvs de är måttligt eller i ringa omfattning påverkade av människan. Dessa områden har inte bara ett mycket högt egenvärde p g a den orörda och vildmarksartade prägeln, de är också ofta mycket betydelsefulla som viltrefuger, inte minst för flera rovfågelsarter. Flera av områdena kan därtill vara presumptiva häckningsmiljöer för några av de större rovfågelsarterna. Deras floristiska värde är emellertid inte alltid så betydande, med vilket då menas att floran (förekomst av enskilda arter) inte alltid skiljer sig nämnvärt från den flora som påträffas i områden av mindre opåverkad karaktär. Det finns alltså inte alltid en direkt koppling mellan ett äldre, opåverkat barrskogsbestånd och en artrik flora, bortsett då från vissa granskogstyper av det rikare slaget där inslaget av mer krävande arter är betingat främst av variationer i fuktighetsförhållanden och näringstillskott.

Faktorer som haft betydelse vid detta försök till utvärdering är: 1) Graden av orördhet: avsaknad av fritidsbebyggelse eller avstånd till sådan, skogsbeståndets ålder (uppskattad och relativ), grovvuxenhet, förekomst av döda träd, omkullfallna träd, avsaknad av stubbar eller förekomst av

gamla stubbar, lågor 2) Vildmarksprägel: varierande topografi; uppklyftning, blockighet (se även föregående), 3) Vegetation och flora: mångskiftande växtsamhällen (beroende på topografin), välutbildade lav- och moss-samhällen (slutenhet), förekomst av vissa arter såsom pyrola- och lummerarter, linnéa , skogsorkidéer såsom knärot bl a samt dessa arters frekvens.

Kategori 1 (fylld ring):

Lokaler som bedömts ha det högsta skydds- och vetenskapliga värde;

Kategori 2 (fylld triangel):

Lokaler av något mindre värde, dock i en del fall i det närmaste jämförbara med lokalerna i kategori 1;

Kategori 3 (fylld fyrkant):

Här upptas ett mindre antal av övriga barrskogsområden av mer värdefullt slag (se den översiktliga kartan i den allmänna beskrivningen).

BARRSKOG

Objekt	Värdering (Kategori)	Kartblad	Sida
St. och L. Totholmen	1(-2)	7H 9c	130
Hattö	1	7H 9c	131
St. Hamnskär	1	7H 9c	131
Stagelskär	1	7H 9c	132
St. Lundskär	1	8H 0e	154
Hässelön	1(-2)	8H 1d	179
Ängelholm	1	8H 2b	195
Torrön	1	8H 2b	197
Ramsholmen	1	8H 2b	201
S. Finnö, Finnarudd (hälltallmark)	1	8H 2c	208
Väggö	1	8H 2d (2c)	215
Torrön	1	8H 2d (1d)	217
Sanningholmen	1	8H 3b	237
St. Tallskär	1	8H 3e	254
Simpholmen-Styrsholm-Svedholm	1	8H 4a,4b	260
Busholm-Älgholm	1	8H 4b	260
Yxnö, i norr	1	8H 4b,4c	264,268
St. Gröskär	1	8H 4e	282
Eknön	1	8G 5j, 8H 5a	294,296,297
Svedholm	1	8H 5b	307
Långholmen-Äspskär	1	8H 5b	308
Djursö	1	8H 5b	305
Stjärnvik (Råcklösaskär bl a) -Bråxvik	1	8H 8b	363,364

Objekt	Värdering (Kategori)	Kartblad	Sida
Stapeln (Utsättersfjärden)	1	×8H 8c (8b)	367
Benö	1	8H 8d	375
N. Törnsö-S. Törnsö	1	8H 8d	373
St. Fläskö	1	8H 9c	384
Brännholmen	2	7H 8c	116
Melön, i NV	2	7H 9c	130
Brandholmen	2	7H 9c	131
Pungholmen	2	7H 9c	131
St. Kalvholmen	2	8H 0c	141
Lindholmen (norr Kättilö)	2(-1)	8H 0c	144
Fångö	2(-1)	8H 0d	147
Gubbö Långholmen-Gubbön	2	8H 0d	152
St. Tväsäcken	2	8H 1c	161
Bondekrok-Lisselön	2(-3)	8H 1c	163
Gröholmen	2	8H 1c	164
Håskö, östra delen	2	8H 1d (2d)	173
Harstena, mellan Skags- och Näckkroken	2	8H 1e,2e	184
St. Getholmen	2(-3)	8H 2b	204
Sörholmen	2	8H 2b	204
Vrångö	2(-1)	8H 2b	199
Slingerholmen-Långholmen-Skrocksholm	2	8H 2b	201
Gränö	2	8H 2c(2b)	208
Vindbåsö	2(-1)	8H 2c(2b)	209
S. Finnö, SO Sandvik	2(-1)	8H 2c	203
S. Finnö, i de centrala delarna	2(-1)	8H 2c	207
Birkskär	2	8H 2e	224
Gröholm	2(-1)	8H 3a	233
Hamna	2	8H 3e	252
Järnkulla	2	8H 4a	258
Torön-Uggelö	2	8H 4b	260
Marö, i norr (hälltallmark)	2	8H 4c	268
Långholmen (granskog bl a)	2	8H 4c	269
Norrholmen-Ekbosholmen	2	8H 4d	274
Häradsskär	2	8H 4d	276
S. Städsholmen	2(-1)	8H 4d	275
Långa skäret	2	8H 4e	281
St. Pukö	2	8H 5b	308
Yxnö, i NO (hälltallmark bl a)	2	8H 5c	320
Risö, i öster och nordost (granskog bl a)	2	8H 5c	320

Objekt	Värdering (Kategori)	Kartblad	Sida
Birkskär-Betsholm-Höga Bockskär--Tyxholm	2	8H 6d(5d)	347
Gränsö, norra delarna	2	8H 7c	353
Korsö	2	8H 7d	357
Bosö	2	8H 8b	364
Stenskär	2(-3)	8H 8c	368
Bommersholmen	2	8H 8d	373
Vattenholmen-Pirumskären-Högholmen	2	8H 8d	374
Mellre och St. Stångskär	2	8H 8d	377
Gröskär	2	8H 8e	382
L. Isö	2(-1)	8H 9b	
L. Ålö (hälltallmark bl a)	3	7H 8b	111
Ormö (granskog bl a)	3	7H 8b	110
St. Ålö (hälltallmark)	3	7H 8b	113
Bokö, i norr	3	7H 8c	116
Halsö (hälltallmark bl a)	3	7H 8c	121
Sandö	3	8H 0d	150
Timmerholmen	3(-2)	8H 1d	177
Innerö	3(-2)	8H 1d	181
Ytterö	3(-2)	8H 1e	186
Inre och Yttre Kampön	3	8H 1e	185
Sandkrokeholmen-L.Högsjöholmen	3	8H 2a	188
St. Fläsan	3(-2)	8H 2d	217
Svensmarö, i norr (hälltallmark)	3	8H 3b	237
N. Finnö, Lövudden (hälltallmark)	3(-2)	8H 3c	242
St. Svensö (hälltallmark)	3	8H 3d	250
Yxnö, Holmen (granskog bl a)	3	8H 4b	266
Vänsö, i norr (hälltallmark)	3	8H 4c	270
Bredholmen-Viholmen-Bersholmen--Högholmen	3	8H 4c	271
Örholmen	3	8H 5d	327
Knarrö-Marön	3	8H 6d	346
Jungfruholmen-Porsholmen	3	8H 8b	364
Ljungskär	3	8H 8c	367
Isö, i norr (hälltallmark)	3	8H 9b	382
St. och L. Sämö	3	8H 9c	384
Trädgårdsklubbarna	3	8H 9c	384

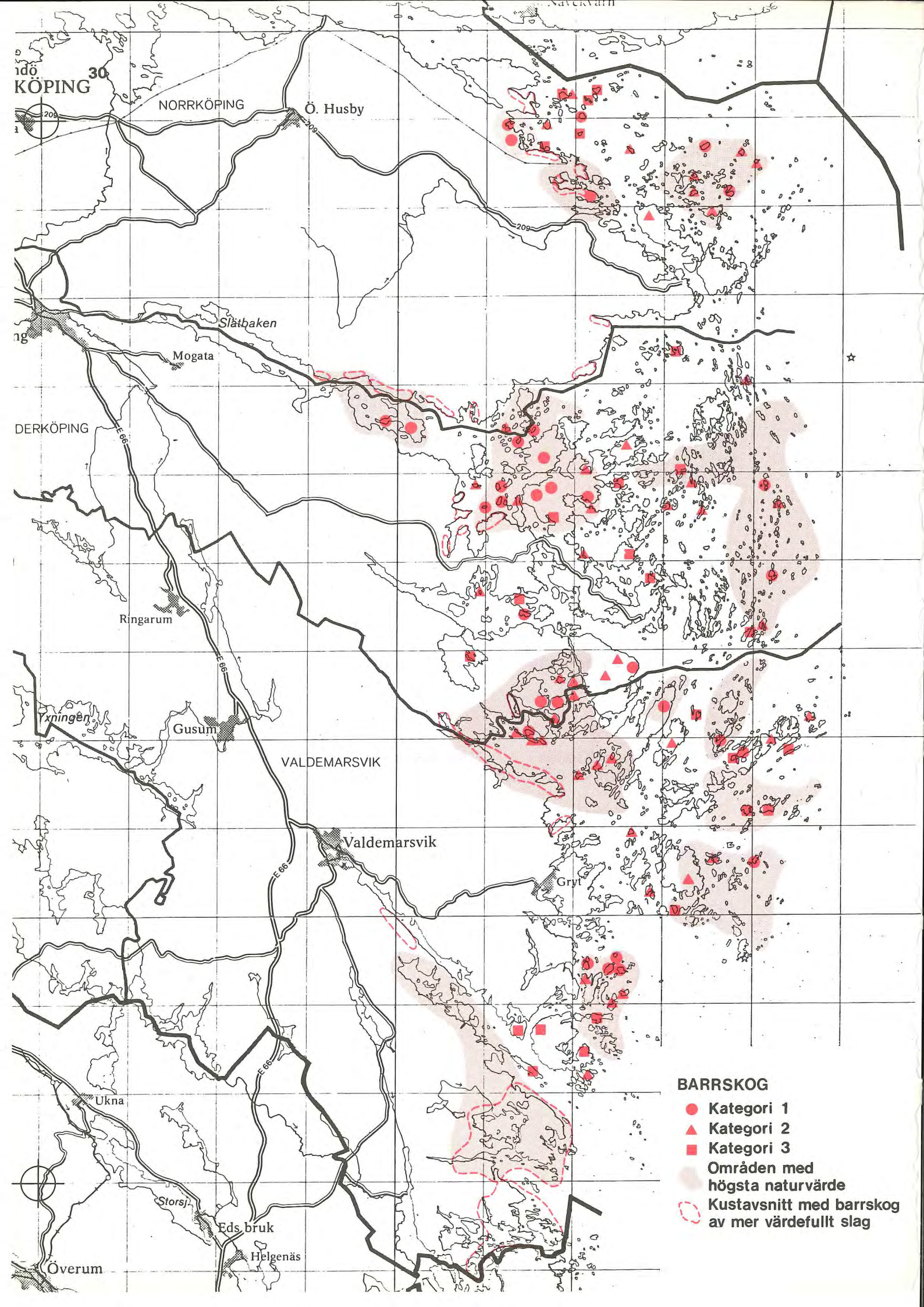
KÖPING
NORRKÖPING
Ö. Husby
Slätbaken
Mogata
DERKÖPING
Ringarum
Gusum
Ixningen
VALDEMARSVIK
Valdemarsvik
Gryt
Ukna
Storsj
Eds bruk
Helgenäs
Överum
E 66
209
BARRSKOG
Kategori 1
Kategori 2
Kategori 3
Områden med högsta naturvärde
Kustavsnitt med barrskog av mer värdefullt slag

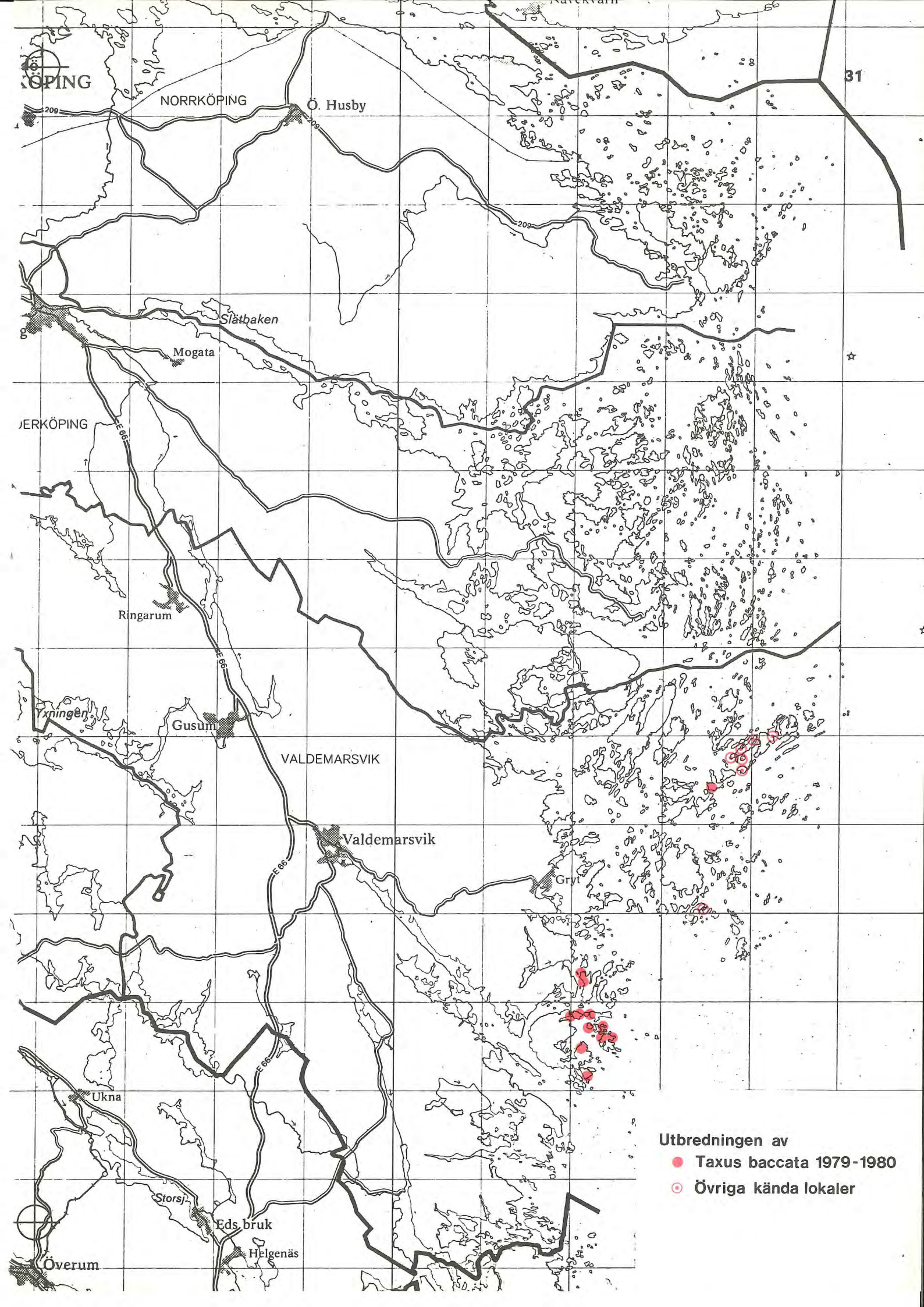
ÖPING
NORRKÖPING
Ö. Husby
209
Slätbaken
Mogata
ERKÖPING
E 66
Ringarum
Yxningen
Gusum
VALDEMARSVIK
Valdemarsvik
Gryt
Ukna
Storsj
Eds bruk
Helgenäs
Överum
31
Utbredningen av
Taxus baccata 1979-1980
Övriga kända lokaler

ÄDELLÖVSKOG

Ädellövskogen har sin största utbredning i de inre delarna av S:t Anna i det mellersta skärgårdsområdet. På utbredningskartan har de viktigaste områdena ringats in. Dessa områden är identiska med de områden (i innerskärgården) som bedömts ha det högsta naturvärdet (se separat karta). En koncentration av förekomster finns i Ängelholmsområdet, som omfattar delar av sydligaste S:t Anna och nordligaste Gryt. Vidare finns ett område som omfattar stora delar av Yxnö och Djursö. Ytterligare ett utgörs av Eknön med omgivningar. Samtliga dessa områden uppvisar även andra kvaliteter utöver ädellövskogen, vilka gör dem särskilt värdefulla.

I begreppet ädellövskog innefattas skogbildande bestånd av ek och lind i första hand, därtill områden med hassel och lövblandskog där utöver ek och lind även ask, alm och lönn kan förekomma. Ekskogen utgörs till övervägande del av ekhagmarker. Ek påträffas även nedanför branter i skyddade lägen, så också andra ädla lövträd. I det senare fallet har ädellövskogen karaktär av lund. Den mest utpräglade lundvegetationen återfinns annars främst i hasselskog, på rik jordmån. Ett flertal öar och småholmar är bevuxna med ren lindskog. Ädellövskog, oftast i form av ek-(hassel)skog, omger gamla odlingsmarker i dalgångar och i andra låglänta partier. Ädellövskog, liksom granskog, indikerade på god jord och visade på områden som var möjliga för skärgårdsbonden att odla upp. Lövträd av olika slag var värdefulla under den tid då boskapsskötseln var utbredd i skärgården. Särskillt de ädla lövträden, såsom lind och ask, gav vinterfoder till kreaturen. Det är av den anledningen som man här och var på öarna kan se hur dessa träd beskurits, de har hamlats (se vidare härom i kapitlet äldre odlingsmiljöer). Ädellövskogen hör alltså intimt samman med det gamla lövängsbruket i skärgårdslandskapet.

Särskilt utbredd är eken. Ekhagmarker sätter sin prägel på flera av de stora öarna i innerskärgården. Ofta har de karaktär av ett nästan parkliknande landskap och är belägna i nära anslutning till större gårdar. Utbredda ekhagmarker finns på Yxnö, Ängelholm, Kättilö, Gräsmarö, S. Finnö bl a. Vegetationen och floran i dessa områden är inte lika rik som i de mer lundartade ädellövskogarna. Ofta är dessa ekhagmarker komplexa till sin utbildning, då de inte sällan har inslag av uppstickande berghällar och i svackor förekommer kärrartade partier. Det är våraspekten som gör ekhagmarkerna (ekbackarna) särskilt attraktiva. Vanliga arter är vitsippa (Anemone nemorosa), vårlök (Gagea lutea), gullviva (Primula veris), knippfryle (Luzula campestris) och t ex gökärt (Lathyrus montanus). Adam och Eva (Dactylorhiza sambucina) kan påträffas här och var, liksom bl a sloknunneört (Corydalis pumila), båda arter som är bundna till kust- och skärgårdsområdet.

Andra arter som kan förekomma i denna vegetationstyp är natt och dag (Melampyrum nemorosum), liksom släktingen korskovall (M. cristatum). Av den senare finns en vitgulblommig form, som särskilt uppträder på ekskogsbevuxna öar söder om Aspöja i S:t Anna. På dessa öar, av vilka Horvelsö, Skogböte, Äskkloven och Styrsö är några av de mest ekdominerade, påträffas även buskstjärnblomma (Stellaria holostea), en art som har en koncentration av förekomster just i detta ekstråk (se markering på ädellövskogskartan). Buskstjärnblomman växer mer frekvent på Bokö i sydligaste Gryt. Grönvit nattviol (Platanthera chlorantha) tillhör de sällsyntare inslagen i ekskogsfloran. Ängsskära (Serratula tinctoria) har setts på någon enstaka lokal under inventeringen. Vippärt (Lathyrus niger), kornfibbla (Scorzonera humilis) samt spenört (Laserpitium latifolium) tillhör också ekskogsfloran.

Ekhagmarkerna är de mest betespräglade av skärgårdens ädellövskogar. I de fall där bete fortfarande pågår utgör de ett mycket tilltalande inslag i landskapsbilden. På andra håll är de stadda i igenväxning; granplantor skjuter upp och blåbärsris breder ut sig, sedan den gamla hävden upphört.

En betydligt rikare flora påträffas i ädellövskogar, där hassel bildar ett underskikt; i övrigt kan såväl ek som lind förekomma. Oftast har dessa lundområden karaktär av ek-hassel-lundar. Flera mycket åldriga och närmast urskogsartade hasselbestånd finns i de inre delarna av särskilt S:t Anna. Några av de mest magnifika ligger på Axelsö (i Gryt nära gränsen till S:t Anna) och på fastlandet söder om Sänkvik. På Eknön i Slätbaken finns ytterligare en präktig hassellund med nästan trädlika hasselbuskar. Ännu en fin hassellund finns på Sandgärdet i Gryt. I samtliga dessa områden återfinns en typisk lundvegetation. De har tidigare utnyttjats för slåtter och bete, men är nu mer eller mindre kraftigt igenvuxna.

En mindre kulturpåverkad typ av lundar finns i och nedanför bergsbranter, ofta i rasmarker med en stenig och blockrik morän. Denna typ av lundvegetation påträffas främst på öarnas och holmarnas läsidor; ett fint exempel på en sådan lundtyp finns på Snuggholmen i norra Gryt.

Lundområdena uppvisar en mycket rik vår- och försommarflora. Blå- och särskilt vitsippor (Hepatica nobilis och Anemone nemorosa) täcker marken. Vätteros (Lathraea squamaria) och nunneörter (Corydalis intermedia och C. pumila) kan påträffas i anslutning till hasselbuskarna. Desmeknopp (Adoxa moschatellina) är en annan liten ört som hör till den tidiga vårfloran. Den sällsynta lundviolen (Viola reichenbachiana) har en koncentration av förekomster kring Gropviken i S:t Anna. Senare kommer liljekonvalj (Convallaria majalis), vår- och vippärt (Lathyrus vernus och L. niger), ormbär (Paris quadrifolia), trolldruva (Actaea spicata) och tandrot (Dentaria bulbifera). Särskilt tandroten är en av skärgårdslundarnas

karaktärsväxter. Utmärkande för skärgårdslunden är även det högresta gräset hässlebrodd (Milium effusum), som ofta växer i litet mer fuktiga, låglänta delar. På fuktigare, strandnära avsnitt där klibbalen bildar en bård, påträffas svalört (Ranunculus ficaria), stinksyska (Stachys sylvatica) och rödblära (Melandrium rubrum).

Lundslok (Melica uniflora) tillhör de s k ädla lundgräsen som endast påträffas i de rikast utbildade lundarna; ofta växer den nedanför bergklackar i litet sluttande terräng. Lundsloken förekommer huvudsakligen i de inre delarna av S:t Anna, främst på Djursö, Yxnö och Lagnö, där flera välutbildade lundområden finns, t ex Ängsudden på Lagnö och söder om Båtsholm på samma ö. Till de mycket sällsynta lundgräsen hör också lundlosta (Brachypodium sylvaticum) och strävlosta (Bromus benekeni). Den senare har idag endast en känd lokal i skärgårdsområdet, den ligger på förutnämnda Snuggholmen som hyser en rik lundgräsflora, där samtliga här nämnda lundgräs ingår, därtill även lundelm (Roegneria canina).

På Eknön i Slätbaken finns några arter som har sina enda kända eller rikaste lokaler i skärgården just här. Dessa arter är hässleklocka (Campanula latifolia) och nästrot (Neottia nidus-avis), den senare är en orkidé. På Eknön finns också skärgårdens enda större bestånd av storrams (Polygonatum multiflorum). Därtill finns här utbredda bestånd av ramslök (Allium ursinum), en art som där utöver endast har ett fåtal lokaler i skärgården, bl a på St. Marön i S:t Anna och Sandgärdet i Gryt. Mycket sällsynta är även nässelklocka (Campanula trachelium), lundbräsma (Cardamine impatiens) samt lungört (Pulmonaria officinalis). Lungörten har endast setts på en enda lokal under inventeringen, längst in i Gropviken (Gibbenäs) - ute på öarna har den inte observerats. Intressant att notera är att skogsbingel (Mercurialis perennis) inte är känd från skärgårdsområdet (förekommer i landskapet bl a på Omberg). Några övriga lundväxter som är värda att nämnas är tvåblad (Listera ovata), sårläka (Sanicula europaea), natt och dag (se även ekhagmarkerna), skogsvicker (Vicia sylvatica), löktrav (Alliaria petiolata), skogslök (Allium scorodoprasum), långstarr (Carex divulsa) och av de mer frekventa märks även skogsviol (Viola riviniana), harsyra (Oxalis acetosella), vispstarr (Carex digitata) och stenbär (Rubus saxatilis). Lundgröe (Poa nemoralis) utgör ofta ett dominant inslag och är det vanligaste gräset i lundarna.

Av särskilt intresse är förekomsten av mistel (Viscum album) på en ö i S:t Anna. Den växer här mycket sparsamt på gamla, hamlade lindar.

Bland buskarna märks främst måbär (Ribes alpinum) och skogstry (Lonicera xylosteum).

I ett väst-östligt stråk som sträcker sig från Eknön i Slätbaken ut mot Äspholm påträffas ett antal öar som i det närmaste helt är bevuxna med lindskog. Några exempel är V. Gärdsholm och Lindholm (norr om St. Rimmö). På Äspholm återfinns den mest utbredda lindskogen i hela skärgården. Floran på de öar som endast hyser lind är inte särskilt märkvärdig utan ganska ensartad. Ofta dominerar lundgröe, i övrigt märks bl a vitsippa och svalört samt tandrot, den sistnämnda uppträder i regel under lindarna som uppenbarligen ger den en välmående skugga.

I värderingen har 3 kategorier urskiljts. Faktorer som haft betydelse vid detta försök till utvärdering är: 1) Storlek, 2) Representativitet, typisk utbildning, 3) Pågående beteshävd (gäller ekhagmarkerna), 4) Artrikedom; förekomst av vissa indikerande arter, t ex ädla lundgräs såsom lundslok, vidare bl a ramslök, samt dessa arters frekvens (för ekskogsområden bl a buskstjärnblomma).

Kategori 1 (fylld ring):

Lokaler som bedömts ha det högsta skydds- och ventenskapliga värde. Innefattar lokaler med mycket högt naturvärde (se i första hand de områden som inringats på utbredningskartan);

Kategori 2 (fylld triangel)

Lokaler av något mindre värde, dock i en del fall i det närmaste jämförbara med lokalerna i kategori 1;

Kategori 3 (fylld fyrkant)

Här upptas ett mindre antal av övriga ädellövskogsområden (ekhagmarker, ekskogar, lundar) som inte är av samma klass som de som upptagits i kategorierna 1 och 2.

På utbredningskartan (visande såväl ädellövskog som barrskogar av värdefullare slag) återges ädellövskogens totala utbredning i skärgården och i de strandnära delarna av kusten.

ÄDELLÖVSKOG

Objekt	Värdering (Kategori)	Kartblad	Sida
Bokö (ekhagmark)	1	7H 8c	115
Kättilö	1	8H 0c	142
Sandgärdet (hassellund)	1	8H 1d	176
Ekhaga-området	1	8H 2b	196
Ängelholm	1	8H 2b	193
Sänkvik (hassellundar)	1	8H 2b	202,203
St Marön	1	8H 2b	203
Axelsö (hassellund)	1	8H 2b	197
S Finnö, norr om Sköthagen (ekhagmark)	1	8H 2c	207
Vindbåsö	1	8H 2c	209
Snuggholmen	1	8H 2d	216
Gräsmarö (ekhagmark)	1	8H 2d	219
Kårbofjärdsområdet	1	8H 3c	240
Yxnö, Öv Yxnö (ekhagmark, hassellundar)	1	8H 4b	265
Lagnö, Ängsudden	1	8H 4b	262
Lagnö, söder Båtsholm	1	8H 4b	261
Eknön (hassellund bl a)	1	8H 5a	293
L Ramsö	1	8H 5b	302
L Rimmö (ekhagmark)	1	8H 5b	308
Djursö (ekhagmarker, hassellundar)	1	8H 5b	305
Äspholm (lindskog)	1	8H 5c	322
Skogböte (ekskog)	1	8H 5d	328
Gränsö-Birkö-Aspö	1	8H 7d	355
St Ålö, Augustendal (ekhagmark)	2(-3)	7H 8b	112
Hägerölandet-St Staholm-Breviksnäs	2(-1)	7H 9b	127
Skinnarholmen (ekhagmark)	2	8H 0c	145
Edholmen	2	8H 1c	161
Hässelö	2	8H 1c	160
Ämtö, i söder	2	8H 1c	164
Grönsö (ekhagmark)	2	8H 1d	174
Vrångö	2	8H 2b	199
Äspö (ekhagmark)	2	8H 2b(2c)	204
Idö	2	8H 2c	210
Ämtö-Ekö (ekhagmark)	2	8H 2c	212
500 m SO Björnvik	2(-1)	8G 3j	229
Lusholm	2	8H 3a	233
Gråtboviken (ekhagmark)	2	8H 3a	233
Ramsdal-Strömsgärdet (hassellund)	2	8H 3a	234
Torön, Beningevassa	2(-1)	8H 3b	236
N Finnö, Ängudden (ekhagmark)	2	8H 3c	242
Inre Olssund	2	8H 3d	245
Yttre Olssund (ekskog)	2	8H 3d	245
Gibbenäs (hassellund)	2	8G 4j	257

Objekt	Värdering (Kategori)	Kartblad	Sida
Herrborum (ekhagmark)	2	8H 4a	258
Arentorpsviken (ekhagmark)	2	8H 4a	258
St Uggelholmen	2(-1)	8H 4c(5c)	272
Styrsö (ekhagmark)	2	8H 4d	275
Arpsund (ekskog)	2	8H 4d	276
Karlsholmen	2	8G 5j	286
Rävsholmen (ekskog)	2	8H 5a	298
Notuddeholmen (hassellund bl a)	2	8H 5a	298
V Gärdsholm (lindskog)	2	8H 5a	298
St Ramsö (ekhagmark bl a)	2	8H 5b	304
Lindholm (lindskog)	2	8H 5c(5b)	316
St Ramsholmen	2	8H 5c	323
Horvelsö (ekhagmark)	2	8H 5d	326
Äskkloven (ekskog)	2(-3)	8H 5d	328
Aspöja, i norr	2	8H 5d	332
Arkö, i öster (ekhagmark)	2	8H 7d	356,357
Korsö (ekskog)	2	8H 7d	358
Lindholmen (lindskog)	2	8H 8c	370
- - -

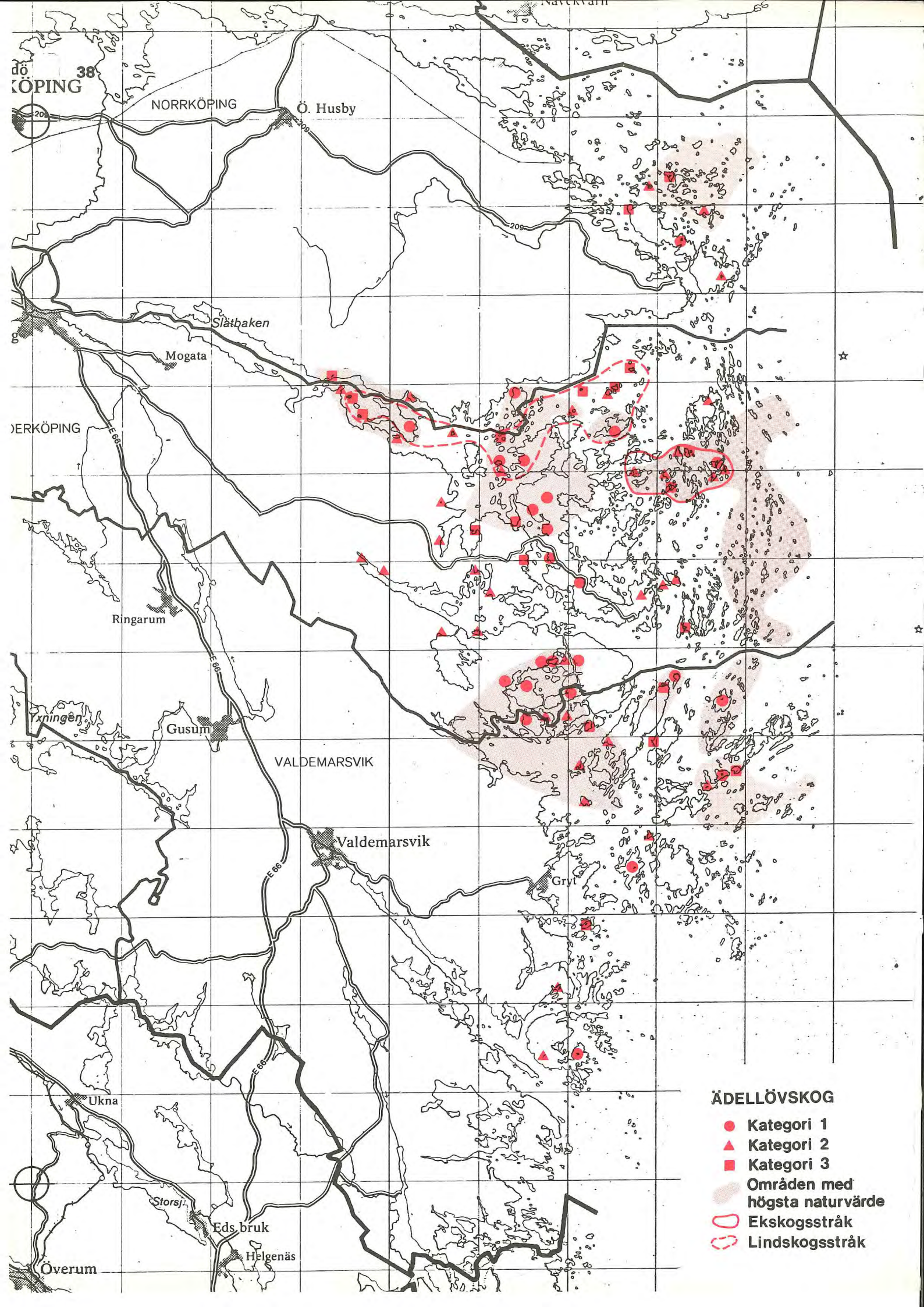
NORRKÖPING
Ö. Husby
Slätbaken
Mogata
Ringarum
Gusum
VALDEMARSVIK
Valdemarsvik
Gryt
Ukna
Eds bruk
Helgenäs
Överum
ÄDELLÖVSKOG
Kategori 1
Kategori 2
Kategori 3
Områden med högsta naturvärde
Ekskogsstråk
Lindskogsstråk

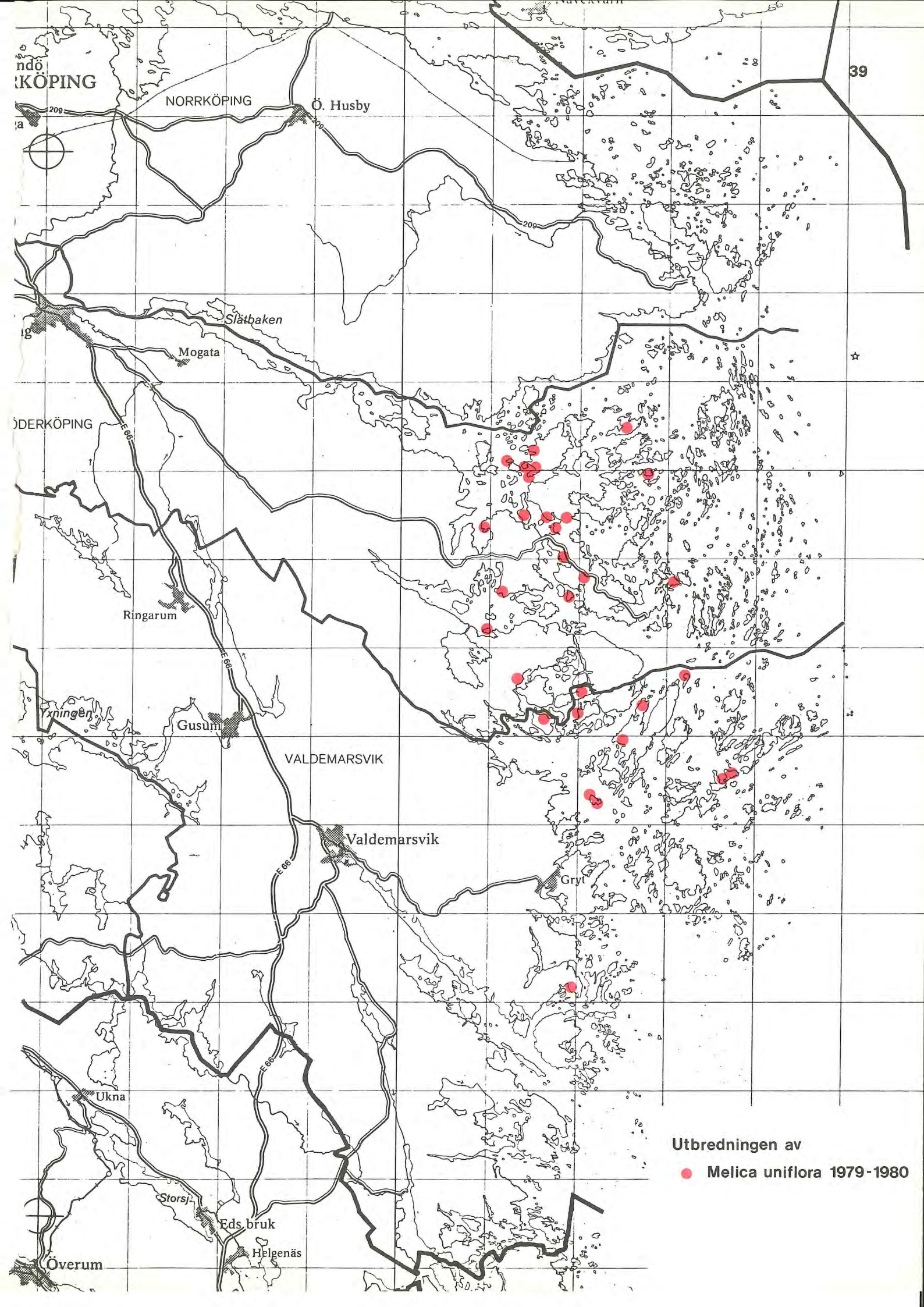
39
NORRKÖPING
Ö. Husby
209
Slätbaken
Mogata
E 66
Ringarum
Yxningen
Gusum
VALDEMARSVIK
Valdemarsvik
Gryt
Ukna
Storsj
Eds bruk
Helgenäs
Överum
Utbredningen av
Melica uniflora 1979-1980

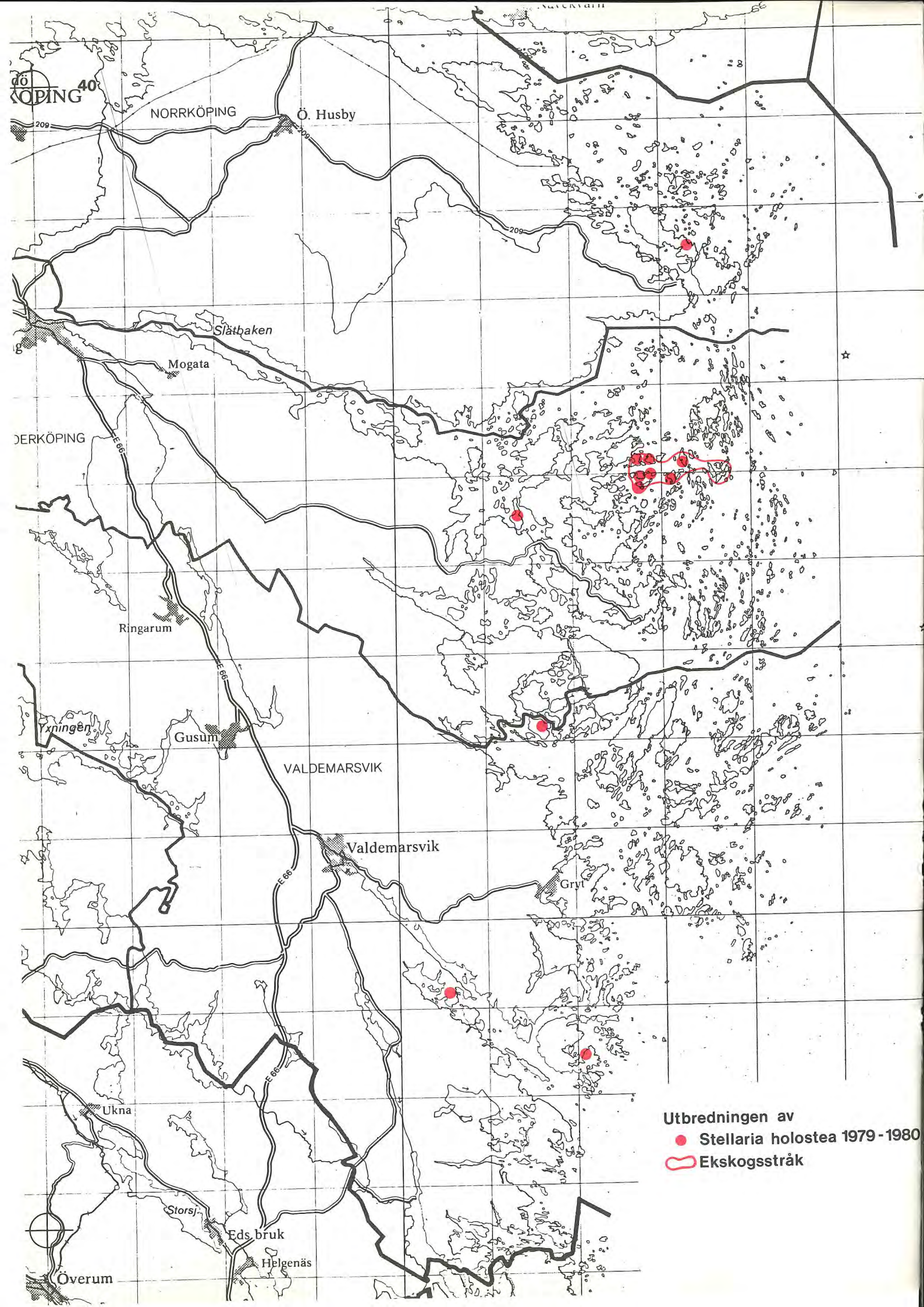

NORRKÖPING
Ö. Husby
209
Slätbaken
Mogata
DERKÖPING
E 66
Ringarum
Yxningen
Gusum
VALDEMARSVIK
Valdemarsvik
Gryt
Ukna
Storsj.
Eds bruk
Helgenäs
Överum
Utbredningen av
Stellaria holostea 1979-1980
Ekskogsstråk

ÄLDRE ODLINGSMILJÖER

Liksom övriga delar av landskapet är även skärgården med dess övärld präglad av människans verksamhet, fastän kanske i mindre utsträckning. Endast de yttersta delarna av skärgårdshavet med sina kalspolade skär och kobbar kan sägas vara helt opåverkade. På inner- och mellanskärgårdens öar förekommer åkermarker i dalgångar och sänkor. En stor del av dessa brukas inte längre, de har lagts igen sedan flera decennier tillbaka. Men fortfarande är åkerbruket vid liv, särskilt på de större öarna i de inre delarna av skärgården, medan framför allt små, mer perifera odlingar lagts igen - de något större som är belägna närmare fast bebyggelse används numera mestadels som vallar, övriga har i regel lämnats att växa igen.

Fast bosättning i skärgården är känd i varje fall från 1600-talet, förmodligen ännu tidigare. För de första, fast bosatta skärgårdsborna var fiske i kombination med boskapssköts el den viktigaste näringen, även sälfångst ingick i försörjningen, bl a senare skildrad från de klassiska sälbådarna utanför Harstena. Under lång tid, i varje fall från 1500-talet, har på de större öarna även lotsverksamhet varit av betydelse.

Fram till 1800-talet var den odlade arealen mycket ringa. På de stora öarna Fångö och Harstena i Gryt uppges t ex ingen åker alls under 1600- och 1700-talen. Annars var det råg och korn som odlades. Utöver fisket var, som sagt, boskapsskötseln den viktigaste näringen. Praktiskt taget all mark utanför inägorna utnyttjades till bete. Kreatur och får flyttades från holme till holme, där de fritt fick ströva omkring och beta av den oftast magra växtligheten. De gick även på skogsbete på de s k utmarkerna, dvs de marker som låg utanför inägorna. På inägorna låg lövängarna som användes för slåtter och lövtäkt. Slåtteräng kunde även finnas på närbelägna öar och holmar. En sådan skildrad slåtteräng fanns bl a på Sandgärdet tillhörande Harstena. Genom lövtäkten fick man ett viktigt tillskott till vinterfodret. Stammar och grövre stamgrenar topphöggs, s k hamling, och på så sätt erhölls nya, friska och lövrika skott som sedan skördades och torkades.

Främst var det lind och ask som hamlades, men även björk och i sällsynta fall lönn där sådan förekom. På många av inner- och mellanskärgårdens öar och holmar kan man idag se lövträd som bär spår av denna tidigare hamling, särskilt i ädellövskogsområden som idag har karaktär av igenväxande löväng eller lund. Slåtter förekom även utmed stränder och i fuktiga sänkor eller på myrar. Även vass skördades.

Under förra hälften av 1800-talet började den odlade arealen att öka. Detta hade sitt samband med att befolkningen i skärgårdsområdet ökade kraftigt. Omkring 1870 var kust- och skärgårdsområdet talrikast befolkat. Delar av lövängsytor togs i allt större utsträckning i anspråk för odling. Även på utmarkernas stenbemängda morän bröts ny åkermark, där markförhållandena så tillät. Det var under denna tid som stengärdesgårdar började anläggas kring de nyanlagda odlingarna. Likaså vittnar idag alla odlingsrösen om det hårda och slitsamma arbete som lades ned på att bryta ny mark för odling. Alla dessa stengärdesgårdar och rösen är idag av stor kulturhistoriskt värde, odlingsminnen som berättar markhistoria. I slutet av 1800-talet genomfördes det laga skiftet och det gamla byväsendet sprängdes. Några av skärgårdens gamla bysamhällen har dock ända in idag behållit sin ursprungliga prägel, särskilt Harstena i Gryts norra skärgård som skildrats i en bok av Sven Barthel (ord) och Rolf Mellström (bild) från 1933. Även Kråkmarö i samma skärgård och Arkö i Jonsberg uppvisar en välbevarad bebyggelse; på Arkö finns för övrigt en mycket gammal ladugård i ursprungligt skick.

Det gamla ängsbruket minskade i betydelse. Många ängar som inte odlades upp omvandlades till hagmarker, till vilka betet alltmer koncentrerades. Dessa förhållanden gäller i första hand de inre och fastlandsnära delarna av skärgården, där också de större gårdarna är belägna. Här har också jordbruket spelat en större roll än längre ut i skärgården. Hagmarkerna hade till övervägande del karaktär av ekhagmarker. Välutbildade ekhagmarker finns idag fortfarande på Bokö, Kättilö, Grönsö och Gräsmarö i Gryt, i S:t Anna på Ängelholm, S. Finnö, Yxnö och Djursö, i Rönö på L. Rimmö och i Jonsberg främst på Arkö och Aspö-Birkö (se vidare kapitlet om ädellövskog).

Från ungefär 1920-talet och fram till 1950-talet förändrades detta gamla odlingslandskap påtagligt och drastiskt. Befolkningsantalet sjönk kraftigt under denna tid. I samma takt lades åkermarker igen och utnyttjades alltmer till bete. Lövängsbruket levde kvar inom vissa delar fram till ungefär andra världskrigets slut. Vad man idag ser av skärgårdsbondens gamla marker är mestadels rester och spår: rösen, stengärdesgårdar, raserade trägärdesgårdar, hamlade träd i igenväxande lövängsrester, åkerlyckor som är trädbevuxna och försumpade...

Däremot är ekhagmarkerna på en del håll fortfarande öppna och beteshävd pågår; där inte nötboskap finns kvar används med tillskjutande av statliga medel får, med bl a en landskapsvårdande funktion. På andra håll växer tidigare beteshävdade ekskogsområden igen, vilket får till följd att risartade hedsamhällen tar överhanden.

I värderingen har ett antal äldre odlingsmiljöer upptagits. Flera av dem uppvisar ännu idag mer eller mindre levande skärgårdsmiljöer med en rik ängs- och hagmarksflora. Det gamla, öppna och välhävdade odlingslandskapet gav livsutrymme åt en rad ljuskrävande örter, vilka inte minst hade hemvist i de slåtterpåverkade ängsmarkerna. En artrik flora förekom även utmed bruksvägar och i brynlägen och på andra mer eller mindre kultur- och betespåverkade marker. Kort sagt arter som följde människan i spåren och som gynnades genom denna nyttoinriktade form av hävd.

Här ska i korthet nämnas några av de mer karaktäristiska växtarter (flertalet av dem) som idag kan påträffas på de marktyper som nämnts ovan (jfr kapitlen om ädellövskog och torr- och bergbackar samt klippängar, även ängsskär). Bland ängsväxterna kan nämnas prästkrage (Chrysanthemum leucanthemum), stor blåklocka (Campanula persicifolia), ängsskallra (Rhinanthus minor), rödklint (Centaurea jacea), rödklöver (Trifolium pratense), gul- och vitmåra (Galium verum och G. boreale) samt vidare bl a kornfibbla (Scorzonera humilis). På torrare ängstyper påträffas bl a darrgräs (Briza media), solvända (Helianthemum nummularium), brudbröd (Filipendula vulgaris), småborre (Agrimonia eupatoria) samt jungfrulin (Polygala vulgaris). Bland hagmarksarterna märks natt och dag samt korskovall (Melampyrum nemorosum och M. cristatum), gullviva (Primula veris), Adam och Eva (Dactylorhiza sambucina), vanlig nattviol (Platanthera bifolia), gökärt (Lathyrus montanus) m fl. I brynlägen, nära intill stengärdesgårdar, förekommer inte sällan spenört (Laserpitium latifolium), vippärt (Lathyrus niger) och ibland även blodnäva (Geranium sanguineum). På torrare mark nära intill gårdsbebyggelse och kantzoner till f d odlingar förekommer pukvete (Melampyrum arvense) på ett mindre antal lokaler. Här ska också nämnas om betesdjurens betydelse som spridare av växter ut till öarna och holmarna.

Till äldre gårdsmiljöer hör också en rad idag försvinnande kulturmarksväxter. Av dessa har under inventeringen bl a hjärtstilla (Leonurus cardiaca) påträffats på Axelsö, bolmört (Hyoscyamus niger) på St. Ålö och Björkskär, malört (Artemisia absinthium) på St. Källskär (en art som i övrigt påträffas på flera fågelskär längst ut i skärgården), skär kattost (Malva neglecta) på Håskö samt paddfot (Asperugo procumbens) på Missjö. Intill Stegeborgs ruin (i Slätbaken) förekommer bl a gråmalva (Lavatera thuringiaca) och härifrån är även kattmynta (Nepeta cataria) uppgiven (Genberg 1977). (Här finns en koppling till de fågelgödslade skären i ytterskärgården, vilka ofta uppvisar inslag av typiska kulturmarksväxter, särskilt sådana arter som återfinns i och i anslutning till gödselpölar vid ladugårdar o dyl, se mer härom i kapitlet om fågelskär).

I värderingen har 3 kategorier urskiljts. Faktorer som haft betydelse vid detta försök till utvärdering är (utan inbördes rangordning): 1) Förekomst av stengärdesgårdar samt deras storlek, omfattning och grad av bevuxenhet (mossor och lavar); även trägärdesgårdar (raserade), 2) Odlingsrösen samt deras storlek och omfattning, 3) Rester av lövängsbruk, hamlade träd (främst lind, men även ask, björk och lönn), 4) Fossila eller relikta odlingar, oftast små lyckodlingar, med spår av dikning, numera trädbevuxna, 5) Ännu levande skärgårdsmiljö med beteshävdade marker, välhävdade ekhagmarker, 6) Välbevarad gammal gårdsbebyggelse (kvarvarande, samlad bybebyggelse), 7) Rikt utbildad ängs- och hagmarksflora, örtrik bryn- och bruksvägsflora, delvis slåtterpåverkad mark i olika typer av kantzoner; förekomst av kulturmarksväxter, knutna till äldre gårds- och bruksmiljöer.

Kategori 1 (fylld ring):

Miljöer som bedömts ha det högsta natur- och kulturhistoriska värde;

Kategori 2 (fylld triangel):

Miljöer som bedömts ha ett något mindre värde, i enstaka fall i det närmaste av samma klass som områden inom kategori 1;

Kategori 3 (fylld fyrkant):

Miljöer med en mindre areal; fragment av äldre odlingsmiljöer.

Vid en jämförelse med utvärderingen av ädellövskogsområdena, så framgår att de miljöer som upptagits i denna i en rad fall är identiska med de äldre odlingsmiljöerna.

ÄLDRE ODLINGSMILJÖER

Objekt	Värdering (Kategori)	Kartblad	Sida
Bokö	1	7H 8c	115
Blankö	1	7H 8c	120
Ekholmen (mellan Blankö och Halsö)	1(-2)	7H 8c	120
Kättilö	1	8H 0c	142
Håskö	1	8H 1d(2d)	173
Kråkmarö	1	8H 1d	170
Grönsö	1	8H 1d	175

Objekt	Värdering (Kategori)	Kartblad	Sida
Sandgärdet	1	8H 1d	176
Vindbåsö	1	8H 2c	209
Gräsmarö	1	8H 2d	220
Lusholm	1	8H 3a	233
St. Ramsö	1	8H 5b	304
Korsholmen	1	8H 5b	312
Äspholm	1	8H 5c	322
Aspöja	1	8H 5d	332
Arkö, östra delen	1	8H 7d	357
Korsö	1	8H 7d	357,358
Åsvikelandet, Sandviken	2	7H 6a	91
Torrö	2	7H 6b	95
St. Ålö, innanför Hamnviken	2	7H 8b	112
Kulla-Krogsmåla	2(-3)	7H 9a	124
Edshammarsön	2	7H 9c	132
Gloön	2	7H 9c	133
Söderön	2	7H 9c	132
Ekholmen (norr om Gloön)	2	7H 9c	133
Fångö	2	8H 0d	148
Hässelö	2	8H 1c	160
Edholmen, i söder	2(-3)	8H 1c	161
Bondekrok, Lisselön	2(-1)	8H 1c	162
Harstena	2	8H 1e	184
St. Marön	2	8H 2b	203
Ängelholm	2	8H 2b	194
Gränö	2(-3)	8H 2c	208
Idö	2	8H 2c	210
Sporrholmen	2(-3)	8H 2d	222
Svensmarö	2(-3)	8H 3b	237
Skaftö	2(-3)	8H 3b	237
Bråtholmen	2	8H 3b	238
Missjö	2	8H 3d	246
Inre Olssund	2	8H 3d	245
Kallsö	2	8H 4c	270
Gränholmen (i Hålfjärden)	2	8H 4c	269
Trännö	2	8H 5a	299
L. Ramsö	2	8H 5b	302
L. Rimmö	2	8H 5b	308
Vrångö, i norr	2	8H 5c	320
Horvelsö	2	8H 5d	326
Birkö	2(-3)	8H 5d	333
Ängholmen	2	8H 6c	343
Gränsö-Birkö-Aspö	2	8H 7d	355
Västerö	2	8H 8d	373

Objekt	Värdering (Kategori)	Kartblad	Sida
L. Kalvö, i söder	3	7H 6a	91
Ramsö, i öster	3	7H 6a	92
St. Källskär	3	7H 7c	104
Tvägrensholmen	3	7H 8b	113
Björkskär	3(-2)	7H 8c	117
Änghäret	3	7H 9d	136
Lindholmen (öster Kättilö)	3	8H 0c	145
Ljungsholmen	3	8H 1b	158
Matholmen	3	8H 1c	163
Ängholmen	3	8H 1c	163
Iskär	3	8H 1d	176
L. Bockholmen	3	8H 2c	211
Ämtö-Ekö	3	8H 2c	212
Styrsö	3	8H 4d	275
Kalvö	3	8H 5b	302
St. Rimmö	3	8H 5b	318
Verkholmen	3	8H 5c	321
Lammskär	3	8H 5d	327
Skogböte	3	8H 5d	328
Lånjö	3	8H 6d	346
Gränsö-Ekö	3	8H 7c	353
Skallö	3	8H 8c	369
St. Marö	3	8H 8c	368
Äppelholmen	3	8H 8d	372
Lindöja	3	8H 8d	373

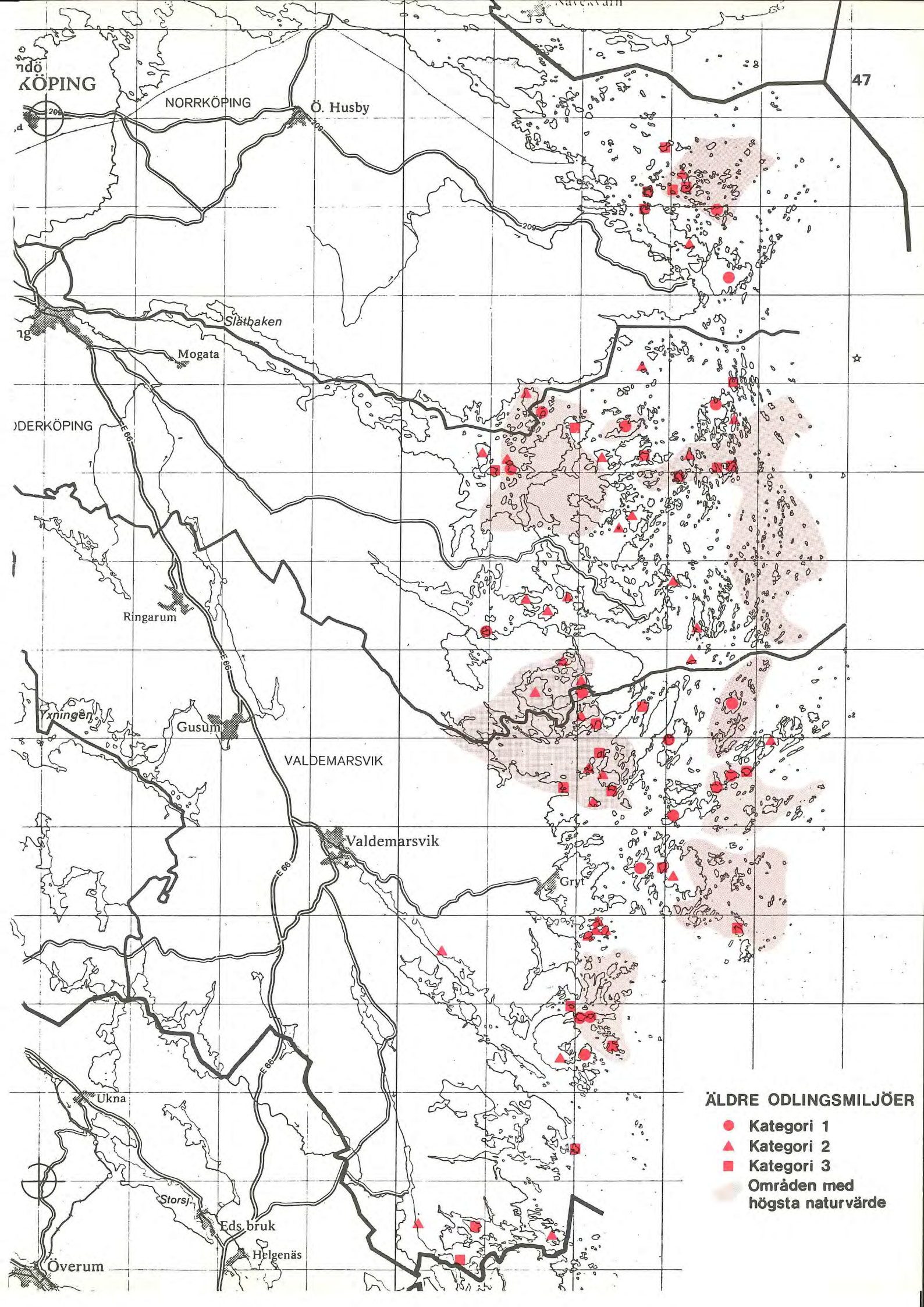
KÖPING
NORRKÖPING
Ö. Husby
47
Slätbaken
Mogata
ÖDERKÖPING
E 66
Ringarum
Yxningen
Gusum
VALDEMARSVIK
Valdemarsvik
Gryt
Ukna
Storsj.
Eds bruk
Helgenäs
Överum
ÄLDRE ODLINGSMILJÖER
Kategori 1
Kategori 2
Kategori 3
Områden med högsta naturvärde

TORR-OCH BERGBACKAR SAMT KLIPPÄNGAR

Det finns få verkligt typiskt utbildade torrängar i skärgården. En av de större ligger nära Ned. Lagnö på Lagnö i S:t Anna. Åtminstone delar av den kan karaktäriseras som stäppartad torräng. Här påträffas några av de arter som är utmärkande för denna mer extrema typ av torräng, t ex backklöver (Trifolium montanum) och backsmultron (Fragaria viridis). Den sydvända, torra backsluttningen utmärks av ett glest fältskikt.

Torrbackar återfinns på öppna, högt belägna och betespräglade marker, dels på moränunderlag, dels på glacifluvialt material. En typisk torrängsvegetation påträffas även på s k bergbackar, dvs på ett tunt jordlager kring och i kanten av uppstickande berghällar. En liknande vegetation finns därtill också i sydexponerade klippbranter, ofta på klipphyllor som hyser ett tunt jordtäcke - man brukar i det senare fallet tala om klippängar.

Medan torr- och (bergbackarna) uppvisar en starkt kulturpåverkad vegetation och flora, kan i de flesta fall klippängarna uppvisa växtsamhällen som undantagits denna påverkan. En av de mest typiska klippängarna återfinns på sydsidan av den höga bergknallen Hammarsten som skjuter ut i Valdemarsviken.

Det stora flertalet av skärgårdens torrbackar är till ytan mycket små och i många fall rör det sig om enbart fragment av torrängsvegetation, vilka dock i en del fall kan vara nog så artrika. Typiska arter för den s k triviala torrbacken är brudbröd (Filipendula vulgaris), fårsvingel (Festuca ovina), femfingerört (Potentilla argentea), svartkämpar (Plantago lanceolata), gul fetknopp (Sedum acre), backanis (Pimpinella saxifraga), gulmåra (Galium verum), gråfibbla (Hieracium pilosella), ängs- och luddhavre (Arrhenatherum pratense och A. pubescens), backförgätmigej (Myosotis hispida), vårveronika (Veronica verna), nagelört (Erophila verna) samt vidare bl a solvända (Helianthemum nummularium) och knölsmörblomma (Ranunculus bulbosus).

Ovanligare är rockentrav (Turritis glabra), harmynta (Satureja acinos), spåtistel (Carlina vulgaris) samt småfingerört (Potentilla tabernaemontani). Många av de här uppräknade arterna är gemensamma för bergbackarna (se även kapitlet om urkalksten).

Det är på innerskärgårdens bergbackar som man träffar på skärgårdens egen orkidé, nämligen Adam och Eva (Dactylorhiza sambucina), som är knuten till kust- och skärgårdsområdena i sydöstra Sverige. Praktfulla bestånd av denna orkidé, som

uppträder i två former, en rödblommande och en gulblommande, pryder ofta dessa backar. Inte sällan hittar man här också duvnäva (Geranium columbinum), särskilt där det är urkalk i berget. Likaså gynnas den vita fetknoppen (Sedum album) av närvaron av kalk. Styvmorsviol (Viola tricolor) och mandelblomma, knölbräcka (Saxifraga granulata) brukar prunka i granna bestånd.

På sandigt material tillkommer några intressanta arter, såsom vårvicker (Vicia lathyroides), getväppling (Anthyllis vulneraria), gråbinka (Erigeron acre), vårklynne (Valerianella locusta), backglim (Silene nutans), knölgröe (Poa bulbosa) samt backtimjan (Thymus serpyllum). Flera av de här arterna är sällsynta i skärgårdsområdet, t ex backtimjan och knölgröe. Så även pukvete (Melampyrum arvense) som kan uppträda på skilda slag av underlag, men som alltid är en kulturmarkernas följeslagare - den visar tecken på att bli allt sällsyntare.

I klippbranter (-ängar) tillkommer främst blodnäva (Geranium sanguineum), kungsmynta (Origanum vulgare), tulkört (Cynanchum vincetoxicum), getrams (Polygonatum odoratum) samt några typiska klippormbunkar, främst gaffel- och hällebräken (Asplenium septentrionale och Woodsia ilvensis). Sällsyntare förekommer bergglim (Silene rupestris) och monke (Jasione montana). Vanliga arter är bl a tjärblomster (Viscaria vulgaris), äkta johannesört (Hypericum perforatum) och en rad av de tidigare nämnda arterna.

I utvärderingen har även "ängsskär" upptagits. Det rör sig om holmar och skär, särskilt i mellanskärgården, som uppvisar en ängsvegetation. Dessa skär, som tidigare i många fall utnyttjats för bete, hyser ofta en rik örtflora i sänkor mellan hällarna; inte sällan har dessa ängssamhällen (med övergångar till hedsamhällen) utbildats på svallad morän av skiftande slag, ibland klapper. Ett fint exempel på ett sådant ängsskär är Röbrakskär i S:t Anna. På några, t ex Blåhuset och Askskär, påträffas hamlade träd, i de här fallen askar. Ängsskären är till sin karaktär komplexa, men gemensamt för dem är att de uppvisar en mer eller mindre starkt kulturpåverkad vegetation och flora.

Några karaktäristiska arter för ängsskären är renfana (Chrysanthemum vulgare), brudbröd, ängsnejlika (Dianthus deltoides), ängsviol (Viola canina), äkta johannesört, jungfrulin (Polygala vulgaris) och vildlin (Linum catharticum). Ofta stöter man på stora bestånd av smultron (Fragaria vesca) och på en del skär förekommer vanlig nattviol (Platanthera bifolia) rikligt, t ex på Örskär i norra Gryt. Småborre (Agrimonia eupatoria) är ett bra exempel på en art som spritts av kreaturen; dess frukter fastnar lätt i pälsen på djur. Intressanta är toppfrossört (Scutellaria hastifolia) och strandveronika (Veronica longifolia v. maritima); båda kan påträffas på ängsskären, men förekommer även på andra typer av ståndorter, på och i nära anslutning till stränder - de är till sin utbredning bundna till skärgårdens övärld.

I värderingen har för torr- och bergbackar samt klippängar 3 kategorier urskiljts, för ängsskär 2. Faktorer som haft betydelse vid detta försök till utvärdering är: 1) Storlek 2) Typisk utbildning, 3) Artrikedom; förekomst av vissa indikerande arter, förekomst av sällsynta och mindre vanliga arter samt dessa arters frekvens.

Kategori 1 (torrbackar, bergbackar, klippängar: fylld ring; ängsskär: ring med prick):

Lokaler som bedömts ha det högsta skydds- och vetenskapliga värde;

Kategori 2 (torrbackar,...: fylld triangel; ängsskär: triangel med prick):

Lokaler som bedömts ha ett något mindre värde än objekten i kategori 1; i många fall har det varit svårt att göra en värdebedömning, flera av lokalerna inom denna kategori ligger på gränsen till att placeras i kategori 1 (gäller i första hand torrbackar, bergbackar samt klippängar).

Kategori 3 (torrbackar...: fylld fyrkant):

Lokaler med i regel en obetydlig areal, ofta fragment av torrängsvegetation som dock kan uppvisa en artrik flora.

TORR- OCH BERGBACKAR SAMT KLIPPÄNGAR

Objekt	Värdering (Kategori)	Kartblad	Sida
St. Ålö, Stugvik	1	7H 8b	112
Blankö	1	7H 8c	120
Hammarsten (klippäng)	1	7H 9a	125
Ekön (2 förek.)	1	8H 0c	141
Trädgårdsholmarna	1(-2)	8H 2b	196
Lagnö, Ned. Lagnö	1	8H 4b	262
Rävsholmen	1(-2)	8H 5a	298
Kråkviken, söder om	2	7H 7a	97
Bokö, i de centrala delarna	2	7H 8c	115
Kattedalsfjärden, söder Orrtorp.	2	7H 9a	124
söder Lövbäcken	2	7H 9b	127
Kättilö	2	8H 0c	142
Ämtö, Enkullen	2	8H 1c	165
Rasklinten	2	8H 2a	189
Ängelholm (flera förek.)	2	8H 2b	194
Sänkvik (2 förek.)	2	8H 2b	202,203
S. Finnö, norr om Sköthagen	2	8H 2c	207

Objekt	Värdering (Kategori)	Kartblad	Sida
S. Finnö, Grövik	2	8H 2c	207
Grytsholmen	2	8H 3b	238
N. Finnö. Kubbaudden	2	8H 3c	241
N. Finnö. Ämteviken	2	8H 3c	240
Eknön, Norrudd	2	8G 5j	296
Korsholmen	2	8H 5b	312
Aspöja (flera förek.)	2	8H 5d	331,332
Utsättersfjärden (-Jonsbergsvik.)	2(-1)	8H 8b	365
Torrö, byn	3	7H 6b	95
L. Ålö, i norr	3	7H 8b	111
St. Ålö, innanför Hamnviken	3	7H 8b	112
St. Staholm	3	7H 9b	127
L. Staholm	3	7H 9b	127
Statieskär	3	7H 9b	127
Skallholmen	3	7H 9b	128
L. Myrholmen	3	8H 0c	144
Lindholmen (öster Kättilö)	3	8H 0c	145
Laxvarp, i NO	3	8H 0d	151
Ämtö, Boviksudden	3	8H 1c	164
Kråkmarö	3	8H 1d	170
Grönsö	3	8H 1d	174
S. Finnö, Varpö	3	8H 2c	207
L. Bockholmen	3	8H 2c	211
Ämtö, öster gården	3	8H 2c	212
Gräsmarö	3	8H 2d	219
Svensmarö, i väster	3	8H 3b	237
Älskär (i Hålfjärden)	3	8H 4c	269
Kallsö, i NV	3	8H 4c	270
Hamnholmen	3	8H 4c	271
L. Rimmö, i NV	3	8H 5b	309
Snöpö	3	8H 5b	315
St. Norrholmen	3	8H 5b(5c)	315
Ormöarna (den största)	3	8H 5d	326
Lånjö	3	8H 5d(6d)	346
SO Norrkrog	3	8G 6j	339

ÄNGSSKÄR

Objekt	Värdering (Kategori)	Kartblad	Sida
Änghäret, i norr	1	7H 9d	136
Liksholmen	1	8H 1d	177
Hässelön-Lindholmen	1	8H 1e	185
Sporrholmen	1	8H 2d	222
St. och L. Lysmark	1	8H 4d	274
Röbrakskär	1	8H 4d	277
Blåhuset	1	8H 5c	324
Äskskär	1	8H 5c	323
Låga Örskär	1	8H 6d	347
Kyrkogårdsskär	2	7H 8c	119
St. Törnskär	2	7H 8c	119
Kvarnholmen	2	8H 0c	144
Skräckskär	2	8H 1d	182
St. Runnskär	2	8H 1d	177
Örskär	2	8H 2e	225
Ängholmen	2	8H 5d	330
Ängholmen	2	8H 6c	343
Rågetshällarna (den i NV)	2	8H 6c	344
Låga Lindskär	2	8H 6d	347
St. Tvägrena	2	8H 8d	372
Enskär	2	8H 8d	372
L. Getaborg	2	8H 9c	385

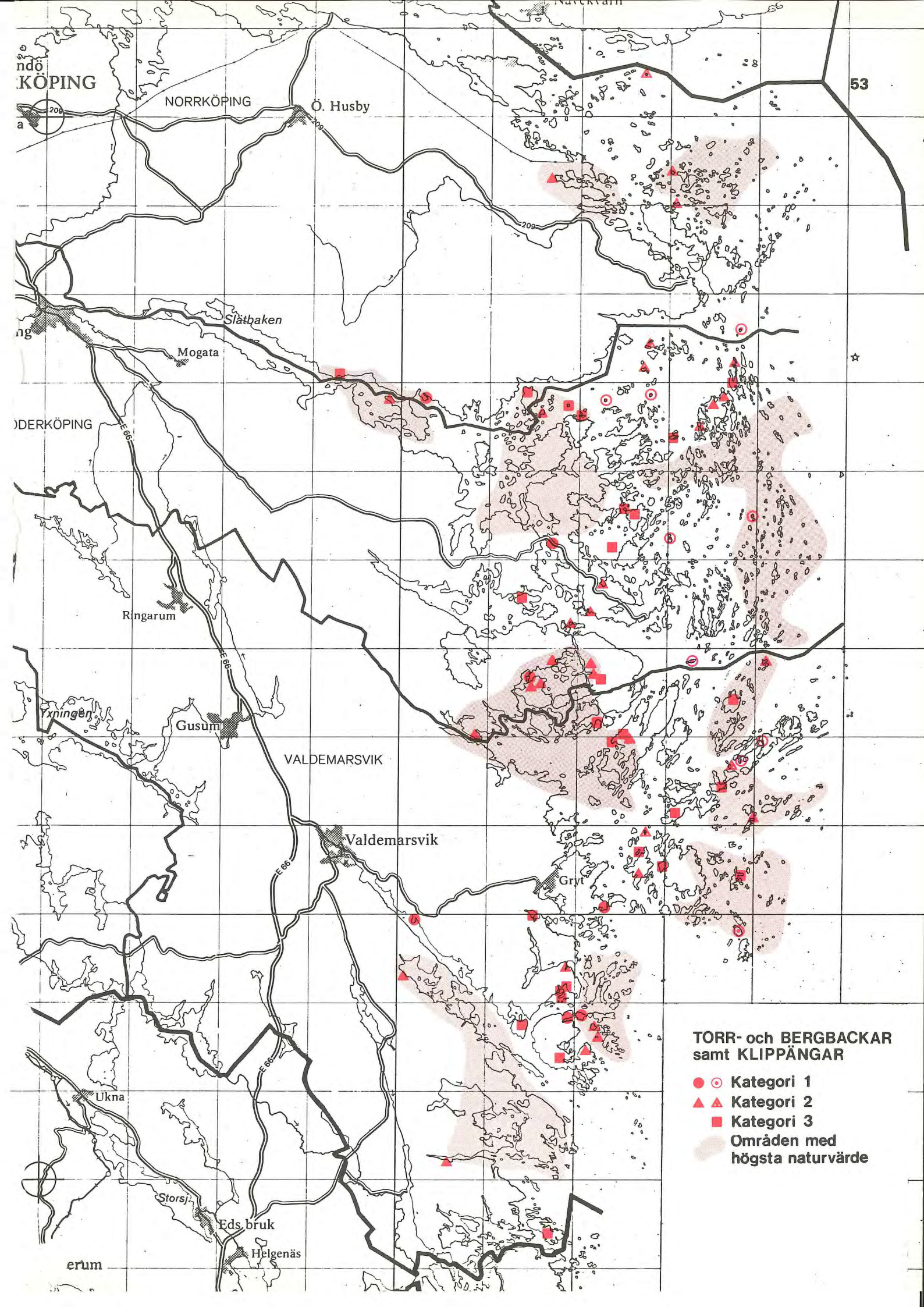
NORRKÖPING
Ö. Husby
53
Slätbaken
Mogata
Ringarum
Yxningen
Gusum
VALDEMARSVIK
Valdemarsvik
Gryt
Ukna
Storsj
Eds bruk
Helgenäs
E 66
209
TORR- och BERGBACKAR
samt KLIPPÄNGAR
Kategori 1
Kategori 2
Kategori 3
Områden med
högsta naturvärde

URKALKSTEN

Av speciellt intresse är den kalkpåverkade flora som är knuten till urkalkstensförekomsterna. I Östergötlands skärgård är dessa förekomster oftast av ringa areal. De flesta ligger i S:t Anna. Särskilt ett område är rikt på urkalk, nämligen öarna söder och öster om Ängelholm, på gränsen mellan Gryt och S:t Anna. Här ligger kalkområden utefter ett tydligt linjesystem som sträcker sig från fastlandet norr om Kejsarnäs utöver Axelsö, Vrångö, Idö, S. Finnö och uppemot L. Sporrholmen och bl a Kullskär.

En annan tydlig koncentration av förekomster finns på Aspöja och omkringliggande öar och holmar. Övriga förekomster ligger mer eller mindre isolerade.

Alla urkalkförekomster som finns markerade på den geologiska kartan, med något enstaka undantag, har besökts; utöver dessa har ytterligare några påträffats.

De urkalkförekomster som ligger inom den litorala zonen, dvs de som är påverkade av de maritima faktorerna, uppvisar ingen anmärkningsvärd kalkflora eller kärlväxt- eller mossflora över huvud; på grund av deras strandnära lägen översköljs de av bränningar och vågstänk. Å andra sidan finner man inom sådana områden ofta slingrande och dekorativa vittringsmönster, på en del håll magnifikt utbildade - den lättvittrade urkalken har då eroderats ned, medan det hårda urberget blivit kvar.

I andra fall ligger urkalken lokaliserad längre upp på öarna eller högre upp i en bergs- eller klippbrant; det är på sådana platser som den mest intressanta och artrika kalkfloran återfinns. Rena kalkhällar, med en plan topografi, påträffas endast undantagsvis, t ex på Vrångö i södra S:t Anna som hyser den rikaste kalkfloran i skärgården. På denna ö samt på några andra, kan man finna spår av äldre kalkstensbrytning; kantzonerna av dessa täktytor (kolonisationsytor) uppvisar ofta en artrik flora.

Växtsamhället som utbildats på urkalken kan närmast karaktäriseras som fragment av alvarvegetation. Det uppvisar ett antal arter som är mer eller mindre kalkbundna, dvs knutna till detta underlag. Ett större antal är klart kalkgynnade, dvs de gynnas av kalkfaktorn och uppträder mer frekvent. Som indikatorer för urkalksten kan i första hand nämnas ormbunksväxten murruta (Asplenium ruta-muraria) och grusbräcka (Saxifraga tridactylites). Murrutan har endast påträffats på två platser: Tyrislöt I och Hönsholm. Den förra är en äldre lokal och på denna förekommer arten sparsamt.

Den senare är en ny lokal, påträffad under inventeringen; här växer den relativt rikligt i en östexponerad kalkbergsbrant. Grusbräckan är påträffad på 12 lokaler.

På ett stort antal lokaler finner man kalkkrusmossa (Tortella tortuosa), som liksom de föregående är en typisk kalkindikator. Utöver dessa arter påträffas en rad arter som visserligen kan uppträda på likartade torrbacks- och klippbrantsmiljöer, men som på ett påtagligt sätt gynnas av kalken. Bland dessa märks främst glans- och duvnäva (Geranium lucidum och G. columbinum), harmynta (Satureja acinos), vildlin (Linum catharticum), lunddraba (Draba muralis; sällsynt) och lundtrav (Arabis hirsuta). Andra mer frekventa arter är svartkämpar (Plantago lanceolata), sandnarv (Arenaria serpyllifolia), vårarv (Cerastium semidecandrum), femfingerört (Potentilla argentea) och luddlosta (Bromus hordeaceus).

På flera av förekomsterna dominerar den vita fetknoppen (Sedum album) vegetationsbilden markant. Klippormbunkarna hälle-, svart-, gaffel- och stenbräken (Woodsia ilvensis, Asplenium trichomanes, A. septentrionale samt Cystopteris fragilis) kan utveckla frodiga bestånd i springor och skrevor.

Inte sällan ser man hur kärlväxterna följer de fördjupningar eller "rännor" som åstadkommits av vittring och abrasion; dessa "rännor" är mer eller mindre fyllda av ett jordlager. Getramsen (Polygonatum odoratum) brukar uppträda på det här sättet.

På ett tunt jordlager i nära anslutning till kalkstenshällarna eller på terrassliknande klipphyllor påträffas oftast ett torrbacks- eller klippängssamhälle, där inte minst Adam och Eva (Dactylorhiza sambucina) breder ut sig i praktfulla bestånd. Även gullviva (Primula veris) gynnas av kalken och växer frodigt i dessa ängssamhällen. Till detta samhälle hör också solvända (Helianthemum nummularium), brudbröd (Filipendula vulgaris), blodnäva (Geranium sanguineum) och bl a kungsmynta (Origanum vulgare).

Även några typiska strandväxter, som i skärgården vanligtvis brukar förekomma på havsstrandängar, kan påträffas i fuktigare avsnitt inom urkalkområdena. Knutnarv (Sagina nodosa) är ett exempel på en sådan art.

I värderingen har 4 kategorier urskiljts. Faktorer som haft betydelse vid detta försök till utvärdering är: 1) Artrikedom; förekomst av kalkindikerande arter såsom murruta och grusbräcka samt dessa arters frekvens, 2) Storlek, 3) Allmänna ytstruktur, vittrings- och veckningsmönster.

Kategori 1 (fylld ring):
Lokaler som bedömts ha det högsta skydds- och vetenskapliga värde;

Kategori 2 (fylld triangel):
Lokaler med en delvis intressant och artrik flora, men vars areal i regel är mindre;

Kategori 3 (fylld fyrkant):
Lokaler med en i huvudsak obetydlig areal, men som delvis uppvisar en rikare flora;

Kategori 4 (ofylld fyrkant):
Lokaler som i huvudsak ligger inom den litorala zonen och som inte hyser någon nämnvärd kalkpåverkad flora.

Ett område som inte uppvisar någon särskilt anmärkningsvärd flora, kan genom sin storlek och geologiska struktur värderas mycket högt (se Aspöja-Alnholm).

URKALKSTENSFÖREKOMSTER

Objekt	Värdering (Kategori)	Kartblad	Sida
Vrångö (6 förek.)	1	8H 2b	199
L Sporrholmen	1	8H 2d	222
Hönsholm	1	8H 3a	232
Tyrislöt I	1	8H 3d	242
L. Ramsö	1	8H 5b	302
Aspöja-Alnholm	1	8H 5d	333
Matholmen	2	8H 1c	163
Gjutan (2 förek.)	2	8H 2b	202
Djurudden (3 förek.)	2	8H 2b	202
Godskär	2	8H 2b	202
Axelsö (2 förek.)	2	8H 2b	198
Idö (2 förek.)	2	8H 2b(2c)	210
Kullskär (2 förek.)	2	8H 2d	222
Vänsö-Bastö I	2	8H 4c	270
Aderton kobeter	2	8H 5b	317
L. Ålö	3	7H 8b	111
Lisbeteskär	3	7H 9b	128
Edholmen	3	8H 1c	161

Objekt	Värdering (Kategori)	Kartblad	Sida
Vindbåsö	3	8H 2b(2c)	209
Äspö	3	8H 2b	204
S. Finnö-Getteröudden	3	8H 2c	211
S: Finnö-St. Getterö	3	8H 2c	211
Björnvik	3	8G 3j	229
Tyrislöt II	3	8H 3c	242
St. Rimmö	3	8H 5b	318
Lindholmen	3	8H 5d	330
Aspöja	3	8H 5d	333
Lånjö	3	8H 5d	346
L. Kavelskär	4	8H 1b	158
St. Kavelskär	4	8H 1c	161
St. Tväsäcken	4	8H 1c	161
L. Bockholmen	4	8H 2c	211
Inre Olssund	4	8H 3d	245
St. Andskär	4	8H 3d	247
Entose	4	8H 3d	250
Entoseklumpen	4	8H 3e	252
Vänsö-Bastö II	4	8H 4c	270
Sjövik	4	8H 5a	298
St. Ramsö	4	8H 5b	304
Ängholmen	4	8H 5d	330
Värskär	4	8H 5d	330
St. Kuggen	4	8H 6d	348
Törnsholmarna	4	8H 9c	384

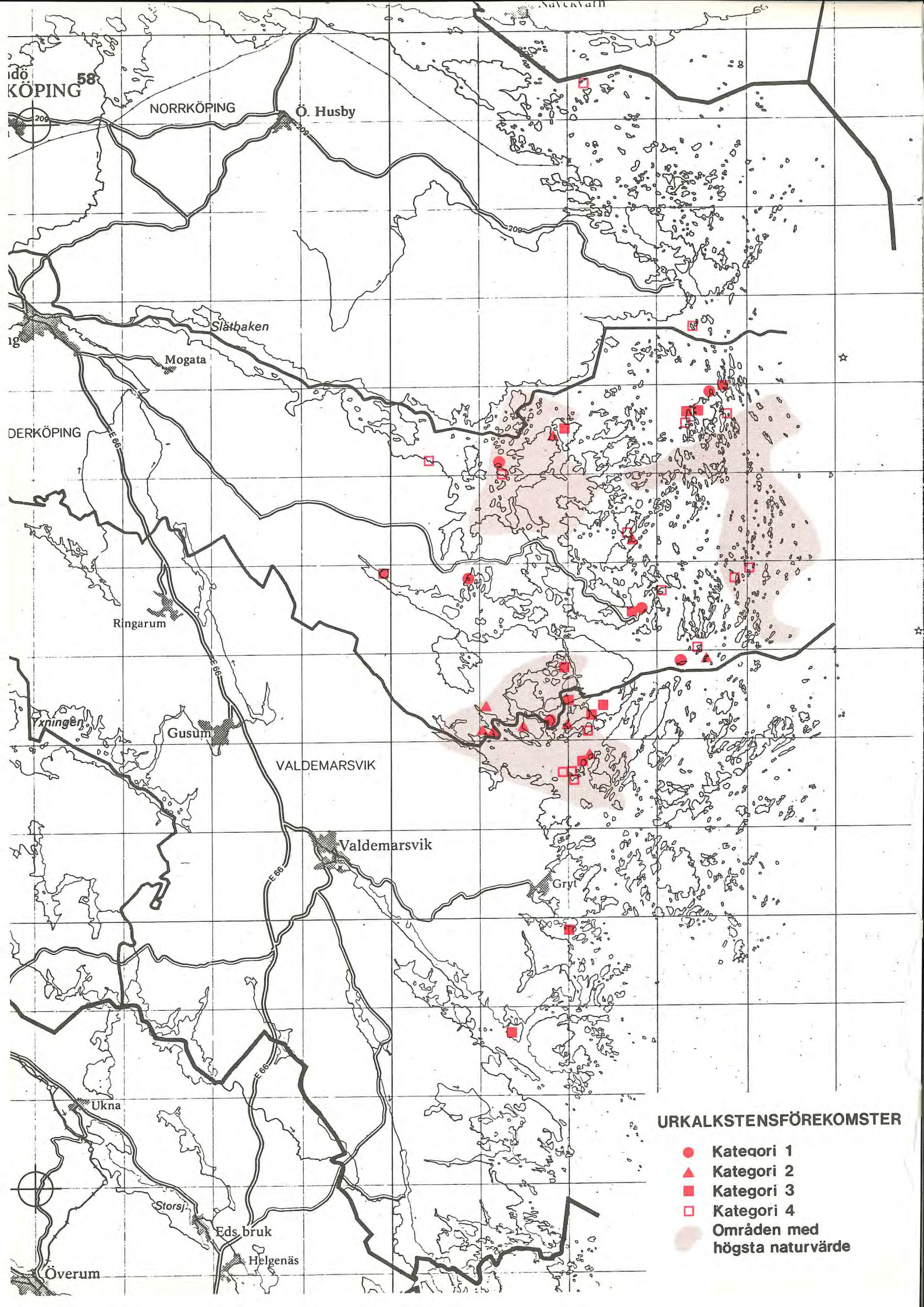
KÖPING
58
NORRKÖPING
Ö. Husby
209
Slätbaken
Mogata
DERKÖPING
E 66
Ringarum
Yxningen
Gusum
VALDEMARSVIK
Valdemarsvik
Gryt
Ukna
Storsj
Eds bruk
Helgenäs
Överum
URKALKSTENSFÖREKOMSTER
Kategori 1
Kategori 2
Kategori 3
Kategori 4
Områden med högsta naturvärde

STRANDÄNGAR

Stränderna i skärgården brukar delas in i följande typer: Strandängar, sandstränder, klippstränder samt klapper- och grusstränder. De sistnämnda behandlas delvis i kapitlet om fågelskär. Här kommer därför i huvudsak enbart de båda förstnämnda strandtyperna att beskrivas något utförligare.

Strandängar återfinns främst i de inre delarna av skärgården, vid skyddade vikar och fjärdar. De påträffas också i övergången mellan tidigare öar, som genom landhöjningen vuxit samman (jfr alkärren). De mest typiskt utbildade strandängarna ligger längst i norr, mellan Lönö och Jonsbergsviken. Dessa är därtill de till ytan största och uppvisar en för vegetationstypen karaktäristisk zonering av växtsamhällena, vilken är betingad av variationerna i vattenståndet.

Även i S:t Anna finns några större strandängar, t ex vid Båtsholm på Lagnö och vid Mörköfjärden i närheten av Ängelholm. I Gryts skärgård är större och välutbildade strandängar betydligt sällsyntare, vilket beror på att stränderna i denna del är mer bergiga och klippiga. Längst in i Kattedalsfjärden påträffas dock en strandäng av värdefullare slag.

Varje zon av strandängen har sina karaktäristiska arter. Innanför ett vassbälte (Phragmites communis) förekommer bl a blå- och havssäv (Scirpus tabernaemontani och S. maritimus). Där innanför vidtar själva strandängen som mer eller mindre är satt under vatten periodvis. Vanliga arter i de yttre och blötare partierna är agnsäv (Scirpus uniglumis), havssälting (Triglochin maritimum), gulkämpar (Plantago maritima) och krypven (Agrostis stolonifera). Lite längre upp brukar salttåg (Juncus gerardi) bilda utbredda samhällen tillsammans med bl a strandkrypa (Glaux maritima). Ännu längre upp, på torrare mark, påträffas inte sällan smultronklöver (Trifolium fragiferum), ormtunga (Ophioglossum vulgatum) och bl a rödsvingel (Festuca rubra).

Några starrarter är knutna till havsstränder av skiftande karaktär. På strandängen kan segstarr (Carex extensa) förekomma här och där, medan norskstarr (C. mackenziei) är ovanligare. Sällsynta är gles- och klapperstarr (C. distans och C. glareosa). Den sistnämnda växer, som namnet antyder, på strandängarnas klapperzoner, och är endast känd från de nordligaste delarna av skärgården, där den har sina sydligaste utposter i landet.

Ett par arunarter uppträder på strandängen, nämligen kust- och dvärgarun (Centaurium vulgare och C pulchellum). Sällsynt påträffas dessutom sumpgentiana (Gentianella uliginosa).

På starkt salthaltiga ställen kan saltnarv (Spergula salina) växa. Till samma typ av mark är glasört (Salicornia europaea) knuten - den har varit känd från en lokal i Jonsberg, men har inte setts under senare år.

Två arter förtjänar att särskilt uppmärksammas, nämligen klöverärt (Tetragonolobus maritimus) och slidsilja (Cnidium dubium). Klöverärten förekommer inom en mindre ögrupp söder om Bokö i sydligaste Gryt. Den växer här på relativt smala strandängszoner. Arten har i Östergötlands skärgård sina nordligaste utposter i landet. Även slidsiljan har en nordlig utpostlokal i landet; den ligger på Eknön i Slätbaken. Arten förekommer i övrigt mest på Öland.

Strandängarna är en av de växtmiljöer i skärgården som genomgår de snabbaste förändringarna. De har tidigare betats mer eller mindre intensivt, särskilt de större strandängarna i de innersta delarna av skärgården. Betningen har varit en viktig faktor för vegetationens och florans utbildning på dessa ängsmarker. När betet avskaffas växer de igen; bl a vandrar alen ut på de öppna ytorna. Detta i kombination med strandlinjens förskjutning p g a att landet sakta höjs, resulterar i att strandängarna speglar förändringar kanske snabbare än andra växtmiljöer i skärgårds- och kustområdet.

I värderingen har 3 kategorier urskiljts. Faktorer som haft betydelse vid detta försök till utvärdering är: 1) Storlek, 2) Representativitet, typiskt utseende, typisk utbildning (zonering), 3) Betespåverkan, 4) Artrikedom; förekomst av sällsynta arter med t ex nordliga och/eller sydliga utpostlokaler i landet.

Kategori 1 (fylld ring):

Lokaler som bedömts ha det högsta skydds- och vetenskapliga värde;

Kategori 2 (fylld triangel):

Lokaler med i regel en mindre areal (undantag finns) och inte lika typiskt utbildade (undantag finns);

Kategori 3 (fylld fyrkant):

I de flesta fall mindre strandängar som hyser åtminstone delvis en intressant flora.

SANDSTRÄNDER

Några verkligt stora och betydande sandstränder finns inte i östgötaskärgården. Likafullt kan man spåra ett flertal sandstränder som inte saknar intresse. De viktigaste ligger i Gryt, i huvudsak i området söder och väster om Fångö. De påträffas här vid vikar och bukter på öarnas och holmarnas sydsidor, exponerade mot Flisdjupets öppna havsområde, där sydliga och sydostliga vindar har fritt spelrum. En av de bäst utbildade ligger på Vässlingös sydsida. Ytterligare några mer betydande återfinns vid Bastusand på sydsidan av Fångö och utmed St. Skällös sydsida (norr om Fångö).

Gemensamt för dem är att de hyser för skärgården ovanligt rika bestånd av strandråg (Elymus arenarius), den art som kanske är mest utmärkande för de få sandstränder som finns i östgötaskärgården. En annan ö som har ett fint bestånd av strandråg är Skräckskär norr om Sandskären. Eftersom i det närmaste samtliga sandstränder utnyttjas för badändamål, så utsätts de för ett slitage, vilket medför att endast ett fåtal arter förmår ordenligt etablera sig. Den art som klarar det bäst är strandrågen, som dock även påträffas på andra typer av stränder, fastän då i mindre bestånd. Vid ett studium av utbredningskartan för strandrågen, så märker man att dess förekomster är lokaliserade till de yttre delarna av skärgården. En särskilt stark koncentration av lokaler finns just på öarna som ligger exponerade mot Flisdjupet.

Några andra gräs som kan påträffas på denna typ av strand (även andra strandtyper) är rörflen (Phalaris arundinacea), rörsvingel (Festuca arundinacea), havsstrandformen av kvickrot (Elytrigia repens v. maritima) samt även svartkavle (Alopecurus arundinaceus). På sandigt material kan även vejde (Isatis tinctoria) och klibbglim (Melandrium viscosum) växa, särskilt på svallade stränder där sanden är uppblandad med ilanddriven tång. På samma strandtyp är även marviol (Cakile maritima) påträffad - denna art är i sen tid endast funnen på ett par lokaler i skärgården, bl a på Sandskären.

I en del fall är öarna uppbyggda av isälvsmaterial som sedermera bearbetats av vågorna och omlagrats; ett exempel på en sådan ö är Sandgärdet innanför Harstena.

I anslutning till och lite längre upp på stranden, där den maritima påverkan inte är så påtaglig och där sanden är bunden av ett mer slutet växttäcke, har torrbacksartade växtsamhällen utbildats. Ett exempel på en sådan vegetationstyp finns på Norrudd på Eknön. Denna udde är

uppbyggd av isälvsmaterial och till vissa delar har den utnyttjats för täkt; här förekommer arter såsom backglim (Silene nutans) och backtimjan (Thymus serpyllum). Den sistnämnda arten är även påträffad vid Ekön i Gryt, tillsammans med bl a pukvete (Melampyrum arvense). En annan i skärgården sällsynt art är trift (Armeria maritima); den har under inventeringen endast påträffats på Skansudden på Eknön, på sandigt material.

I övrigt kan nämnas att vårtåtel (Aira praecox) observerats vid sandstranden på södra Fångö (Bastusand); vårtåtel är ett lite ooansenligt gräs som tidigare i skärgården rapporterats från bl a Harstena.

Revelliknande bildningar, uppbyggda av svallat material där såväl sand, grus som sten (klapper) ingår, finns på Sandskären, Skräckskär, St. Kavelskär och Änghäret i Gryt samt bl a på Farmors häll i Jonsberg. Dessa bildningar skjuter oftast ut som långsmala uddar. Klappersträndер förekommer främst i de yttre delarna av skärgården; dessa kan i varierande grad även innehålla sandigt material. Ett exempel är Örskär i nordligaste Gryt. Utpräglade klappersträndер (klapperstensfält) med ett mer eller mindre etablerat växttäcke finns bl a på Ålänningskär (sydsidan) i Gryt, Låga Örskär i S:t Anna samt på Röbraskär i Jonsberg. I övrigt finns typiskt utildade klapperzoner på en rad fågelskär (se kapitlet om fågelskär), inte minst i Jonsberg, t ex på Vätterskär, Ö. Benklabben, Mellre och Yttre Benskären och Yttre Stångskär.

I värderingen har 3 kategorier urskiljts. Faktorer som haft betydelse vid detta försök till utvärdering är: 1) Storlek, 2) Graden av slitage (badstrand), 3) Artrikedom; förekomst av främst strandråg och dess frekvens.

Kategori 1 (fylld ring):

Lokaler som bedömts ha det högsta skydds- och vetenskapliga värde;

Kategori 2 (fylld triangel):

Lokaler som bedömts ha ett något mindre värde, men som i flera avseenden kan vara av samma klass som de som ingår i kategori 1;

Kategori 3 (fylld fyrkant):

Lokaler som i varierande omfattning utnyttjas för badändamål.

STRANDÄNGAR

Objekt	Värdering (Kategori)	Kartblad	Sida
Kattedalsfjärden	1	7H 9a	123
Mörköfjärden	1	8H 2b	196
Lagnö, Båtsholm	1	8H 4b	262
Eknön, i sydost	1	8H 5a	291
Jonsbergsviken	1	8H 8b(7b)	352,365
Utsättersfjärden	1	8H 8b	364
Bråxvik	1	8H 8b	363,364
Stjärnvik	1	8H 8b	363
Lönöviken	1	8H 9a	381
Lindholmen-Örskär	2	7H 8c	116
Lillnäsviken	2	8H 2a	189
Sandfjärden, Skarpstråviken	2	8H 2a	188
Ängelholm, Kalkbodviken	2	8H 2b	194
Äspö	2	8H 2b	204
Sandfjärden, Ramsdal	2	8H 3a	234
N Finnö, Inre Käfte-St Van	2	8H 3c	242
Gropviken	2	8G 4j	257
Ned Yxnö Glo	2	8H 4b	266
Skällvik, vid kyrkan	2	8G 5j	286
Eknön, i norr	2	8H 5a	295
Djursö, i norr	2	8H 5b	305
Risö, Maren	2	8H 5c	320
Båtsmansfjärden	2	8H 6c	344
Ramnöfjärden	2	8H 8b	365
St Ålö, Stugvik	3	7H 8b	113
Melön (2 förek)	3	7H 9c	130
Sundsviken	3	8H 0b	139
Bondekrok-Lisselön	3	8H 1c	162
Ämtö, Maren	3	8H 1c	165
St Skällö-L Skällö	3	8H 1d	172
Torrön	3	8H 1d	174
Sandfjärden, norr Kårebo	3	8H 2a	188
Sandfjärden, Torpaviken	3	8H 2a	188
Axelsö	3	8H 2b	199

Objekt	Värdering (Kategori)	Kartblad	Sida
S. Finnö, Mjältholmen	3	8H 2c	212
Ämtö-Ekö	3	8H 2c	212
Torön, öster om Beningevassa	3	8H 3b	236
Gränsö-Ekö, Nötudden	3	8H 3c	240
Vänsö	3	8H 3c	243
Torön-Uggelö, i söder	3	8H 4b	260
Yxnö, i sydväst	3	8H 4b	265
Norrholmen	3	8H 4d	274
Eknön, L Häggvik	3	8H 5a	292
St Rimmö, i söder	3	8H 5b	318
Äspholm, i nordost (2 förek)	3	8H 5c	322
Korpetorpsviken	3	8H 6c	343
Gränsö-Ekö	3	8H 7c	353
Arkö, Bovik	3	8H 7d	357

SANDSTRÄNDER

Objekt	Värdering (Kategori)	Kartblad	Sida
Fångö, Bastusand	1	8H Od	148
Vässlingsö	1	8H Od	150
St Skällö	1	8H 1d	171
Grönsö	1	8H 1d	175
Skräckskär	1	8H 1d	182
Örskär	1	8H 2e	225
Flisö, i nordost	2	8H Oc	141
Kättilö, Fårsand	2	8H Oc	142
Laxvarp, i nordost	2	8H Od	151
Sandgärdet	2	8H 1d	176
Sandskären	2	8H 1d	181
Eknön, Kåven och Skansudden	2	8G 5j, 8H 5a	295,296
Edsviken, Sandviken	3	7H 6a	91
Ormö	3	7H 8b	110
Valdemarsviken, Krogsmåla	3	7H 9a	124
Ekön	3	8H Oc	141
Barnsö	3	8H Od	150
Hornö-Långholmen	3	8H 1c	168
Gräsmarö, i nordväst	3	8H 2d	219
Gropviken, Frugelöt	3	8G 3j	229
Gränsö, Sanden	3	8H 4b	238
St Pukö	3	8H 5b	308
Hummelvik	3	8H 5b	308
St Norrholmen	3	8H 5c, (5b)	315
SO Norrkrog	3	8G 6j	339
Östervik, Sandviken	3	8H 6b	341

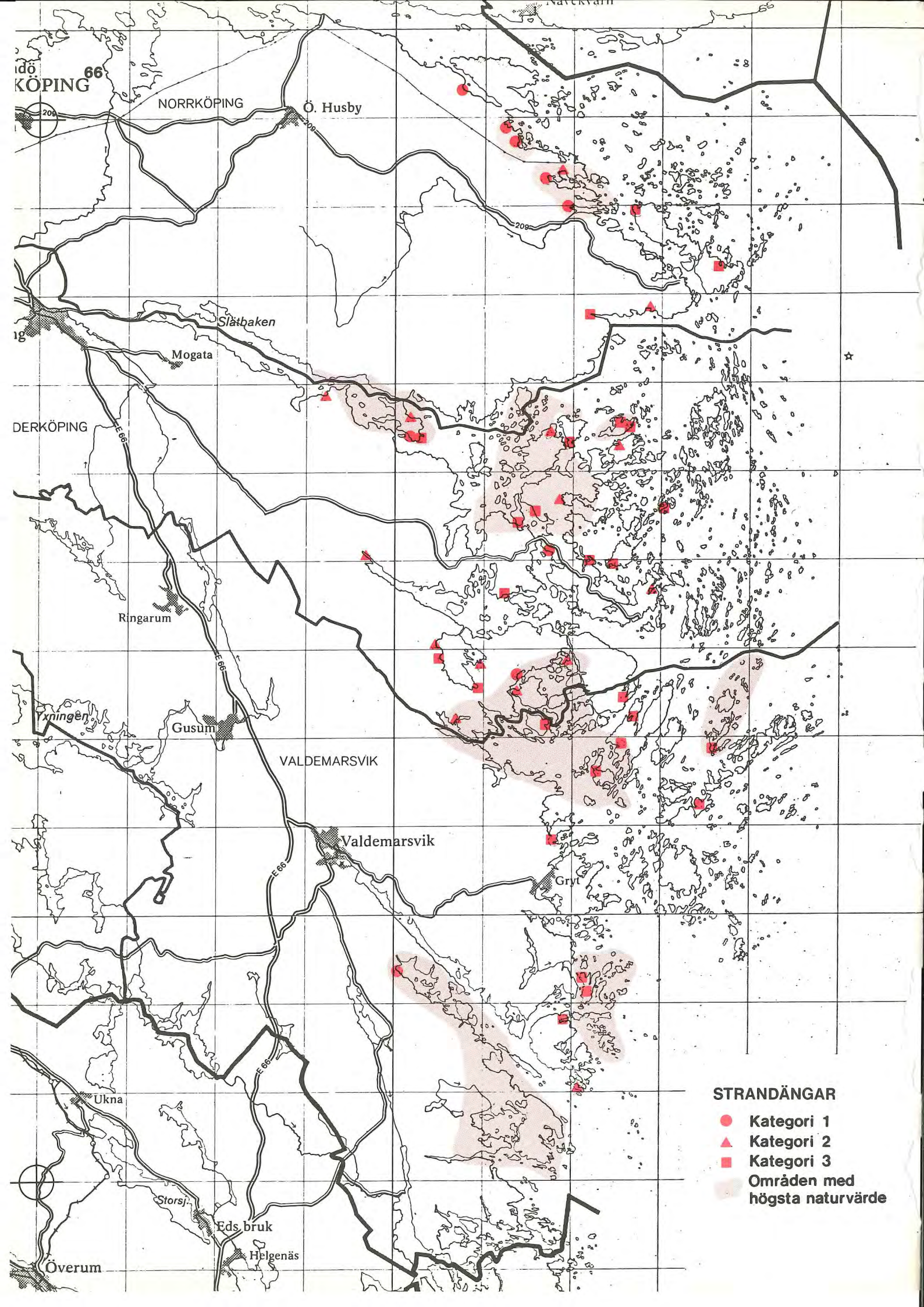
KÖPING
66
NORRKÖPING
Ö. Husby
Slätbaken
Mogata
DERKÖPING
E 66
Ringarum
Yxningen
Gusum
VALDEMARSVIK
Valdemarsvik
Gryt
Ukna
Storsj.
Eds bruk
Helgenäs
Överum
STRANDÄNGAR
Kategori 1
Kategori 2
Kategori 3
Områden med högsta naturvärde

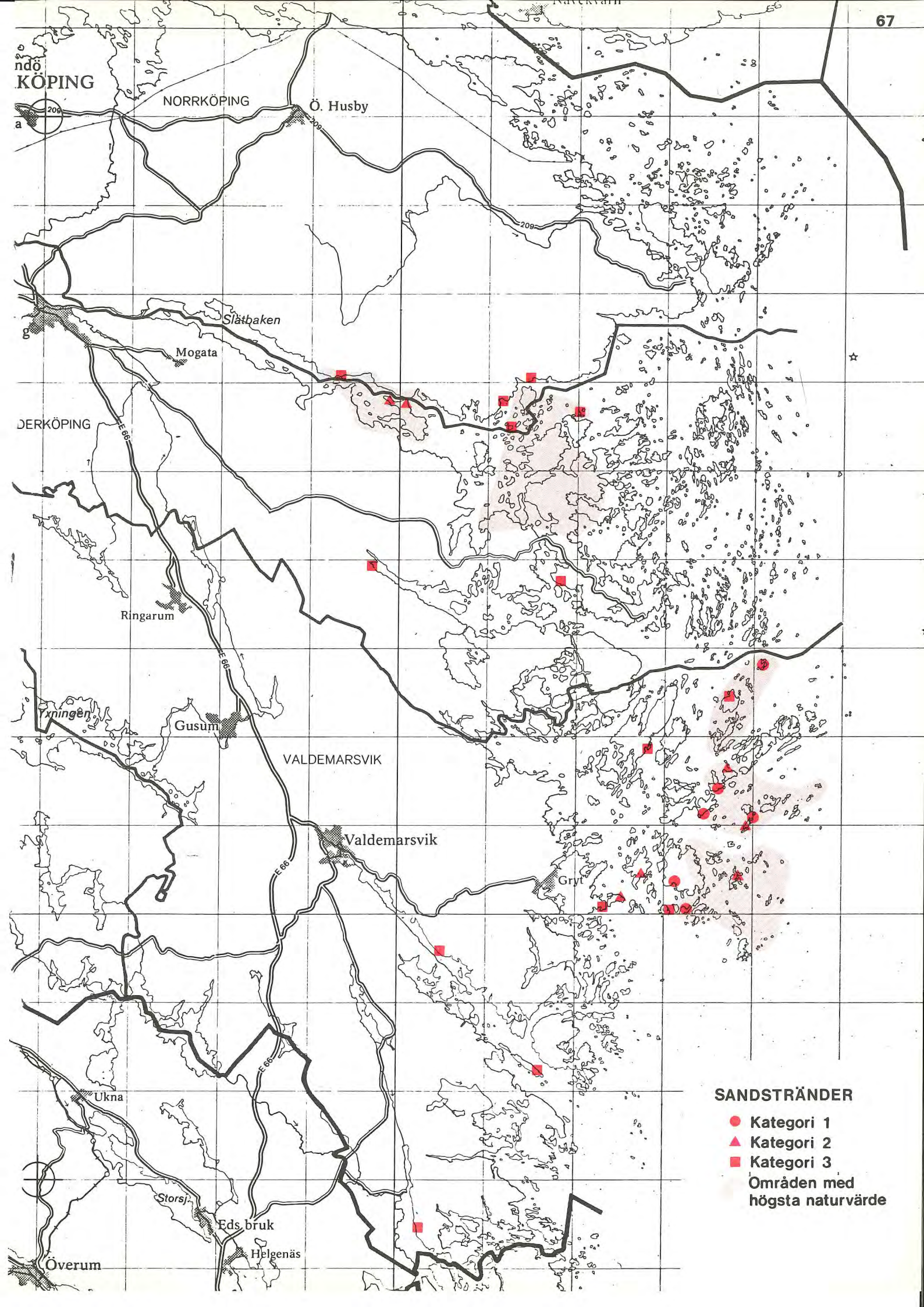
KÖPING
NORRKÖPING
Ö. Husby
Slätbaken
Mogata
ÖRKÖPING
E 66
Ringarum
Yxningen
Gusum
VALDEMARSVIK
Valdemarsvik
Gryt
Ukna
Storsjö
Eds bruk
Helgenäs
Överum
SANDSTRÄNDER
Kategori 1
Kategori 2
Kategori 3
Områden med högsta naturvärde

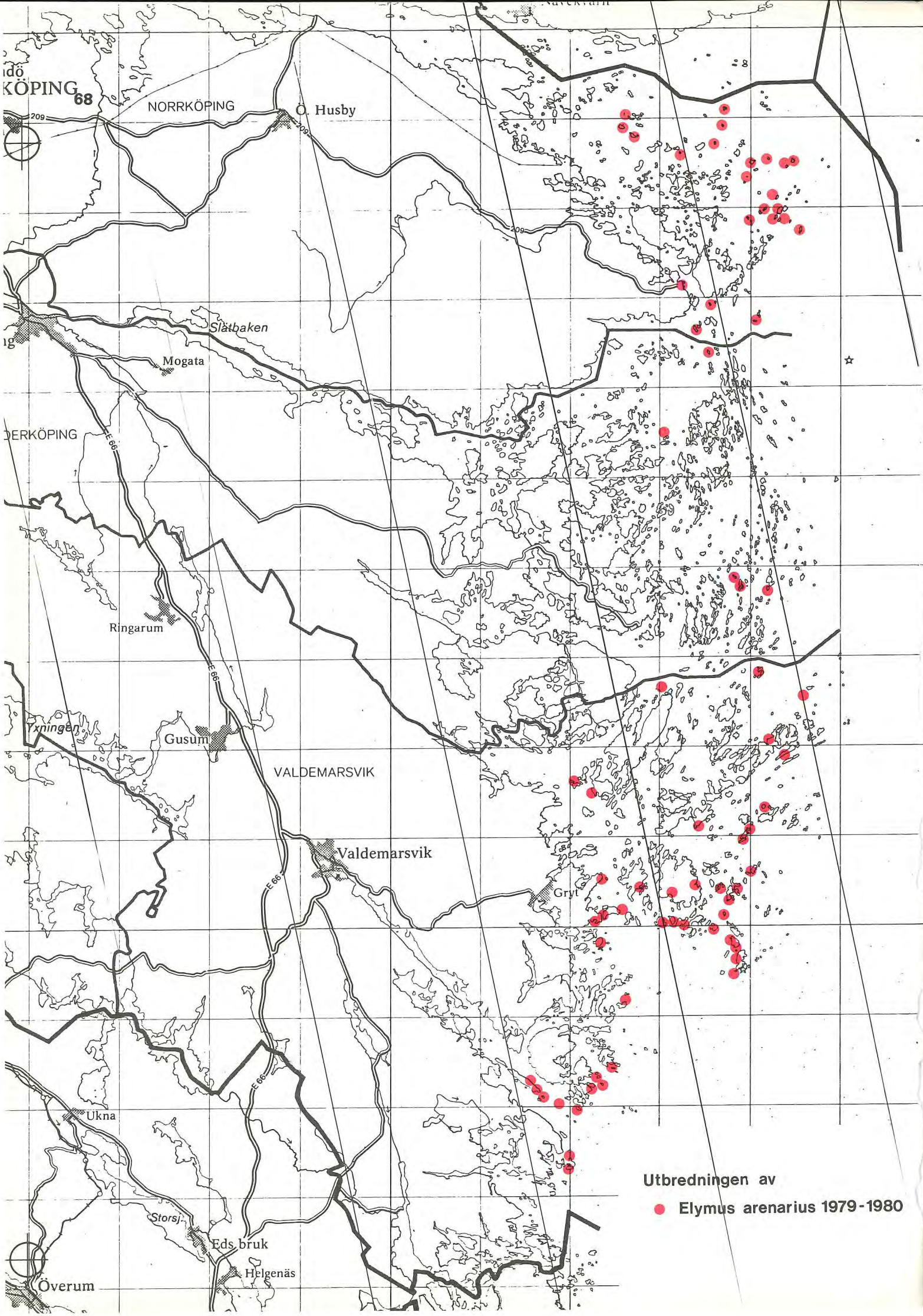
KÖPING
68
NORRKÖPING
Ö. Husby
209
Slätbaken
Mogata
ÖRKÖPING
E 66
Ringarum
Ixningen
Gusum
VALDEMARSVIK
Valdemarsvik
Gryt
Ukna
Storsj.
Eds bruk
Helgenäs
Överum
Utbredningen av
Elymus arenarius 1979-1980

MYRAR

De större myrarna i skärgården är få och kan räknas på den ena handens fingrar. Det är egentligen bara tre myrar som förtjänar att nämnas i sammanhanget, nämligen myren på södra Fångö och Vitmossen på Väggö, båda i Gryt, samt myren vid Gäddvik på N Finnö i S:t Anna. Samtliga är i huvudsak mossar, dvs de är för sin tillväxt och utbildning helt beroende av nederbörden. I de centrala delarna har de ett öppet s k mosseplan, som beroende på graden av igenväxning kan vara mer eller mindre skogbevuxet; detta utgörs av omväxlande torra, upphöjda tuvor och blöta höljor.

Vegetationen och floran på dessa mossar är tämligen enhetlig och skiljer sig från mosse till mosse endast obetydligt. Bottenskiktet utgörs övervägande av olika arter vitmossor (Sphagnum); i Vitmossen på Väggö är t ex de röda S. magellanicum och S. rubellum funna samt i blötare avsnitt S. cuspidatum. Uppe i de torrare tuvorna växer mestadels ljung (Calluna vulgaris), som i Vitmossen är framträdande. I blötare partier märks kallgräs (Scheuchzeria palustris) och bl a dystarr (Carex limosa). Vanliga arter är tranbär (Oxycoccus quadripetalus) och tuvull (Eriophorum vaginatum). Rund- och småsileshår kan också förekomma.

I kantzonerna förekommer ofta skvattram (Ledum palustre) - dominerade, tallskogsbevuxna partier med inslag av hjortron (Rubus chamaemorus), kråkbär (Empetrum nigrum) samt lingon- och odonris (Vaccinium vitis-idaea och V. uliginosum), för att nämna några av de vanligare arterna. I övergången mellan själva mossen och fastmarken finns ett lägre parti, den sk laggen, som är kärrartad och försörjs av fastmarksvatten; här påträffas en något rikare och mer varierande flora med arter såsom ängsull (Eriophorum angustifolium), vattenklöver (Menyanthes trifoliata), flaskstarr (Carex rostrata), missne (Calla palustris), vanligt mannagräs (Glyceria fluitans) m fl. Andra randpartier kan ha karaktär av sumpgranskog.

En annan typ av mosse saknar det öppna mosseplanet och är helt tallskogsbevuxen - en sådan mosse brukar gå under benämningen tall-ris-mosse. I skärgårdsområdet finns det inslag av den här typen av mossevegetation i de inre, fuktiga delarna av tallskogsöarna, inte minst i mellanskärgården. Skvattramen (östlig art) är en av dominanterna i dessa småmyrar; i björkskärszonen ersätts tall-ris-mossarna delvis av de björkbevuxna gropmyrarna. I utvärderingen har några av de största tall-ris-mossarna tagits med (kategori 2); på östra Håskö och på Fångö (bl a öster om den stora myren) i Gryt finns ytterligare några.

Av myrgölar finns det egentligen bara en riktigt typisk i skärgården - den ligger på Torrö i den allra sydligaste delen av skärgården (7H 6b). I den norra delen av denna skogsgöl finns ett gungfly av vitmossor med bl a vitag (Rhynchospora alba), rund- och småsileshår, dystarr och tranbär.

I begreppet myr har här även klibbalkärr inräknats, fastän de inte är några myrar i egentlig mening utan närmast ett slags sumpskog. Alkärr hittas främst i de inre delarna av skärgården, innanför skyddade fjärdar och vikar som skjuter in i landet. De kan också påträffas i övergången mellan två tidigare öar som genom landhöjningen vuxit samman. En tredje typ återfinns i sänkor i terrängen och denna har inte sällan karaktär av al-björkkärr.

De mer renodlade alkärren, som ligger i anslutning till havsvikar och som tidvis och delvis översvämmas är artrikast. Ormbunkar kan bilda frodiga bestånd i dessa kärr. Tuvor av rankstarr (Carex elongata) kan förekomma. Vanliga arter är älgört (Filipendula ulmaria), humleblomster (Geum rivale), kärrviol (Viola palustris), videört (Lysimachia vulgaris), kabbeleka (Caltha palustris) och vidare bl a besksöta (Solanum dulcamara). På ett par ställen har dvärghäxört (Circaea alpina) påträffats under inventeringen (se Ämtö, Kalvholmen). Närmare strandzonen förekommer inte sällan stinksyska (Stachys sylvatica) och rödblära (Melandrium rubrum) och i rikare avsnitt även t ex ormbär (Paris quadrifolia) och hässlebrodd (Milium effusum).

På Eknön i Slätbaken finns ett örtrikt alkärr som markant skiljer sig från övriga påträffade i skärgården. I detta växer bl a springkorn (Impatiens noli-tangere), sårläka (Sanicula europaea) och ramslök (Allium ursinum); kärret gränsar till ett av öns rika lundavsnitt.

Den tredje grupp av myrar som är upptagen i utvärderingen utgörs av myrar som uppvisar en mer komplex blandning av sumpskog, mosse och kärr. Ofta ligger dessa myrar i sänkor i terrängen och är mer eller mindre vattenfyllda. I de blötare delarna dominerar bl a blåsstarr (Carex vesicaria) och kråkklöver (Comarum palustre) samt även missne (Calla palustris). Bottenskiktet består av en blandning av björn- och vitmossor (Polytrichum- och Sphagnum-arter). En del av dessa myrar har karaktär av björkkärr, medan andra hyser såväl björk som klibbal och även gran. I kantzonerna kan skvattram förekomma. I utvärderingen har endast några av de största och mest typiskt utbildade tagits med; på Laxvarp i Gryt (8H Od) finns ytterligare en.

I värderingen har 2 kategorier urskiljts (en tredje kategori har bedömts onödig). Faktorer som haft betydelse vid detta försök till utvärdering är: 1) Storlek, 2) Representativitet, typiskt utseende, typisk utbildning, 3) Orördhet, 4) Artrikedom.

Kategori 1 (mossar: fylld ring; alkärr: ring med prick; övriga: ring med kryss):

Lokaler som bedömts ha det högsta skydds- och vetenskapliga värde;

Kategori 2 (mossar: fylld triangel; alkärr: triangel med prick; övriga: ofylld triangel):

Lokaler med en mindre areal och i regel med en mindre rikt utbildad vegetation och flora.

MYRAR

Objekt	Värdering (Kategori)	Kartblad	Sida
Mossar (i huvudsak)			
Fångö, i söder	1	8H 0d	148
Väggö, Vitmossen	1	8H 2d	215
N. Finnö, Gäddvik	1	8H 3c	241
Väggö, väster Vitmossen	2	8H 2c	213
Arkö, i sydväst	2	8H 7d	356
St. Fläskö	2	8H 9c	384
Alkärr			
Ämtö, Kalvholmen (2 förek.)	1	8H 1c	167
Sandfjärden, Skarpstråviken	1	8H 2a	188
N. Finnö, Gäddvik	1	8H 3c	241
Ängelholm, Gränsholmen m fl	2	8H 2b	195,196
Väggön	2	8H 2c(2b)	211
Yttre Olssund	2	8H 3d	245
Eknön, i sydost	2	8H 5a	292
Djursö, i norr (2 förek.)	2	8H 5b	305

Objekt	Värdering (Kategori)	Kartblad	Sida
Övriga (kärr-mossar)			
S. Finnö, Tränkärr	1	8H 2c	207
Väggö, söder Vitmossen	1	8H 2d(2c)	215
Marö, i sydost	2	8H 4c	268
Sötmaren	2	8H 4d	276
Arpsund	2	8H 4d	276
Arkö, i öster	2	8H 7d	357
St. Marö, i sydväst	2	8H 8c	368

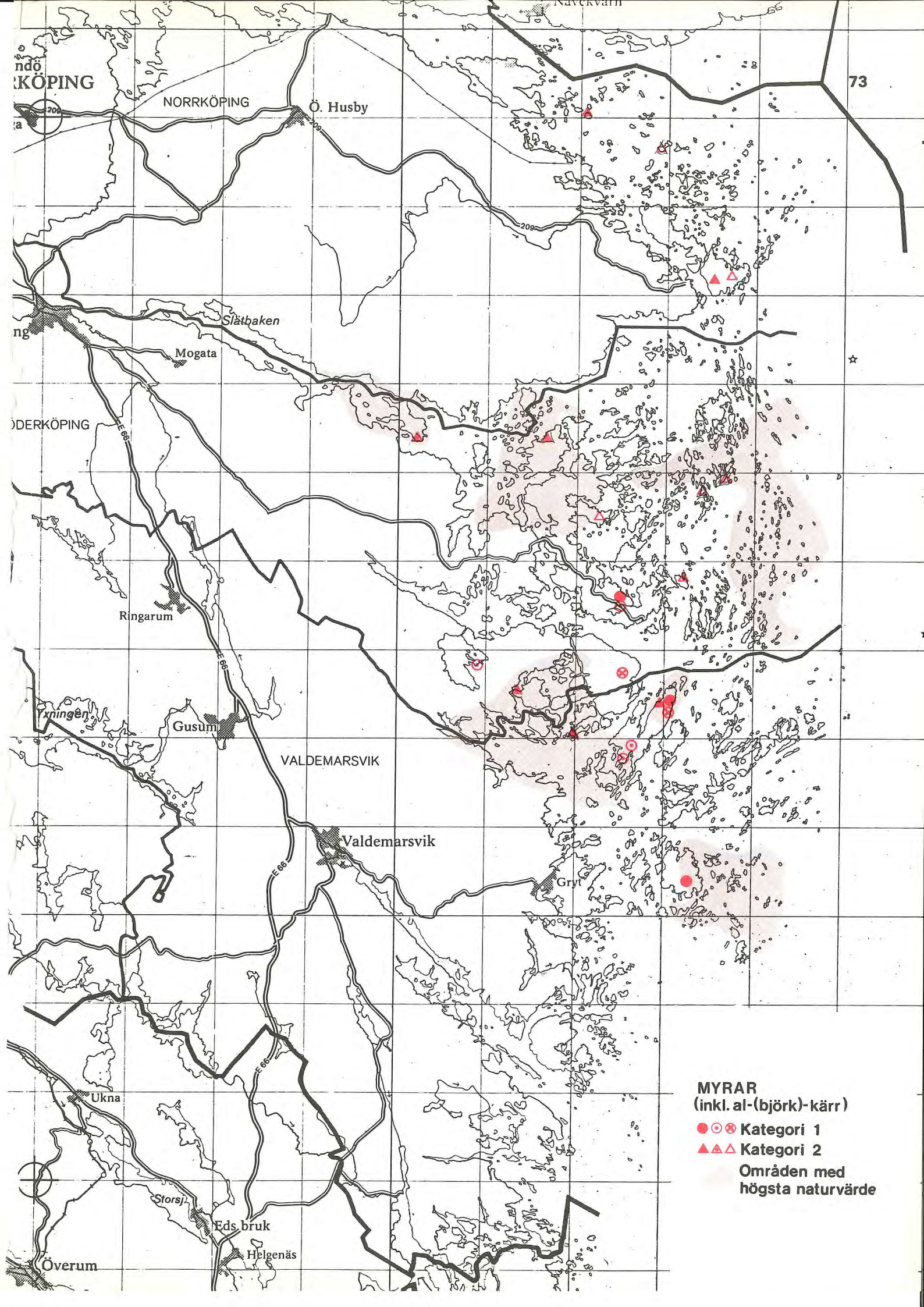
NORRKÖPING
Ö. Husby
73
Slätbaken
Mogata
E 66
Ringarum
Yxningen
Gusum
VALDEMARSVIK
Valdemarsvik
Gryt
Ukna
Storsjö
Eds bruk
Helgenäs
Överum
MYRAR
(inkl. al-(björk)-kärr)
Kategori 1
Kategori 2
Områden med
högsta naturvärde

BJÖRKSKÄR

Innanför den s k kalskärs- eller fågelskärszonen finns en vegetationszon som kan benämnas björkskärszon. I Östergötlands skärgård är den inte lika fullt utpräglad och tydlig som i Stockholms skärgård. Men lika fullt kan man urskilja en sådan zon eller i varje fall sammanhängande områden med typiska björkskär. Särskilt i den norra delen av S:t Anna finns typiskt utbildade s k björkskär. Några av de mest utpräglade är Dromhals, Torrskär, Inre och Yttre Brunnskär samt Hamnskär.

Även i de mellersta delarna av S:t Anna kan man spåra typiska björkskär, även om de i detta område inte är av samma storlek och i en del fall mer komplexa till sin karaktär. Längre söderut, i Gryt, blir det allt svårare att urskilja björkskärszonen; i sydligaste Gryt och ner emot gränsen till Kalmar län smalnar zonen av och försvinner i det närmaste helt. I Jonsberg, i det nordliga skärgårdsområdet, är den här vegetaionstypen särskilt märkbar norr om Lundaöarna, kring Lövskären.

Vad är ett björkskär? Till övervägande delen utgörs det av öppna, bergiga eller klippiga hällar, vilka avbryts av större eller mindre sänkor eller sprickzoner. I sänkorna påträffas s k gropmyrar - många gånger är hällmyrar ett mer träffande namn. Dessa har genomgått flera utvecklingsstadier från det att skäret lyfte sig ur havet. Från första början var gropmyren ett hällkar som innehöll en varierande grad av salthaltigt vatten. Ju högre skäret lyfte sig över havsytan, desto mer utsötat blev vattnet i hällkaret p g a nederbördens inverkan. Efterhand påbörjades en myrbildning genom att vitmossor (Sphagnum) vandrade in - till slut bildade vitmossorna ett sammanhängande täcke; olika myrväxter följde efter och flera lövträdsarter tillkom. Det viktigaste av träden var björken, som är fuktighetsälskande (glasbjörken, Betula pubescens) och uthärdar ett strängt och bistert klimat. En björkmyr hade bildats på ett björkskär, under en tid som kanske löper över tusen eller flera tusen år (beroende på skärets ålder).

På björskären påträffas även andra träd- och buskarter. I gropmyrarna förekommer rönn och olika videarter, främst gråvide (Salix cinerea) samt brakved (Rhamnus frangula). Även björken får på de här skären ett busklikt och härjat utseende med knotiga stammar. Man brukar tala om en maritim björk- (eller lövskog), som påminner i mångt och mycket om fjällbjörkskog.

I de björkbevuxna småmyrarna påträffas en tät och frodig vegetation. Ormbunkar av flera arter bildar praktfulla bestånd. Särskilt lund- och skogsbräken (Dryopteris dilatata coll. och D. spinulosa) är framträdande, men även träjon (D. filix-mas) kan förekomma. I de centrala delarna är det inte sällan blött och här växer ofta kråkklöver (Comarum palustre). I kantzonerna har rissamhällen utbildats med utbredda bestånd av främst kråkbär (Empetrum spp.). Ibland kan också skvattram (Ledum palustre) förekomma, liksom odon- och lingonris (Vaccinium uliginosum och V. vitis-idaea). I vitmossbottnarna förekommer hjortron (Rubus chamaemorus), tuvull (Eriophorum vaginatum), tranbär (Oxycoccus qudripetalus) samt flera starrarter, bl a hundstarr (Carex nigra). Även rundsileshår (Drosera rotundifolia) kan förekomma.

Runt omkring björkmyrarna står ljungruskor och enbuskar.

En särskilt intressant växt på björkskäret är hönsbär (Cornus suecica). Den är en nordlig art, som kan ses i fjällbjörkskogen, men som även förekommer i de sydvästra delarna av landet samt i Östersjöns skärgårdar. Även om hönsbäret är tydligt bundet till björkskärszonens småmyrar, så kan det även påträffas sällsynt på stränder där tångvallar bildats. Under inventeringen har det påträffats på ett 30-tal lokaler.

Ett flertal av de skär som ligger inom björkskärszonen hyser även inslag av barrskog, främst tallskog, men även gran kan förekomma i de inre, fuktiga delarna av dessa skär; gran påträffas så långt ut som på Ådskär i S:t Anna och på Röskär öster om Laxvarp i Gryt. Man kan inte blunda för att flera av björkskären kan vara kulturskapade,åtminstone delvis, genom att främst tallar huggits ned för vedbruk under tider då skärgårdsborna hade det kärvt, t ex under andra världskriget. En ö, som faller inom björkskärszonen, är St. Tallskär i S:t Anna, som enligt uppgift undantagits denna vedbruksavverkning och den uppvisar idag en urskogsartad tallskog. Således kan björkskärszonens yttre gräns, inom vissa områden, även vara identisk med barrskogszonens yttre gräns, då dessa zoner ofta griper in i varandra. Björkskär i södra Gryt ligger inom den del av skärgården, där de olika vegetationszonerna är starkt sammandragna; detta skär uppvisar en gammal bebyggelsekultur med spår av äldre odling, men i de yttre delarna som vetter mot öppet hav, påträffas avsnitt med maritim björkskog med inblandning av såväl gran som tall. Intressant här är förekomsten av idegran (Taxus baccata), en art som i skärgården har en koncentration av lokaler just i området kring Björkskär och Bokö.

I värderingen har 3 kategorier urskiljts. Faktorer som haft betydelse vid detta försök till utvärdering är: 1) Storlek, 2) Representativitet, typiskt utseende, typisk utbildning, 3) Artrikedom; förekomst av hönsbär samt dess frekvens.

Kategori 1 (fylld ring):

Lokaler som bedömts ha det högsta skydds- och vetenskapliga värde;

Kategori 2 (fylld triangel):

Lokaler som i regel har en mindre areal, men som kan hysa en lika intressant och artrik flora som de skär som ingår i kategori 1;

Kategori 3 (fylld fyrkant):

Mer eller mindre utpräglade björkskär, med en delvis intressant och artrik flora.

På utbredningskartan är en lokal satt inom parantes (); det betyder att lokalen inte är besökt av mig, i detta fall p g a att Ö. Kopparholmen är militärt område. Bedömingen av detta skär grundar sig på de uppgifter som står att finna hos Genberg (1969).

BJÖRKSKÄR

Objekt	Värdering (Kategori)	Kartblad	Sida
Hamnskär	1	8H 4e	280,281
St. Äppelsätter	1	8H 5d	329
Torrskär-Slåtenskär	1	8H 5d	329
Dromhals	1	8H 5e	336
Inre Brunnskär	1	8H 5e	336
Yttre Brunnskär	1	8H 5e	336
Röskär	2	8H 0e	155
Viskären	2	8H 3d-3e	250
Tällskären	2	8H 3e	253
Ådskär	2	8H 3e	255
Berghögholm	2	8H 4d	277
Ö. Brandskär	2	8H 4d	278
St. Gråskär	2	8H 4e	280
Flatskär	2	8H 4e	281
Aspskären	2	8H 4e	281
L. Gröskär	2	8H 4e	282
Långa skäret (SO Nyböte)	2	8H 5d	328
Lånjö (i sydväst)	2	8H 5d(6d)	346

Objekt	Värdering (Kategori)	Kartblad	Sida
Melskären	2	8H 5e	335
Ådklabben	2	8H 5e	336
Ö. Örskär	2	8H 6d	347
Ö. Kopparholmen	(2)	8H 6d	348
Brändö	2	8H 6d	348
Lövskären	2	8H 7e(8e)	360,361
St. Märskallen	2	8H 8e	377
Myrholmarna	2	8H 9c	385
Getaborg	2	8H 9c	386
Björkskär	3	7H 8c	118
Skräckskär (i norr)	3	7H 9d(8H 0d)	136
L. Lundskär	3	8H 0d	152
Yttre Kampön-Lökskär	3	8H 1e	185
Strupskär-Enskär-L. Birkskär	3	8H 2e	224
Yttre Kärrö	3	8H 3d	248
Råbramskär	3	8H 3d	248
Entose	3	8H 3d	250
Käringskär	3	8H 3d	250
L. Ådskär	3	8H 3e	255
Gräsdänningskär	3	8H 4e	280
Kalskär	3	8H 4e	282
V. Äppelsätter	3	8H 5d	329
Höga Lindskär	3	8H 6d	347
Hamnskär	3	8H 6d	346
St. Viskär	3	8H 6d	347
St. Kuggen	3	8H 6d	348
S. och St. Måsskär	3	8H 7e	360

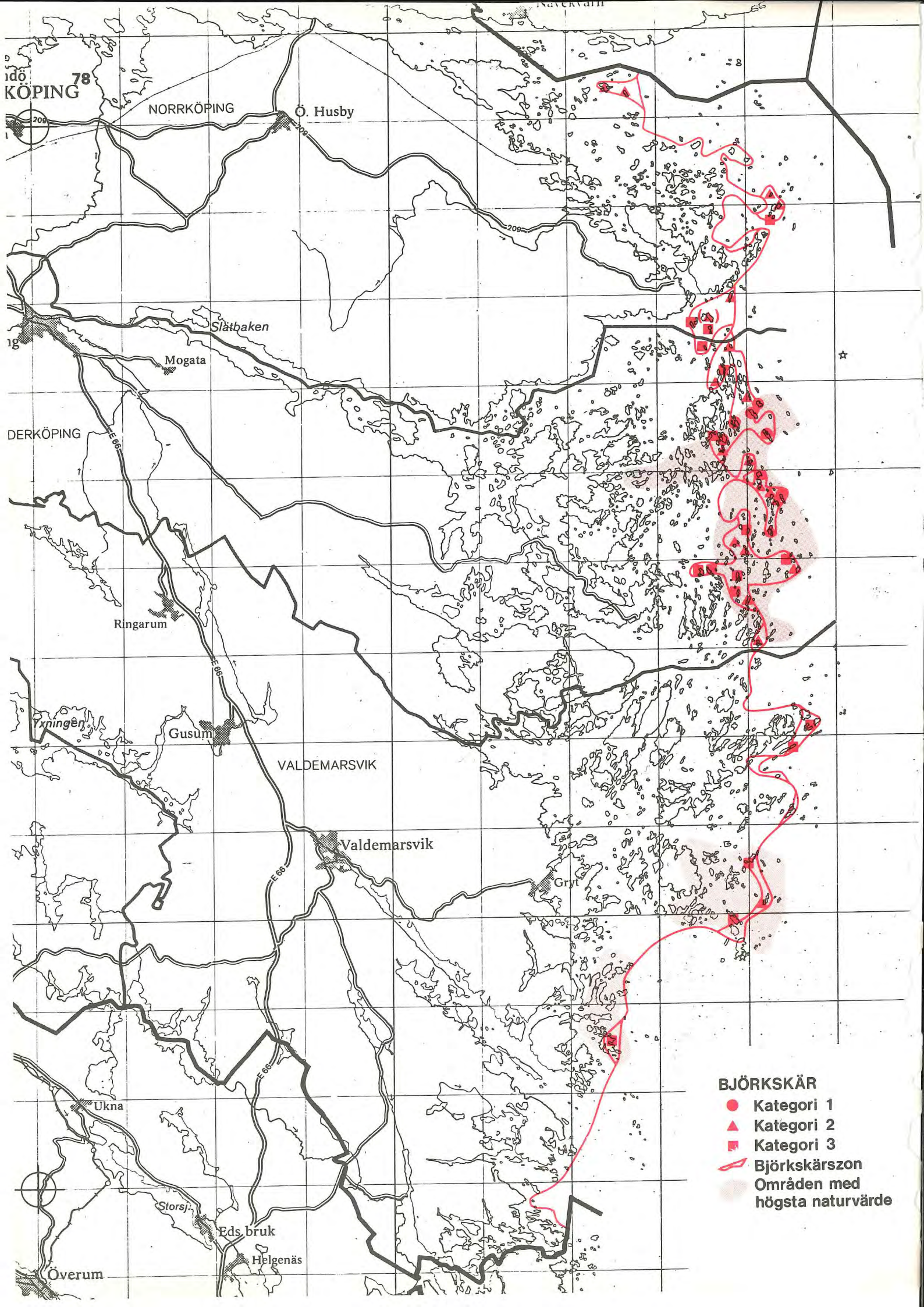
KÖPING
78
NORRKÖPING
Ö. Husby
209
Slätbaken
Mogata
DERKÖPING
E 66
Ringarum
Yxningen
Gusum
VALDEMARSVIK
Valdemarsvik
Gryt
Ukna
Storsj.
Eds bruk
Helgenäs
Överum
BJÖRKSKÄR
Kategori 1
Kategori 2
Kategori 3
Björkskärszon
Områden med högsta naturvärde

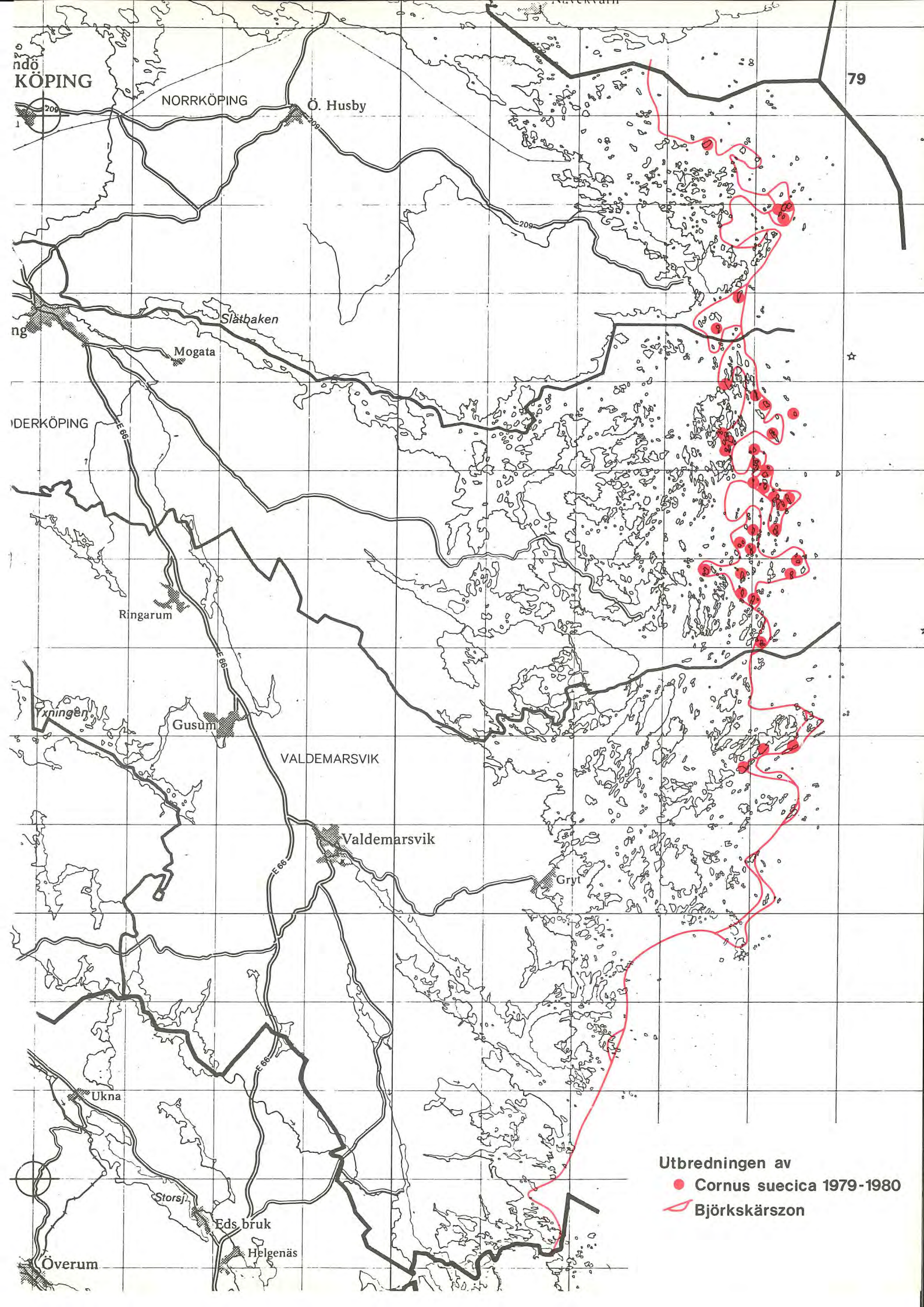
KÖPING
NORRKÖPING
Ö. Husby
209
79
Slätbaken
Mogata
DERKÖPING
E 66
Ringarum
Yxningen
Gusum
VALDEMARSVIK
Valdemarsvik
Gryt
Ukna
Storsj.
Eds bruk
Helgenäs
Överum
Utbredningen av
Cornus suecica 1979-1980
Björkskärszon

FÅGELSKÄR

Längst ut i skärgården, i ytterskärgården, ligger kalskären. De saknar träd och buskar och utgörs till största delen av kala hällar, tidvis och delvis överspolade. De är av olika storlek och topografin är rikt varierande; en del är bergiga eller klippiga, andra är flacka och rundkulliga. Oftast har de en markerad stöt- och läsida (eller flera stöt- och läsidor), vilket för övrigt gäller i det närmaste samtliga öar i skärgården, men ytformerna framträder tydligast på de kala hällarna, kobbarna och skären allra längst ut i skärgården. Nord- eller västsidan, stötsidan, är fint isslipad och rundad; syd- eller östsidan (beroende på isens lokala tryckverkan och rörelseriktning), läsidan, är starkt sönderbruten och här ligger ofta lossbrutna klippstycken. Stötsidan är vänd mot inlandsisens rörelseriktning.

Särskilt de centrala yttre delarna av S:t Anna uppvisar en starkt söndersplittrad arkipelag av tätt liggande skär, hällar och kobbar - området mellan Aspöja och Missjö. I de södra delarna av skärgården, i Gryt, ligger kalskären betydligt glesare och mer eller mindre isolerade. Norr om Lundaöarna i Jonsberg, alltså i det nordligaste skärgårdsområdet, finns också en ansamling av skär som tillsammans bildar en intressant arkipelag.

Floran på kalskären är vad man brukar kalla fågelgödslad. Av den anledningen talar man om fågelskär. Här ute häckar i första hand måsfåglar, främst trutar, som bildar stora kolonier. Skräntärna förekommer sällsynt. Alkfåglarna tobisgrissla och tordmule häckar på några enstaka platser. Labb påträffas på ett mindre antal skär. Av vadarfåglar märks främst roskarl, större strandpipare och strandskata och av andfåglar ejder, svärta och vigg. Det är främst måsfåglarnas nitratrika guano som gett upphov till den intressanta, speciella floran.

I smala, jordfyllda springor och på gödslade fågeltoppar växer klibbglim (Melandrium viscosum). Denna art har en isolerad koncentration av förekomster i södra Östersjöns skärgårdar; egentligen är den en stäppväxt som har sitt huvudutbredningsområde i sydöstra Europa och i det inre av Asien. I området norr om Missjö förekommer den på ett stort antal lokaler, beroende på den rika tillgången på lämpliga växtplatser. Några större fågelskär hyser rika förekomster, t ex Storkarlen i Gryt och Ölskären i Jonsberg, för att nämna några.

En av de vanligaste arterna på de fågelgödslade skären är

strandbaldersbrå (Matricaria inodora v. maritima), som anses som stamformen till den baldersbrå som vi har i åkrarna på fastlandet. Andra allmänna arter är gul fetknopp (Sedum acre), kärleksört (Sedum maximum), gräslök (Allium schoenoprasum) och styvmorsviol (Viola tricolor). Den sistnämnda kan i en del gynnsamma fall växa sig ovanligt frodig och nå höjder på uppåt en halv meter - blomfärgen är övervägande blå på fågelskärens styvmorsvioler.

På ett mindre antal skär är dansk skörbjuggsört (Cochlearia danica) funnen, en ettårig liten ört som vissa gynnsamma år kan uppträda rikligt på en del av fågelskären.

I fuktsvackor och i hällkar förekommer en rad arter, som man vanligtvis påträffar vid och i gödselpölar i närheten av ladugårdar på fastlandet. I hällkaren kan någon lånke-art växa, t ex smålånke (Callitriche verna) samt vanlig andmat (Lemna minor). I kanterna står granna grupper av fackelros (Lythrum salicaria). Vidare förekommer här arter såsom brunskära (Bidens tripartita), strandklo (Lycopus europaeus), dunört av flera arter, bl a amerikansk dunört och vitblommig dunört (Epilobium adenocaulon och E. rubescens), krypven (Agrostis stolonifera), tiggarranunkel (Ranunculus sceleratus) och pilört-arter (Polygonum spp.). Ett intressant inslag utgör slokstarr (Carex pseudocyperus), som har påträffats på ett mindre antal platser. På en lokal vardera har kranssvalting (Alisma plantago-aquatica), stor igelknopp (Sparganium ramosum) och sprängört (Cicuta virosa) noterats. Därtill kan bestånd av rörflen (Phalaris arundinacea) och bredkaveldun (Typha latifolia) växa i anslutning till dessa fuktsvackor, liksom enstaka bestånd av gul svärdslilja (Iris pseudacorus).

Särskilt anmärkningsvärda är fynden av havre (Avena sativa) och tvåradigt korn (Hordeum distichum) på ett litet fågelskär i norra Gryt, Lövsundskarten. De förekommer här tillsammans med ett antal vanliga åkerogräs, såsom våtarv (Stellaria media), kvickrot (Elytrigia repens), penningört (Thlaspi arvense), lomme (Capsella bursa-pastoris) och rödplister (Lamium purpureum). Enstaka havreplantor har även noterats från ett litet skär i närheten av Torrö inte långt från gränsen till Kalmar län. Högst sannolikt är att sädesslagen spritts till dessa skär med fåglar, möjligen gäss.

En av de intressantaste kulturmarksväxterna på ytterskärgårdens fågelskär är malörten (Artemisia absinthium). På några skär, t ex Ölskären i Jonsberg, utgör den ett dominerande inslag i floran. På Gulklabben i sydligaste Gryt har dessutom ett litet bestånd av rödmalva (Malva sylvestris) påträffats.

Vid stränderna finns inte sällan klapperstensfält av olika omfattning. Här växer arter såsom hallon (Rubus idaeus), mjölkört (Chamaenerion angustifolium), kustvänderot (Valeriana salina) och bl a kråkvicker (Vicia cracca). Intressanta inslag utgör vejde (Isatis tinctoria), bergkårel (Erysimum hieracifolium) och strandveronika (Veronica longifolia v. maritima) - därtill förekommer strandkvanne (Angelica archangelica ssp. litoralis) på ett stort antal lokaler.

Bland lavarna på fågelskären märks främst fågelberg-brosklaven (Ramalina polymorpha), en grågrön busklav som breder ut sig över de gödslade hällarna. Vanlig är också den orangegula, grant lysande vägglaven (Xanthoria parietina), också den gynnad av gödningen.

Även innanför kalskärszonen, främst i mellanskärgården men även långt in i innerskärgården, kan påträffas små, isolerade skär med en fågelgödslad flora; en del av dem hyser klibbglim.

Vegetationens och florans utbildning på fågelskären är alltså beroende av en rad faktorer. På ett flertal av skären kan man tydligt märka att den kraftiga fågelgödningen (gäller främst skär med tät häckning av måsfåglar) närmast fått en giftverkan på växtligheten; vissa arter som t ex strandbaldersbrå tycks då bli mer frekventa och kan uthärda övergödningen. Rikast utbildad verkar, åtminstone i en del fall, växtligheten vara på de skär som kan sägas befinna sig i en "återhämtningsprocess", dvs skär som under en viss tid varit kraftigt gödslade, men som mer eller mindre, under kortare eller längre tid, övergivits på kolonier av häckande fåglar. Detta gäller även skär, där det tycks råda en balans mellan den gödningseffekt som de häckande fåglarna åstadkommit (beroende av frekvensen av häckande fåglar) och arternas toleransnivå.

I värderingen har 4 kategorier urskiljts. Faktorer som haft betydelse vid detta försök till utvärdering är: 1) Artrikedom; förekomst av klibbglim, vejde, dansk skörbjuggsört, malört m fl samt deras frekvens, 2) Storlek, 3) Varierande topografi och mikrotopografi: hällkar, fuktsvackor, större vattensamlingar, fågeltoppar, klippskrevor, klapper.

Kategori 1 (fylld ring):

Lokaler som bedömts ha det högsta skydds- och vetenskapliga värde;

Kategori 2 (fylld triangel):

Lokaler som i regel har en mindre areal och en inte lika rik och varierande vegetation och flora;

Kategori 3 (fylld fyrkant):

Mindre skär med en delvis intressant artuppsättning;

Kategori 4 (ofylld fyrkant):

Lokaler som till övervägande del ligger innanför kalskärszonen, i regel med en ringa areal, men som i en del fall hyser mindre förekomster av klibbglim.

De lokaler som på utbredningskartan är satta inom parentes () har inte besökts av mig; det gäller Dannskär och Gråbådarna i Gryt. Det förra omöjliggjorde ett besök p g a den skräntärnekoloni som finns där. Bedömningen av dessa skär grundar sig på de uppgifter som står att finna hos Olsson (1958).

FÅGELSKÄR

Objekt	Värdering (Kategori)	Kartblad	Sida
Röskären, Gulklabben	1	7H 7c	104
Spyskären, Fästklabbarna	1	7H 7c	105
Storkarlen	1	8H 0e	155
Dannskär	(1)	8H 1e	186
Bockskär	1	8H 3e	253
Röskär	1	8H 3e	254
Norrbådarna	1	8H 4e	283
Yttre båden	1	8H 4e	283
Marskär	1	8H 4e	283
Nordostskär	1	8H 5e	335
St. Blacken	1	8H 7e	361
N. Ölskär	1	8H 8e	378
St. Ölskär	1	8H 8e	378
Breda Ölskär, Ölskärsklabb	1	8H 8e	378
L. Penningskär	1	8H 9e	389
Örskär	2	7H 7c	104
Dannskären	2	7H 8c	121
Gråbådarna	(2)	8H 1e	186
Långskär	2	8H 1e	185
Gårdingen, Hökbåden	2	8H 3e	253
Melbådarna	2	8H 3e	252
N. Stångklabben	2	8H 4e	280
Dödmansskär, Dödmansskärs Måsklabb	2	8H 4e	281
Tryskären	2	8H 4e	281
Gåsskärshällarna, L. Gåsskär	2	8H 4e	282

Objekt	Värdering (Kategori)	Kartblad	Sida
Norruddsklabb	2	8H 5d	327
Gärningskär	2	8H 5e	337
S. Köpskär	2	8H 5e	336
N. Köpskär	2	8H 5e	337
St. Steskär	2	8H 6e	350
Inre och Yttre Spinken	2	8H 6e	350
Stångskären	2	8H 6e	350
Ö. Gula skäret	2	8H 8d	373
Ö. Gröskärsklabben	2	8H 8e	377
L. Alön	2	8H 8e	377
Hankskären	2	8H 8e	379
Yttre Benskären	2	8H 9d	388
Kännö	2	8H 9e	389
Rotskärshällarna, L. Rotskär	3	7H 6b	95
Gläpphällen	3	7H 8c	118
Ö. Tärnskäret	3	8H 2e	225
Turmulehällarna	3	8H 2e	225
Långskär	3	8H 2e	225
Örskärshällarna	3	8H 2e	226
Vatingarna	3	8H 3e	255
Stickelskär	3	8H 3e	253
Brittasklabb	3	8H 4d	276
Röda kuggen	3	8H 4d	277
Melskären	3	8H 4d	277
Utterklabbarna	3	8H 4d	276
Måsklabbarna	3	8H 4e	280
Tväsäck, Gröskärsklabben, Utterhällen	3	8H 4e	282
Kalskär	3	8H 4e	282
Gastskären	3	8H 5d	328
Östens sten	3	8H 5e	337
Tärneör	3	8H 6d	346
L. Blacken	3	8H 7e	361
Inre Benskären	3	8H 8d	375
Ö. Benklabben	3	8H 8d	374
Vätterskär	3	8H 8d	374
Yttre Stångskär	3	8H 8d	374
Långa hällen	3	8H 8d	374
V. Gröskärsklabben	3	8H 8d	374
Simpskär	3	8H 8e	377
St. Logen	3	8H 8e	377

Objekt	Värdering (Kategori)	Kartblad	Sida
St. Rönnklabben	4	7H 7b	101
Melskären	4	7H 7c(7b)	106
Svartbåden	4	7H 8c	117
L. Törnskär	4	7H 8c	119
Ålgårdsklabbarna	4	7H 8c	119
L. Runnskär	4	7H 9c	131
Älskären, Långa hällen	4	7H 9c	132
Flatskär, Tallskär	4	7H 9c	132
Gålklabben	4	7H 9c	132
Lökskär	4	7H 9d	135
Kuggskär	4	7H 9d	135
Hästgrundet	4	8H 0c	144
Flötskär	4	8H 0c	144
Runnskär	4	8H 0d	151
Gåsskär	4	8H 1d	173
Ölandsklabben	4	8H 1d	174
Stockskär	4	8H 1d	181
Måsskären	4	8H 1d	179
Kräpelholmarna	4	8H 2b	201
Småklabbarna	4	8H 2c	212
Lövsundskarten	4	8H 2d	216
Stångskärsklabbarna	4	8H 3d	246
Älskär	4	8H 4c	269
V. Brandskär	4	8H 4d	278
Brunnskärshällen	4	8H 4d	276
S. Gyllklabben	4	8H 4e	280
S. Svartbådarna	4	8H 4e	283
Själgrunden	4	8H 5b	314
Skönningsskären	4	8H 5b	315
Rågetshällarna	4	8H 6c	344
Vitgrunden	4	8H 7d	357
Kvällsundsskären	4	8H 7e	360
N. Benklabben	4	8H 8d	375
Farmors häll	4	8H 9c	384
Utterklubbarna	4	8H 9c	386

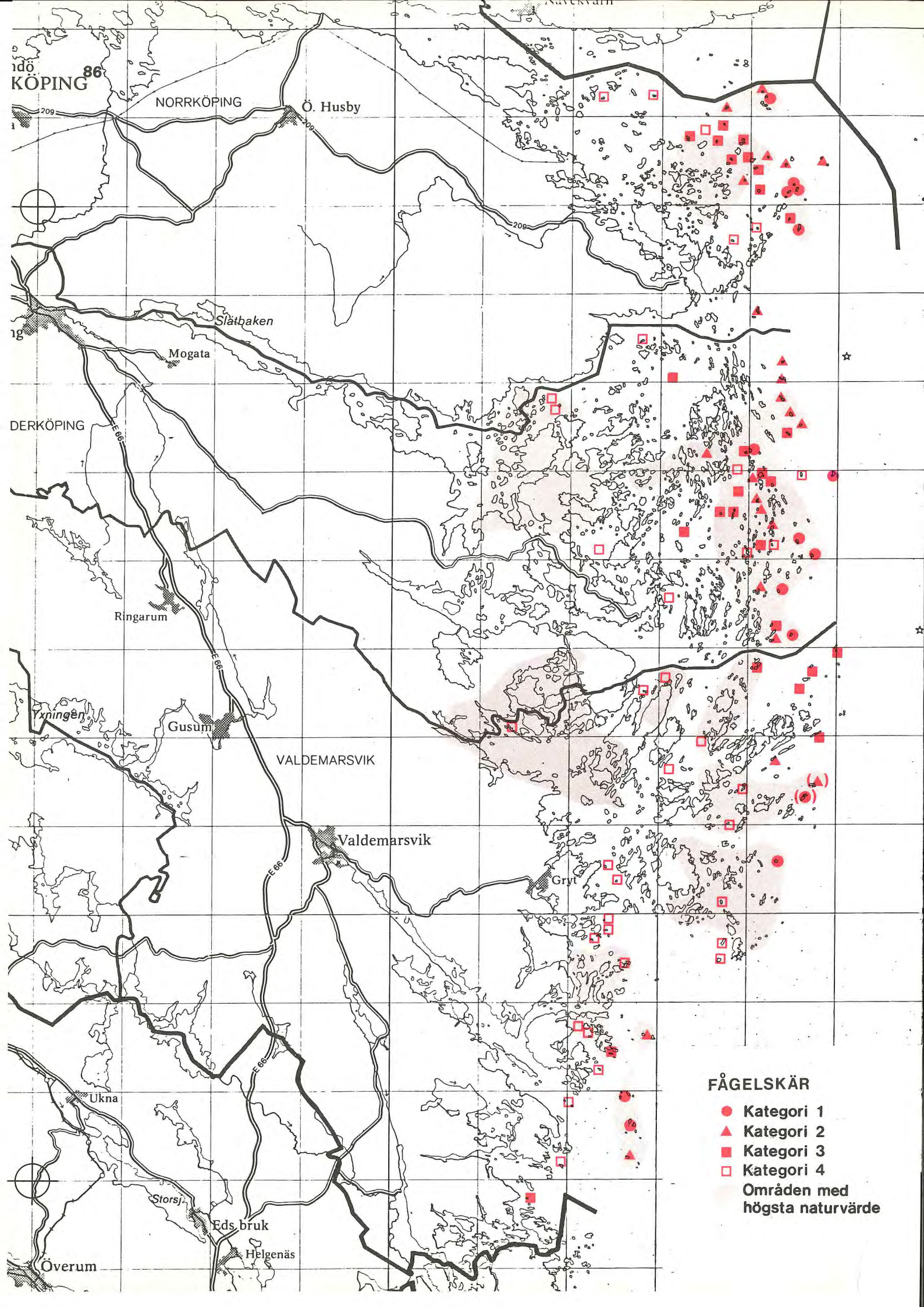
KÖPING
86
NORRKÖPING
Ö. Husby
209
Slätbaken
Mogata
DERKÖPING
E 66
Ringarum
Yxningen
Gusum
VALDEMARSVIK
Valdemarsvik
Gryt
Ukna
Storsjö
Eds bruk
Helgenäs
Överum
FÅGELSKÄR
Kategori 1
Kategori 2
Kategori 3
Kategori 4
Områden med högsta naturvärde

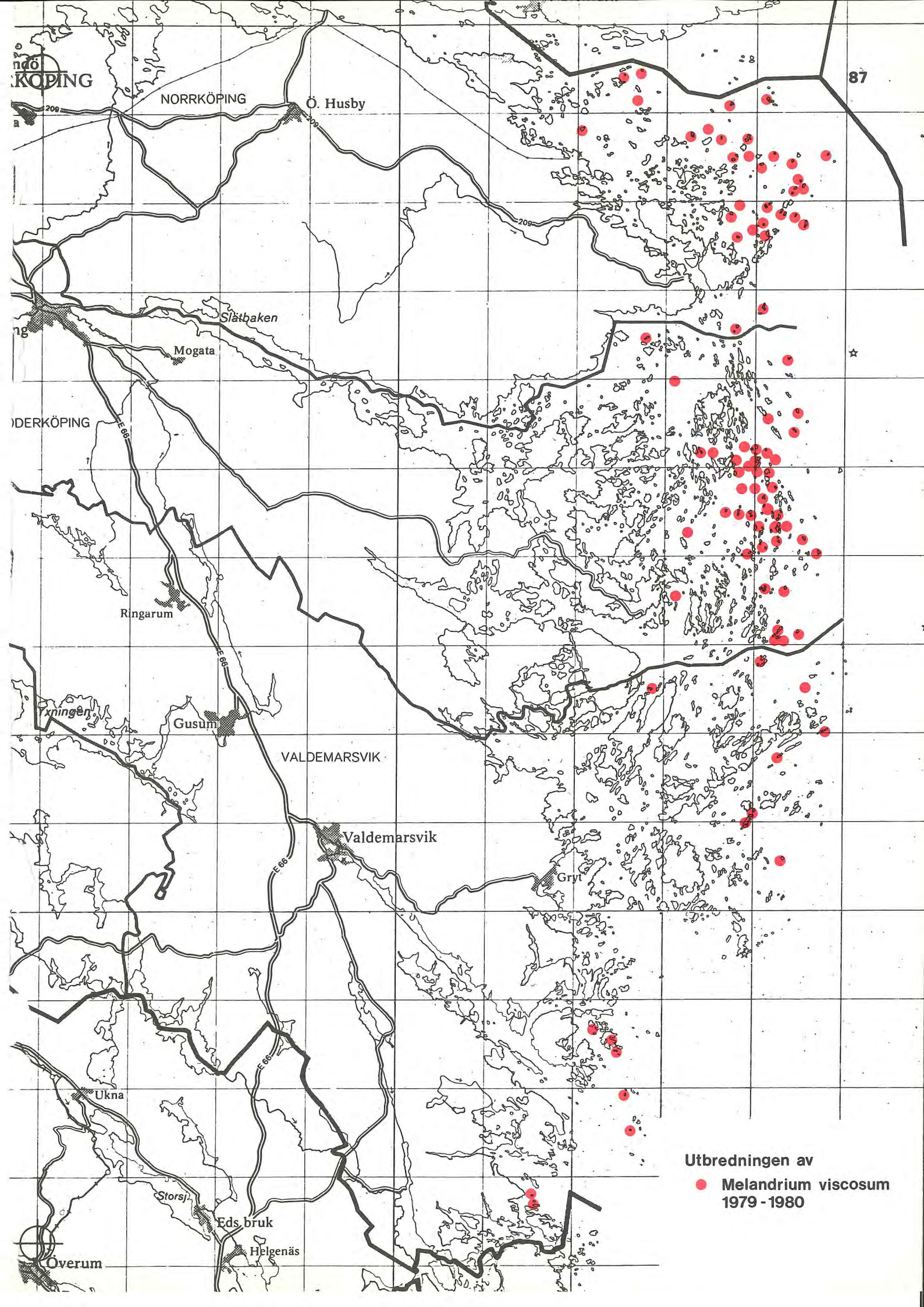
KÖPING
NORRKÖPING
Ö. Husby
87
209
Slätbaken
Mogata
DERKÖPING
E 66
Ringarum
Ixningen
Gusum
VALDEMARSVIK
Valdemarsvik
Gryt
Ukna
Storsj
Eds bruk
Helgenäs
Överum
Utbredningen av
Melandrium viscosum
1979 - 1980

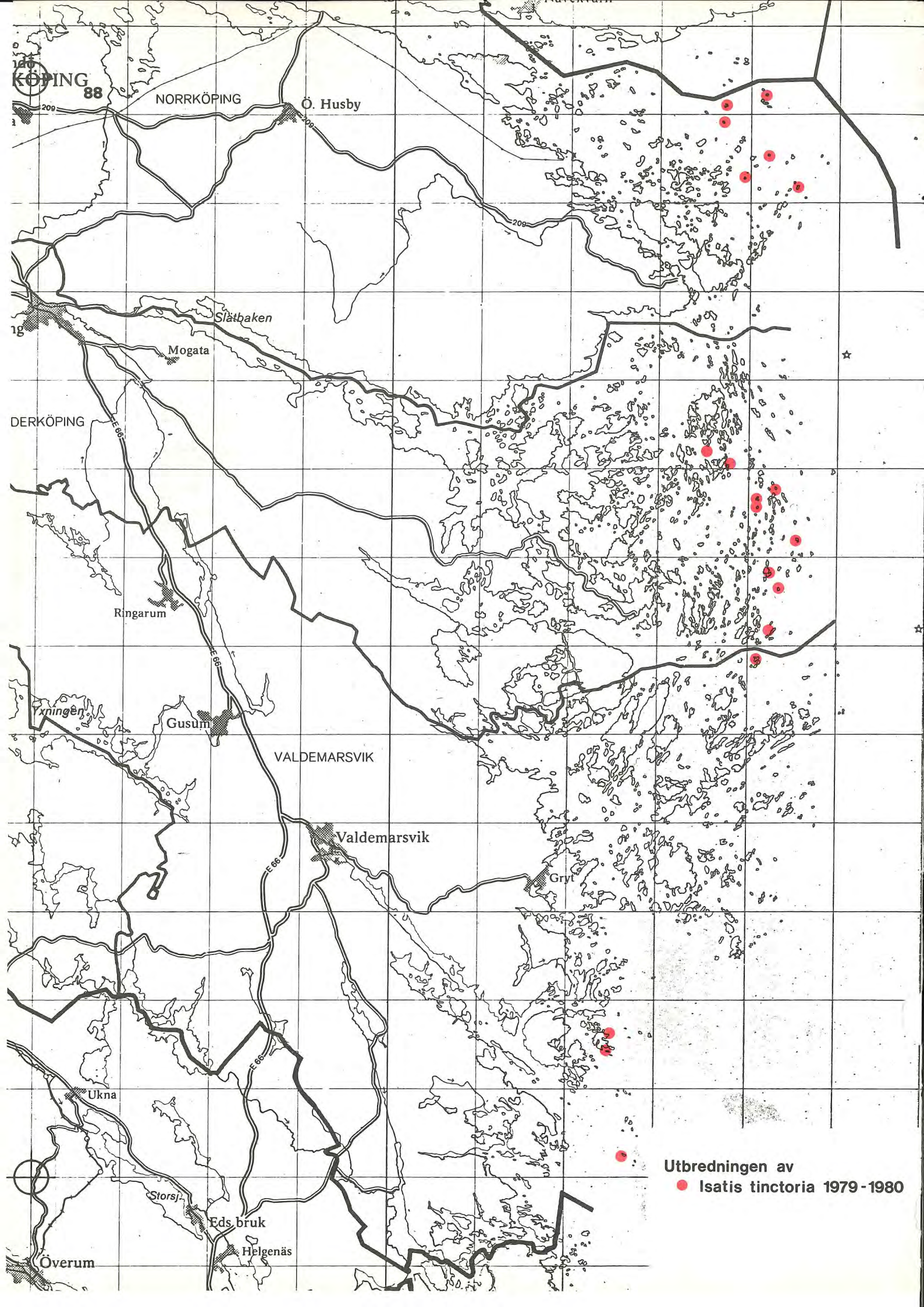
KÖPING
88
NORRKÖPING
Ö. Husby
209
Slätbaken
Mogata
DERKÖPING
E 66
Ringarum
Yxningen
Gusum
VALDEMARSVIK
Valdemarsvik
Gryt
Ukna
Storsj
Eds bruk
Helgenäs
Överum
Utbredningen av
Isatis tinctoria 1979-1980

OMRÅDES- OCH DELOMRÅDESBESKRIVNINGAR

Redovisningen följer de ekonomiska kartbladen, från söder mot norr (7H 6a - 8H 9e). Varje kartblad omfattar 5 x 5 kilometer.

Områdena är numrerade och markerade i kartrutorna. Kartrutans beteckning finns utsatt i regel i det övre högra hörnet. Förekommer ett område inom två rutor, så finns området beskrivet inom den ruta där den dominerande delen av området ligger. För större öar kan dock beskrivningarna vara uppdelade på flera rutor.

Till varje kartruta hör en textdel som följer den löpande numreringen på den tillhörande kartan.

Varje rutas textdel börjar med uppgifter om vilken kommun, socken och vilket kartblad som berörs. De enskilda områdenas namn och löpnummer inleder varje områdesbeskrivning. Värderingens kategorisiffra finns i högerspalten. Observera att inte alla områden eller delområden har åsatts kategorisiffra. I något fall berör området flera växtmiljöer och kan följaktligen ha ytterligare kategorisiffror i högerspalten i höjd med aktuell växtmiljö. Se vidare kapitlet "Beskrivning av växtmiljöer samt utvärdering" sid 18.

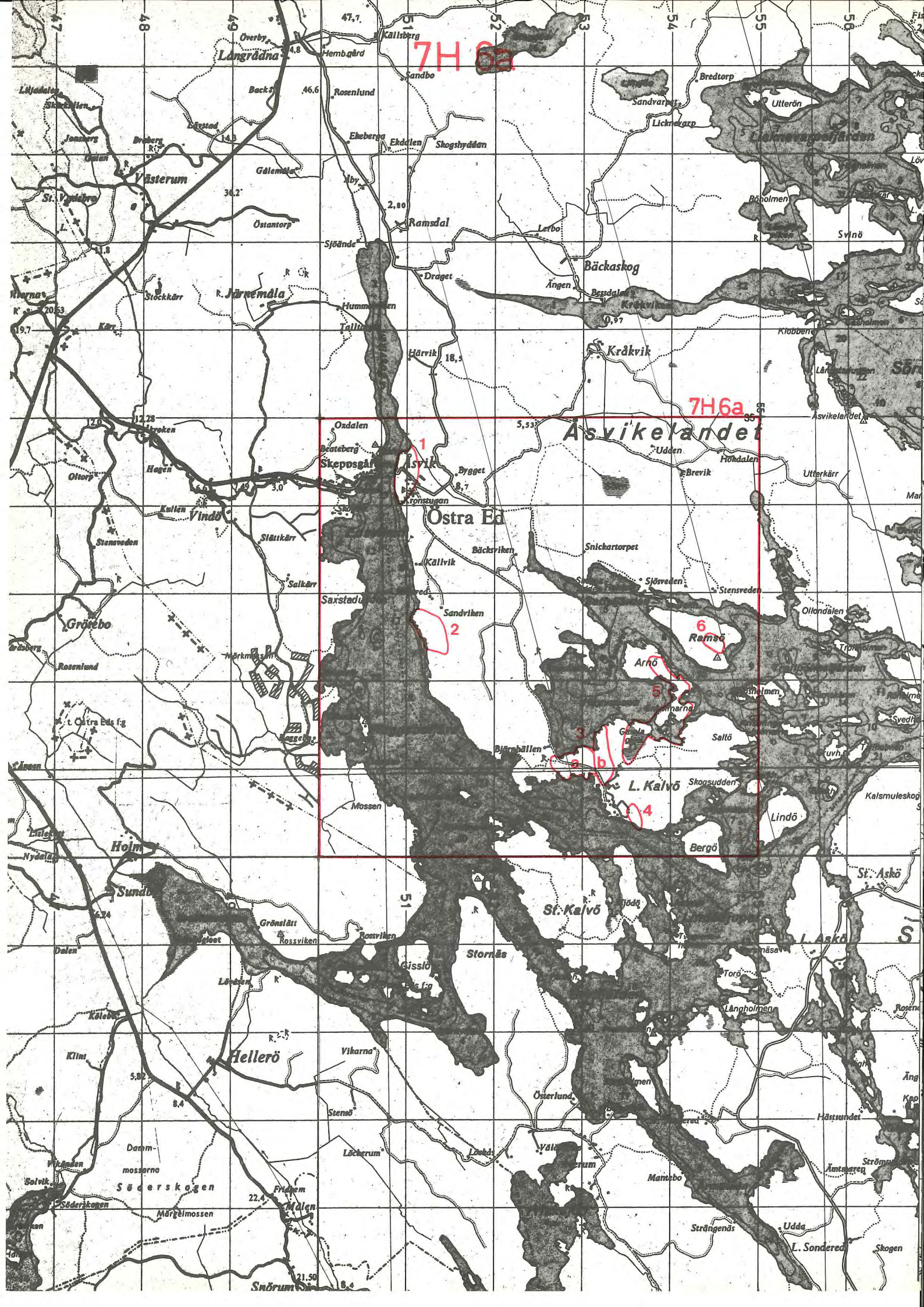
7H 6a
7H6a
Åsvikelandet
Östra Ed
Ramsdal
Bäckaskog
Kråkvik
Västerum
Järnemåla
Vindö
Grösebo
Saxstad
Sandviken
Ramsö
Arnö
L. Kalvö
Bergö
Lindö
St. Kalvö
Stornäs
Hellerö
Holm
Sundby
Mölen
Snörum
Söderskogen
Dammmossarna
Mantebo
Strängenäs
L. Sondered
Skogen
St. Askö
L. Askö
Åsvikelandet
Skeppsgården
Åsvik
Bygget
Kronstugan
Oxdalen
Udden
Brevik
Holmdalen
Utterkärr
Snickartorpet
Sjöveden
Stensveden
Ollondalen
Saltö
Skogsudden
Björnhällen
Mossen
Källvik
Bäcksviken
Sandvarpet
Ulterön
Lickerarp
Bredtorp
Svinö
Böholmen
Ekeberga
Ekdalen
Skogshyddan
Draget
Ängen
Lerbo
Sjöände
Härvik
Hembygård
Källsberg
Sandbo
Rosenlund
Hagen
Oltorp
Kullen
Stensveden
Rossviken
Grönslätt
Gissla
Torö
Långholmen
Vikarna
Stenö
Österlund
Lockarum
Hästsundet
Ämtsvaren
Strömsvaren
Udda
Rossviken
Dalen
Lövsen
Kölebo
Klint
Solvik
Vikasjön
Södersjön
Märgelmossen
Fridhem
Lockarum
Vällarum
Ängen
Kap
Ång
Löv
Kloben
Mar
Sön
Sjö
Lövsundet
Lövsundsfjärden
Ås
Ängen
Bergsdalen
Kråkvikmon
Hummelmon
Tallmon
Klockbenen
Lärkesmon
Asvikelandet
Utterkärr
Brevik
Holmdalen
Udden
Oxdalen
Beateberg
Skeppsgården
Åsvik
Bygget
Kronstugan
Källvik
Bäcksviken
Snickartorpet
Sjöveden
Stensveden
Ollondalen
Saltö
Skogsudden
Björnhällen
Mossen
Lindö
Bergö
Arnö
Ramsö
Sandviken
Saxstad
Grösebo
Rosenlund
Mörkmossen
Stensveden
Oltorp
Hagen
Kullen
Vindö
Slättkärr
Salkärr
Stockkärr
Järnemåla
Klint
Hellerö
Vikarna
Stenö
Österlund
Lockarum
Hästsundet
Mantebo
Strängenäs
Udda
L. Sondered
Skogen
Dammmossarna
Södersjön
Märgelmossen
Fridhem
Mölen
Snörum
Solvik
Vikasjön
Kölebo
Lövsen
Dalen
Rossviken
Grönslätt
Gissla
Torö
Långholmen
Stornäs
St. Kalvö
L. Askö
St. Askö
Kalsmuleskog
Lindö
Bergö
Holm
Sundby
Nydala
Liljedalen
Skeppsvallen
Jonsberg
Bryberg
Overby
Långrådna
Backa
Rosenlund
Lystad
Ekeberga
Ekdalen
Skogshyddan
Gälemåla
Iby
Västerum
St. Vyddebro
Östantorp
Sjöände
Ramsdal
Lerbo
Draget
Ängen
Bäckaskog
Kråkvik
Härvik
Hummelmon
Tallmon
Klockbenen
Ås

Valdemarsviks kommun, Östra Eds socken, Karta 7H 6a

1 Åsvik

Norr om kyrkan finns en vacker ekhagmark, som är hårt betad. Likaså söder om kyrkan ner mot Källvik en betad och röjd björkhagmark.

2 Åsvikelandet-Sandviken 2

Utmed Edsvikens östra strand skymtar genom hällmarkstallskogen ett odlingslandskap, bestående av oregelbundet formade betesängar på tidigare åkermark, kantade av en smal bård av ek och asp samt björk, på torrare partier vackra enbuskgruper. Tallskog omkring. Ett äldre, attraktivt odlingslandskap som hålls i hävd genom bete. Den öppna karaktären bör bibehållas, betydelsefullt för landskapsbilden. Sand-badstrand 3 i viken nedanför vid Edsviken.

3 L. Kalvö naturreservat

a
Avsatt 1968 för det rörliga friluftslivet. Omfattar en udde med ekskog, som fortsätter söderut i en västexponerad brant och en strandäng, ett f d sund mellan L. Kalvö och Åsvikelandets SV storudde. Strandängen till stor del vassbevuxen. Ingen märkvärdig flora i ekbranten, en fläckvis örtrik gräshed med bl a vippärt (Lathyrus niger).

b
Västerut flacka tall- och enbuskhällmarker, där näset är som smalast - attraktiva enbuskformationer på hällarna som planar ut mot vattnet i söder. Martallar. Fjärden norrut, Häxvassen, med flera grunda vikar, hyser stora ansamlingar av vigg under sensommaren, så t ex i Gaveln söder om Äppeludden.

4 L. Kalvö, i söder 3

I söder dominerande hällmarkstallskog. I dalgångarna här insprängda långsmala odlingsremsor som når ända ned till vattnet. Kornåkrar, varav den ena på smalaste stället endast är 3 m bred. I kanterna ek i en smal bård, annars gränsar hällmarken alldeles intill. Odlingsrösen, på vilka det växer rikligt med tulkört. I övrigt en del ängskovall i kantzonen, där även ljungen breder ut sig på torrare partier. Värdefullt område för landskapsbilden - levande odlingsmiljö i en i övrigt karg och mager natur.

5 Arnö-Enholmarna-Gamla gloet

Sydöstra Arnö utgörs av låga hällmarker, mycket kala, sticker på sina ställen knappt upp över vattenytan. Bevuxna med martallar, varav ett flertal är grova och knotiga. Längst ut på den sydöstra udden finns en hällmyr nära vattnet, ett hällkar som utbildats till en liten myr med heltäckande vitmossor - ute på myren flaskstarr, ängsull, kråkklöver, rundsileshår rikligt, i kanterna tranbär och trådtåg mest, men även gråstarr, hundstarr och stjärnstarr. Ljungen kantar dekorativt på hällarna intill. Spridda enbuskar, direkt på hällarna. Många döda träd, en del liggande på marken, silvrigt vita.

Ett estetiskt tilltalande område, ungt innerskärgårdslandskap.

På de söder därom liggande Enholmarna omväxlande skarpa och torra hedtyper, bl a med mjölonsamhällen. Mellan Enholmarna och L. Kalvö en lugn och skyddad lagun, till största delen vassbevuxen men med öppet vatten i de centrala delarna. I lagunen en mängd småöar, ett flertal av dem låga hällar med tall och delvis en. Tillhåll för änder.

Gamla gloet på norra L. Kalvö är en avsnörd havsvik, i det närmaste helt vassbevuxen. I kanterna av gloet en typisk havsstrandflora med salttågsamhällen, bl a med gulkämpar, strandkrypa och havssälting samt blåsäv. Mitt i vassen en liten häll, på vilken en tall står. Hällmarker runt omkring, i söder dock kantekskog mot odlingsmark.

6 Ramsö 3

I öster av denna tallskogsdominerade ö finns en tidigare åkermark, numera igenvuxen med tall och enbuskar. Närmast vassviken en örtrik ängsflora med bl a brudbröd och småborre. Odlingsrösen. Komplexa växtsamhällen på den f d åkern på grund av skiftande fuktighetsförhållanden.

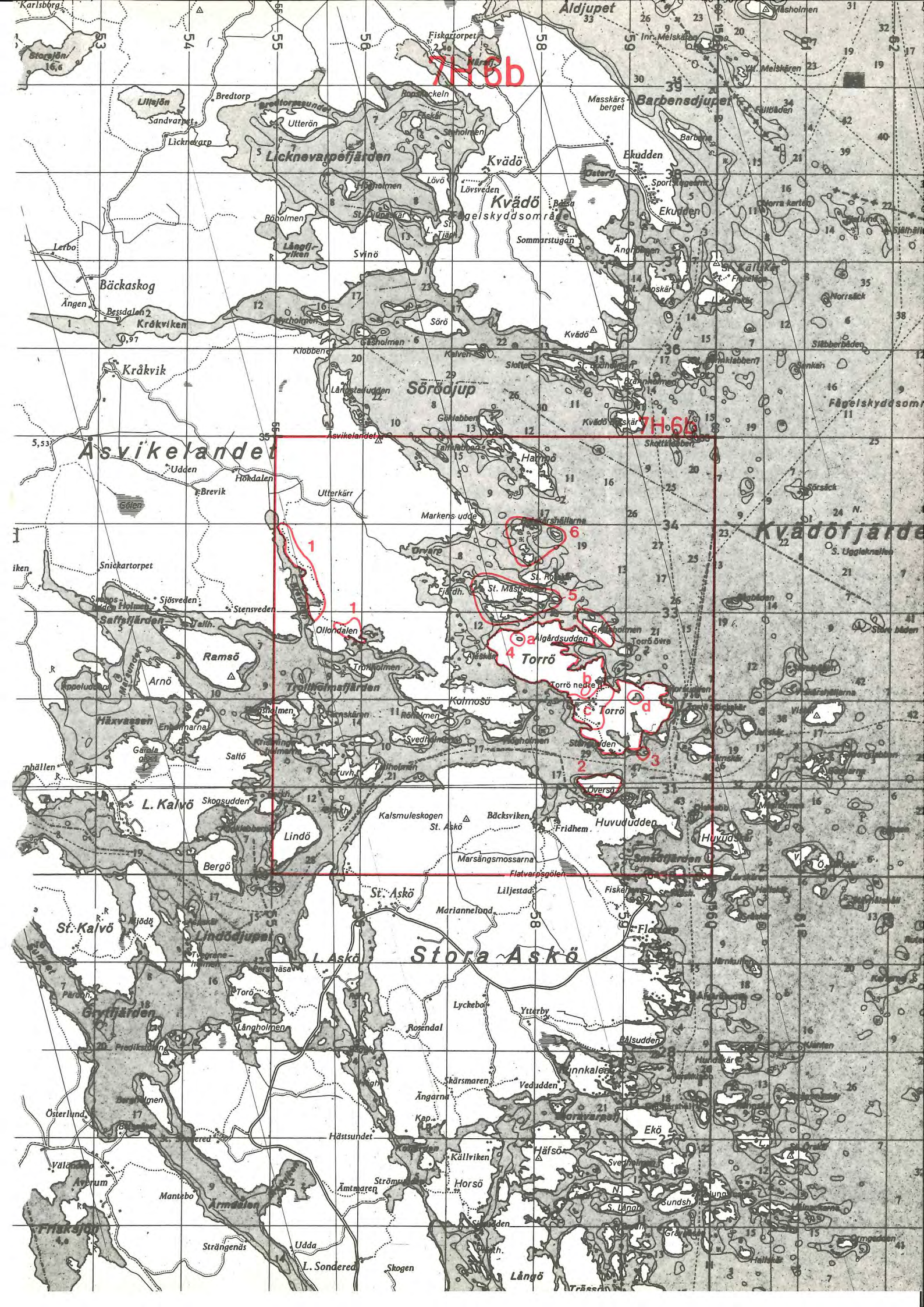
7H 6b
7H 6b
Äldjupet
Barbensdjupet
Kvädö
Kvädöfjärden
Fågelskyddsområde
Ekudden
Masskärsberget
Licknevarpsfjärden
Bäckaskog
Kråkviken
Kråkvik
Sörödjup
Åsvikelandet
Udden
Brevik
Utterkärr
Markens udde
Snickartorpet
Saffaröfjärden
Ollondalen
Ramsö
Arnö
Trollholmsfjärden
Torrö
Torrö nedre
Torrö övre
Kolmosö
Häxvassen
Saltö
L. Kalvö
Skogsudden
Lindö
Bergö
Kalsmuleskogen
St. Askö
Bäcksviken
Fridhem
Huvududden
Marsängsmossarna
Flatvarpsgölen
Liljestad
Marianneland
St. Kalvö
Lindödjupet
L. Askö
Stora Askö
Gryttjärden
Långholmen
Rosendal
Lyckeboda
Ytterby
Pålsudden
Ekö
Häfsö
Källviken
Horsö
Hästsundet
Österlund
Averum
Mantebo
Ärmdalen
Friskärsjön
Strängends
Udda
L. Sondered
Skogen
Långö
Trässö
Ängarna
Vedudden
Skärsmaren
Ströms
Ämtmaren
Sörö
Svinö
Lövsveden
Lövö
Sommarstugan
Ängholmen
Klobben
Gökslabben
Skattkärrsgabben
Hamnö
Ollon
Sjösveden
Stensveden
Saffaröfjärden
Trollholmen
Kappeludden
Ensamarna
Svedholmen
Stångsudden
Översö
Fridhem
Huvududden
Smedjegården
Fiskeläge
Floddag
Lyckeboda
Ytterby
Pålsudden
Ekö
Häfsö
Källviken
Horsö
Sundsh.
Grässö
Hästsundet
Österlund
Averum
Mantebo
Ärmdalen
Friskärsjön
Strängends
Udda
L. Sondered
Skogen
Långö
Trässö
Lerbo
Ängen
Bessdalen
Klobben
Sörö
Kvädö
Ekudden
Barbens
Sportstugeområde
Övre kartan
Norrsäck
Slibberbaden
Fågelskyddsområde
Åsvikelandet
Hamnö
Markens udde
Utterkärr
Brevik
Hökdalen
Udden
Snickartorpet
Sjösveden
Stensveden
Saffaröfjärden
Ollondalen
Ramsö
Arnö
Trollholmsfjärden
Torrö
Torrö nedre
Torrö övre
Kolmosö
Häxvassen
Saltö
L. Kalvö
Skogsudden
Lindö
Bergö
Kalsmuleskogen
St. Askö
Bäcksviken
Fridhem
Huvududden
Marsängsmossarna
Flatvarpsgölen
Liljestad
Marianneland
St. Kalvö
Lindödjupet
L. Askö
Stora Askö
Gryttjärden
Långholmen
Rosendal
Lyckeboda
Ytterby
Pålsudden
Ekö
Häfsö
Källviken
Horsö
Hästsundet
Österlund
Averum
Mantebo
Ärmdalen
Friskärsjön
Strängends
Udda
L. Sondered
Skogen
Långö
Trässö
1
1
2
3
4
5
6
a
b
c
d

Valdemarsviks kommun, Östra Eds socken, Karta 7H 6b

1 Åsvikelandet-Breviken

Breviken är en trång havsvik som skär långt in i Åsvikelandet. Bergsidorna är branta och utgörs av delvis grov, låg hällmarkstallskog. Utmed den östra sidan skymtar ett odlingslandskap fram som har stort inslag av ek. I en ekbrant relativt rik örtflora med hässlebrodd, blåsippa, bergmynta. Området ingår i naturreservat. Oexploaterat av fritidsbebyggelse, liksom hela kuststräckan på Åsvikelandets utsida. Även kring Ollondalen ett öppet odlingslanskap, värdefullt för landskapsbilden. Området ingår i ett naturreservat som omfattar Åsvikelandet.

2 Översö

En till övervägande del tallskogsbevuxen ö, belägen vid länsgränsen, bergig till sin karaktär. Brant sluttning mot norr, här hällmarkstallskog med bl a en mycket grov tall. Mitt uppe på ön ett parti med en blandning av torr-frisk hedtyp, här gran och en del ek, bl a en gammal, grov ek. Flera döda, grova granar. Bör få behålla sin delvis orörda prägel.

3 Bredklabben

Ett litet fågelgödslat skär med dominerande standbaldersbrå, vidare krusskräppa, kråkvicker, styvmorsviol, gräslök, gul fetknopp, kärleksört och vänderot. Anmärkningsvärd är förekomsten av havre (Avena sativa), vilken under inventeringen endast påträffats på någon ytterligare lokal av samma karaktär; sannolikt fågelspridd, jfr Lövsundskartan (8H 2d).

4 Torrö

En i det närmaste helt tallskogsdominerad ö. I norr en större hällmarkstallskog som ansluter till tallholmarna norr om Torrö, dock uppblandad med omväxlande torra, friska och fuktiga hedtyper. Längst i söder ett par vikar som skär långt in, genom landhöjningen är de nästan avsnörda, i kanterna bevuxna med vass och havssäv. Den sydöstra delen av ön utgörs av relativt öppna hälltallmarker, ut mot Torrösundet, här kraftiga och vackra martallar i en karg och havsexponerad miljö.

a
I norr finns mitt i hälltallskogen en vassbevuxen vitmossmyr av intressant slag. I en smal zon i kanterna växer skvattram, vidare lingon, kråkbär, ljung och pors (Myrica gale), av den sistnämnda en av de få noteringarna som gjorts i skärgårdsområdet, i övärlden. Inne i vassen i norra delen vita näckrosor (Nymphaea alba coll.). Ute på myren rikligt med tranbär, vidare rundsileshår, vattenklöver, stjärn- och hundstarr. Hällmarkerna med tall sluter helt intill myren. Strax syd-sydost en f d odling inne i skogen, numera granplanterad med asp i kantzonen.

b
Norr om byn ett stort, vattenfyllt alkärr med bl a lundbräken, ett vildvuxet och svårframkomligt område.

c
Bybebyggelsen ligger samlad i en sänka mellan de nordliga och sydliga hällmarkerna, i den innersta delen av en tidigare vik. Igenvuxna åker- 2
lyckor, på den sk "Lyckan" noterades fyra (4) hösåtar och ett (1) potatisland 1979. I detta avsnitt av ön levande skärgårdsbygd. I sänkan också en del ek i kantzoner med liljekonvalj och lundgröe. På torra bergklackar och i branter bergglim (Silene rupestris), tulkört, brud- 3
bröd, vit fetknopp och bergmynta.

d
En skogsgöl längst i öster, med gungfly i kanterna, särskilt åt norr, hällmark i söder. Några arter: vitag (Rhynchospora alba), sällsynt myrväxt i övärlden, en av de få noteringarna under inventeringen, rundsileshår, småsileshår (Drosera intermedia),sällsynt i övärlden, tranbär, hundstarr, tuvull, ängsull, vattenklöver, kråkklöver, dystarr (Carex limosa), en av de få noteringerna i övärlden) - i kanterna skvattram, kråkbär, ljung. Spridd vass i vitmossbältet.

5 St. och L. Måsholmen, Grytsholmen

Låga hällöar med lågvuxen, fin tallskog. En del enbuskvegetation i öster, där hällarna planar ut. Representativa hälltallmarksöar, som bör bevaras intakta. Grytsholmen, norr om Torrö, kan också inkluderas i området.

6 Rotskärshällarna-L. Rotskär

Den största av Rotskärshällarna är ett fågelskär som hyser klibbglim 3
(Melandrium viscosum), på sydsidan, rikligast i den jordfyllda sänkorna tillsammans med kustvänderot bl a. Ett flackt skär med rik fågelspillning:strandbaldersbrå, styvmorsviol, kråkvicker, stinknäva, gräslök, gul fetknopp, kärleksört, rörflen i sprickorna. Hällkar.

Det nordliga av de två skär som bildar L. Rotskär är ett flackt klibbglim-skär. Glest bevuxet. Förekomst av dansk skörbjuggsört (Cochlearia danica). Märkliga geologiska bildningar av komplex natur, bestående av vittringsgångar, mönster av mörka bergarter i de ljusa - urgröpta hålor i hällarna som orsakats av vittringen. Samma geologiska bildningar på norra delen av det södra L. Rotskär. Området har fågelskydd mellan 1/4 och 10/7.

Området ingår tillsammans med områdena 4-6 i Torrö naturreservat, bildat 1973, omfattande 193 ha landareal.

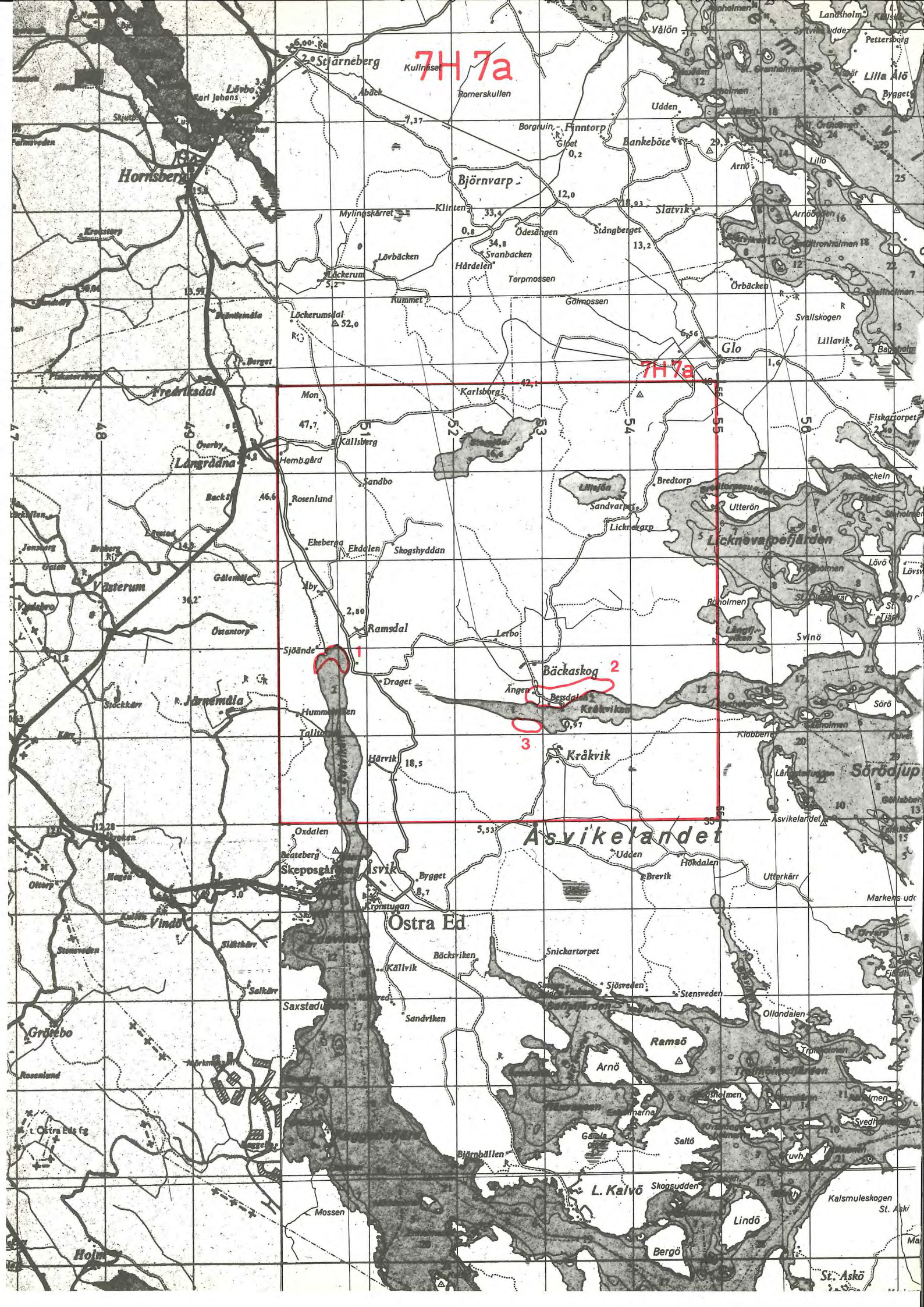
7H 7a
7H 7a
1
2
3
Stjärneberg
Hornsberg
Fredriksdal
Långrädna
Ramsdal
Bäckaskog
Kråkvik
Åsvikelandet
Östra Ed
Glo
Björnvarp
Slätvik
Bankeböte
Finntorp
Borgruin
Karlsberg
Källsberg
Hembygård
Rosenlund
Ekeberga
Ekdalen
Skogshyddan
Sandbo
Draget
Härvik
Sjöände
Lerbo
Bredtorp
Utterön
Sandvarpet
Licknevarp
Licknevattnet
Svinö
Lövö
Rönholmen
Ängen
Pessdalen
Kråkviken
Klobberen
Sörö
Sörödjup
Asvikelandet
Udden
Brevik
Hökdalen
Utterkärr
Oxdalen
Skeposgården
Isvik
Bygget
Kronstugan
Vindö
Grötebo
Rosenlund
Bäcksviken
Källvik
Sandviken
Snickartorpet
Sjösveden
Stensveden
Ollondalen
Ramsö
Arnö
Saltö
Björnhällen
L. Kalvö
Skogsudden
Lindö
Bergö
St. Askö
Kalsmuleskogen
St. Aski
Mossen
Holm
Lövbacken
Svanbacken
Hårdelen
Torpmossen
Gölmossen
Örbacken
Svallskogen
Lillavik
Fiskartorpet
Lillön
Lilla Alö
Landsholm
Pettersborg
Vålön
Udden
Romerskullen
Kullnäset
Abäck
Lövbo
Karl Johans
Myllingskärret
Klinten
Ödesängen
Stångberget
Lockerum
Lockerumsdal
Kummet
Berget
Mon
Källsberg
Hembygård
Sandbo
Rosenlund
Ekeberga
Ekdalen
Skogshyddan
Iby
Draget
Härvik
Sjöände
Lerbo
Bäckaskog
Ängen
Pessdalen
Kråkviken
Kråkvik
Bredtorp
Utterön
Sandvarpet
Licknevarp
Svinö
Lövö
Rönholmen
Klobberen
Sörö
Sörödjup
Asvikelandet
Udden
Brevik
Hökdalen
Utterkärr
Oxdalen
Skeposgården
Isvik
Bygget
Kronstugan
Vindö
Grötebo
Rosenlund
Bäcksviken
Källvik
Sandviken
Snickartorpet
Sjösveden
Stensveden
Ollondalen
Ramsö
Arnö
Saltö
Björnhällen
L. Kalvö
Skogsudden
Lindö
Bergö
St. Askö
Kalsmuleskogen
St. Aski
Mossen
Holm
Lövbacken
Svanbacken
Hårdelen
Torpmossen
Gölmossen
Örbacken
Svallskogen
Lillavik
Fiskartorpet
Lillön
Lilla Alö
Landsholm
Pettersborg
Vålön
Udden
Romerskullen
Kullnäset
Abäck
Lövbo
Karl Johans
Myllingskärret
Klinten
Ödesängen
Stångberget
Lockerum
Lockerumsdal
Kummet
Berget
Mon
Källsberg
Hembygård
Sandbo
Rosenlund
Ekeberga
Ekdalen
Skogshyddan
Iby
Draget
Härvik
Sjöände
Lerbo
Bäckaskog
Ängen
Pessdalen
Kråkviken
Kråkvik
Bredtorp
Utterön
Sandvarpet
Licknevarp
Svinö
Lövö
Rönholmen
Klobberen
Sörö
Sörödjup
Asvikelandet
Udden
Brevik
Hökdalen
Utterkärr
Oxdalen
Skeposgården
Isvik
Bygget
Kronstugan
Vindö
Grötebo
Rosenlund
Bäcksviken
Källvik
Sandviken
Snickartorpet
Sjösveden
Stensveden
Ollondalen
Ramsö
Arnö
Saltö
Björnhällen
L. Kalvö
Skogsudden
Lindö
Bergö
St. Askö
Kalsmuleskogen
St. Aski
Mossen
Holm

Valdemarsviks kommun, Östra Eds socken, Karta 7H 7a

1 Edsviken

Längst in i Edsviken ett grunt och vassrikt område med bl a skäggdopping.

2-3 Bessdalen-Kråkvik

Området kring Bessdalen vid Kråkvikens norra strand uppvisar typiskt och vackert utbildade ekhagmarker.

På den motsatta sidan (3) hällar och torrbacksfragment nära intill vassarna. Här spolformiga enbuskar. Värdefullt område för landskapsbilden med sin öppna, hävdade prägel. 2

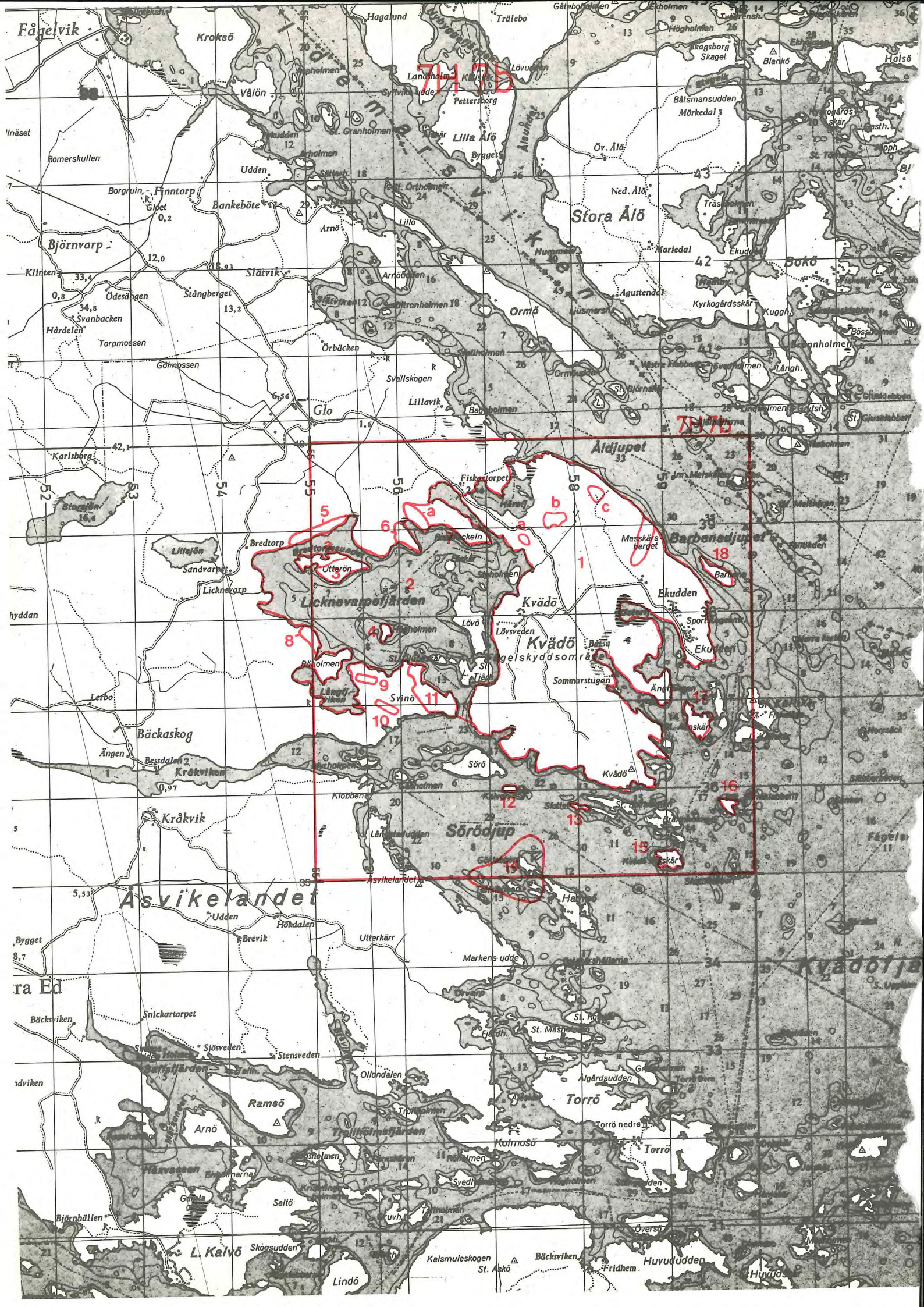

71 7b
71 7b
Fågelvik
Kroksö
Hagalund
Trälebo
Gåtebohamen
Ekholmen
Högholmen
Skagsborg
Skaget
Blankö
Halsö
Lövudden
Landsholm
Pettersborg
Vålön
Båtsmansudden
Mörkedal
Lilla Ålö
Bygget
Öv. Ålö
Ned. Ålö
Stora Ålö
Romerskullen
Udden
Borgruin
Finntorp
Bankeböte
Arnö
Lillö
Björnvarp
Mariedal
Ekudden
Bokö
Klinten
Slätvik
Arnöbodden
Ödesängen
Stångberget
Agustendal
Kyrkogårdsskär
Svanbacken
Hårdelen
Torpmossen
Ormö
Örbäcken
Gölmossen
Svallskogen
Lillavik
Glo
Karlsborg
Åldjupet
Fiskartorpet
Storsjön
Bredtorp
Masskärsberget
Barbensdjupet
Lillsjön
Sandvarpet
Utterön
Licknevarp
Licknevarpefjärden
Kvädö
Ekudden
Lövö
Lövsveden
Kvädö
Fågelskyddsområde
Sommarstugan
Röholmen
Svinö
Lerbo
Bäckaskog
Ängen
Bessdalen
Kråkviken
Sörö
Kvädö
Klobben
Kråkvik
Sörödjup
Åsvikelandet
Udden
Hokdalen
Brevik
Utterkärr
Markens udde
Bygget
Kvädöfjä
Bäcksviken
Snickartorpet
Sjösveden
Stensveden
Ollondalen
Ramsö
Arnö
Trollholmsfjärden
Algårdsudden
Torrö
Torrö nedre
Kolmosö
Torrö
Saltö
Björnhällen
L. Kalvö
Skogsudden
Lindö
Kalsmuleskogen
St. Askö
Bäcksviken
Fridhem
Huvududden

Valdemarsviks kommun, Tryserums socken, Karta 7H 7b
Valdemarsviks kommun, Östra Eds socken, Karta 7H 7b

1 Kvädö

En av de största öarna i skärgårdsområdet, förbunden med fastlandet genom ett smalt näs, varöver det löper en grusväg. Till den övervägande delen barrskogsbevuxen. Hällmarker och torra hedtyper dominerar på högre partier, medan granskog breder ut sig i svackorna. Kring de uppodlade gärdena en bård av lövskog, oftast en smal zon med ek, som vanligt är i skärgården. I stort sett en typiskt utbildad vegetation.

Tillsammans med Licknevarpefjärden ingår Kvädö i ett naturreservat, bildande ett efter förhållandena större område av orörd natur med ett rikt fågelliv och en ovanligt stark stam av älg och rådjur.

a
Ett av de två värdefulla lundavsnitten på ön, på en skalgrusbank nedanför en bergsbrant. Området ligger i anslutning till en elledningsgata med tätt lövsly (Rafstedt 1972-73). Utgörs av en blandskog av ofta grova tallar, granar och även ek, dessutom en lind av säreget slag. Dessutom hassel, getapel, vildapel och måbär. Bland örterna märks lundgröe, tandrot, bergslok, lundslok (Melica uniflora), sårläka (Sanicula europaea), stinksyska och skogsvicker (Vicia sylvatica) samt gullviva och blå- och vitsippa. Det sällsynta lundgräset lundslok här ofta dominerande.

b
Ett lundområde med ek, vidare hassel och getapel. Rikligt med lundslok (Melica uniflora), en av de två lokalerna på ön. I övrigt huvudsakligen lundgröesamhällen samt hässlebrodd, bergslok, gullviva och vitsippa.

c
Ett hasseldominerat område, liggande på en skalgrusbank, i sydvänt läge. Ek dominerande bland träden, men även björk, gran och tall. 86 fältskiktsarter noterade (Rafstedt 1972-73), bl a tandrot, gullviva, blåsippa, hässlebrodd, stinksyska. Värdefullt parti som bör få behålla sin karaktär, förslagsvis genom vissa röjningar i buskskiktet och bland barrträden.

d
En grov granskog, gott om vindfällen. Bland arterna i skogen märks hässlebrodd och särskilt myskmadra (Galium odoratum), enda kända förekomsten i hela skärgårdsområdet.

2 Licknevarpefjärden

Ingår i naturreservat och tillika fågelskyddsområde, där det är förbjudet att färdas med motorbåt året runt. Ett fågelrikt område med många lugna, grunda vikar och ett flertal främst tallskogsklädda öar. Gott om andfågel under vår- och höststräcket, inte minst vigg. Vidare gott om ejder och storskrak. Fjärden omges av bergsområden, som i söder reser sig höga och branta, särskilt vid Svinö. Stränderna är oexploaterade av fritidsbebyggelse, men vid Bredtorp i väster öppnar sig ett mindre odlingslandskap. Hällmarkerna i norr är plana och nakna, bevuxna med martallar. Hela området har karaktär av orördhet.

3 Utterön

a
På norra delen av ön granskog mestadels. Granskøgen gränsar i söder mot en hög klippbrant med stora block, uppe på ön hällmarkstallskog. Granen delvis grov och gammal med ett mossrikt bottenskikt. Bland örterna märks bl a knärot (Goodyera repens) (Rafstedt 1972-73).

4 Högholmen

Norra och västra delen av ön höjer sig 15 m ö h och är mycket brant. I söder och öster långsluttande hällar. Vackert utbildad gräshed som domineras av kruståtel och i bottenskiktet väggmossa. Tall övervägande, enstaka gran och rönn.

5 Öster Bredtorp

Strandparti norr om Bredtorpssundet som kantas av en albård samt en smal och gles vasszon. Mot norr en tämligen brant sluttning, här tallskog av "vacker gräshedstyp ofta örtrik", i östra delen grov tallskog med några "mycket grova, knotiga exemplar" (Rafstedt 1972-73).

6 Udde i norr

En hög och kal hällmarkshalvö, som på ett påfallande sätt sticker ut i Licknevarpefjärden, ett dominant inslag i områdets topografi.

7 Ropskackeln

a
Stor halvö som till största delen utgörs av öppna hällmarker med gles martallskog. Cladonia-arter och Cetraria islandica ofta de enda dominerande arterna. På tallhedsområden ofta kråkbär och mjölon (i utbredda samhällen).

Torrakor. Spridda stenblock ligger på hällarna.

8 NV Röholmen

Åsparti med tallskog mot Licknevarpefjärden, "vacker, rel. ung och högstammig tallskog med hög bonitet" (Rafstedt 1972--73). I kanterna och uppe på krönet av åsen finns stora block, typ flyttblock. Typiskt utbildad gräshed med dominerande kruståtel och fårsvingel. Enstaka spridda enar.

9-10 Svinö

Denna utskjutande halvö, tidigare ö som var avskiljd från fastlandet genom ett numera uppgrundat, till stora delar vassbevuxet sund, mellan Långfjärdsviken och Sörödjup, utgör ett markant topografiskt inslag i

området. I väster, i lägre delar, finns ett par alkärr med högstammiga alar, mot kanterna övergår de i en fuktig eller frisk granskog.

11
Längst i öster ett brant och starkt sönderbrutet avsnitt, inte minst av stor betydelse för landskapsbilden - vid infarten genom sundet till Licknevarpefjärden ger det intryck av orördhet. Hällmarkspartier av tall, en, och ljung; bergglim (Silene rupestris) växer i området. Tillsammans med Sörö i söder och de sydvästra delarna av Kvädö bildar det här området en enhet präglad av bergig, sönderbruten och tallskogsbevuxen terräng.

12 Kalven

En liten ö, värdefull för landskapsbilden, mer än 10 m hög, bevuxen med tall. Stor brutenhet.

13 Slottet

Liksom föregående en värdefull ö för landskapsbilden genom sin markerade topografi med mycket branta sidor i norr och väster. Bestående av rundhällar, fina badklippor, långsträckt i väst-östlig riktning. I stort trädlös, bortsett från lite asp och tall.

14 Göklabben

En i huvudsak kal ö med enstaka björk och tall samt rönn. Den mot sydost utskjutande udden har fint isslipade hällar. Mot norr ett hällkar, fyllt med blåsäv, kantas av en albård. I övrigt mest klipphedsvegetation. En arkipelag av småöar söder om. Området ingår i Torrö naturreservat.

15 Kvädö Rotskär

En hög hällmarksö med en kalott av tallskog. En karg och magnifik natur, av stor betydelse för landskapsbilden. Mot öster möter öppet hav. Storslagen utsikt. Stora, öppna lavhällar med Cladonia-arter. Grova, vackra tallar, en stor del döda och nedfallna. Uppe på ön i ett centralt parti björk. Ingår liksom de norr om liggande tallskogsöarna St. Bodholmen och Brännholmen i Kvädö-Licknevarpereservatet.

16 St Rönnklabben

Ett fågelskär. Mellan två höga, rundslipade bergryggar av klipphedstyp 4
övervägande, ligger ett uppgrundat, stenigt område som koloniserats av renfana, gulsporre, vänderot och hundloka huvudsakligen. Även hallon på stenskravlet.

Ett vackert utbildat klapperstensfält i väster, med en artrik och varierande flora. I den centrala delen av sänkan ett vattenfyllt stråk som kantas av älgört, rörflen, gul svärdslilja, fackelros, i själva vattensamlingen vidare blåsäv och bredkaveldun. Gott om vanligt kungsljus på skäret, på de torrare partierna, vidare mjölkört. I söder ett vindpinat

bestånd av en samt en (1) tall. Strandrödtoppa. Tillhåll för änder. Området ingår i Kvädöreservatet.

17 St. Aspskär

En hög och bergig ö, öster om Kvädö. I de centrala, högre delarna ett urskogsartat skogsbestånd, bestående av mestadels gran med inblandning av tall och björk. I väster branta rundhällar och en del enbuskar. Ingår i Kvädö-reservatet.

18 Barbena

En flack ö, bevuxen med i huvudsak gran och björk. Skogen utgörs av en mängd döda träd, främst torrgranar. Rotvältor. Svårframkomligt. I stort en frisk hedtyp, vissa avsnitt har urskogskaraktär. I norr eller NV mer dominant björkinslag. I söder ett underlag av morängrus. Ingår i Kvädö-reservatet.

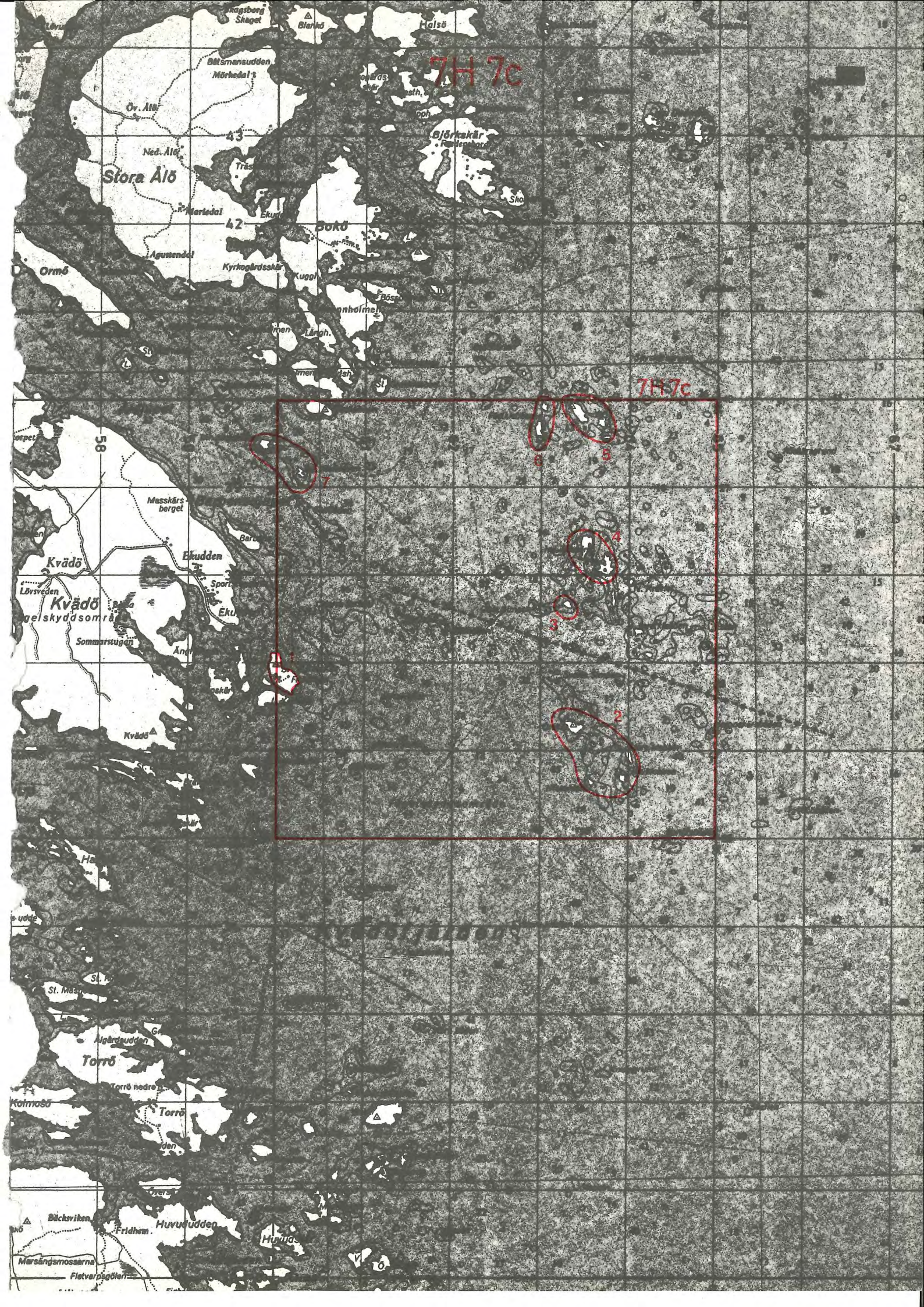
7H 7c
7H 7c
Stora Ålö
Bokö
Ormö
Kvädö
Kvädö
Torrö
Torrö
Huvududden
Masskärsberget
Ekudden
Sommarstugan
Kvädö
Björkskär
Halsö
Blankö
Båtsmansudden
Mörkedal
Öv. Ålö
Ned. Ålö
Mariedal
Agustendal
Kyrkogårdsskär
Kuggi
Långhamn
Lövsveden
Kvädö
Älgårdsudden
Torrö nedre
Kolmosö
Bäcksviken
Fridhem
Marsängsmossarna
Flatvarpsgölen
43
42
58
1
2
3
4
5
6
7

Valdemarsviks kommun, Tryserums socken, Karta 7H 7c
Valdemarsviks kommun, Gryts socken, Karta 7H 7c

1 St. Källskär

Ett fiskeläge i utskärgårdsmiljö. En ganska flack och kal ö med övervägande öppna hällar. Med fast boende befolkning, 4 familjer i fiskeläget på sydsidan av ön. Mitt på ön i en sänka, innanför viken i nordost, en gammal betesäng, numera igenvuxen med törnrosbuskar mest och enstaka enar - gott om renfana. Kor fanns på ön fram till 1960-talet, då betet lades ned. Vid den samlade bebyggelsen finns en del askar. Den gamla prägeln över bebyggelsen finns delvis kvar. Gott om malört (Artemisia absinthium) kring båthus och sjöbodar och vid stigarna i söder. 3

På en svallad moränstrand inne i viken i NV toppfrossört (Scutellaria hastifolia). Strandråg (Elymus arenarius) växer strax söder härom.

2 Örskär

Ett flackt fågelskär med en typiskt utbildad fågelskärsflora. I NV klapperfält som koloniserats av hallon. I de centrala delarna finns en sänka med en uttorkad vattensamling, kring denna rikligt med vitblommig dunört, fackelros och pilört - ett estetiskt tilltalande avsnitt. På svallad morän i öster vejde (Isatis tinctoria), här också rikligt med vänderot och renfana. I övrigt märks mjölkört, brännässla, äkta johannesört, gökblomster, strandkvanne. Hällarna i söder är helt vitmålade av fågelspillning. 2

Rik fågelhäckning med skräntärnekoloni och häckande labb bl a (Cairén-Bylund 1978). Fågelskyddat mellan 1/4 och 15/8. Svarta Simpan och Stora klobben (NO resp SO Örskär) har branta och skarpa profiler, kala kobbar bestående av mörka bergarter, den sistnämnda och övriga kobbar SO Örskär har fint isslipade hällar. Vid Stora Klobben iakttogs den 21/8-79 två labbar. Området ingår i Kvädö-reservatet.

3 Gulklabben

En rund hällö som hyser rikligt med klibbglim (Melandrium viscosum) på fågeltopparna. I övrigt mest gul fetknopp och strandbaldersbrå. På västsidan finns ett vackert samlat bestånd av rödmalva (Malva sylvestris), det enda kända fyndstället (1979) för denna art i skärgårdsområdet och ett av de få i hela landskapet. I ett nästan uttorkat hällkar smålånke (Callitriche verna coll.). 1

4 Inre och Yttre Röskären

Inre Röskär är ett vackert fågelskär med en rik flora. Rikligt med malört och strandbaldersbrå, ofta dominerande. Bland övriga örter märks äkta johannesört, renfana, styvmorsviol, mjölkört, vänderot, gräslök. På svallad morän, stenblock, i söder förekommer hallonsnår, 1 albuske och några törnrosbuskar samt strandkvanne. I söder utplanande hällar, låga och slipade - mot norr högre partier och sönderbrutet berg. På toppartier Ramalina polymorpha och Xanthoria. 1

Yttre Röskär är i stort av samma typ. I väster skär ett par grunda vikar in. En vattensamling på ön är viktigt tillhåll för änder - kantas av videsnår, älgört, vitblommig dunört, mjölkört, fackelros m fl. I söder på ängsartat parti strandrödtoppa och gökblomster bl a. Dansk skörbjuggsört (Cochlearia danica) och vejde (Isatis tinctoria) funna på Röskären (Rooth 1962-72), liksom även på det sydost om liggande Krävlet.

Rik fågelhäckning på båda skären, tillsammans med Spyskären i norr och Örskär i söder klassade som ett av de värdefullaste fågelskärsområdena i hela skärgården, om inte det allra viktigaste (Olsson 1965). Viktigast genom sina tordmulekolonier. Fågelskyddat mellan 1/4 och 15/8.

5 Inre och Yttre Spyskären

Inre Spyskär har en ostsida med fint isslipade hällar, västsidan är brant och uppklyftad. Ön har en rik örtflora med den typiska uppsättningen av fågelskärsarter, såsom strandbaldersbrå, styvmorsviol, gräslök, gul fetknopp, kärleksört, krusskräppa m fl. Dessutom gott om malört. I en sänka, som är ängsartad, växer bl a renfana och vänderot. I nordviken av denna sänka rikligt med strandkvanne. I hällkaren vanlig andmat, smålånke, tiggarranunkel, sumpfräne (Rorippa palustris). Vid kanterna av karen, som är starkt förorenade av fågelspillning, växer brunskära. Yttre Spyskär har en mer trivial flora, med i huvudsak strandbaldersbrå, fackelros samt styvmorsviol. Stark uppklyftning, särskilt i norr med skarpa brottytor. Dansk skörbjuggsört och vejde funna inom området (Rooth 1962-72). 1

Rik fågelhäckning, bl a en gråtrutkoloni samt häckande labb och gravand, den sistnämnda en sällsynt häckningsfågel i skärgårdsområdet. 2 labbar iakttagna på nordsidan av Yttre Spyskär den 21/8-79. Fågelskyddat mellan 1/4 och 15/8.

6 Fästklabbarna

Den södra av de två är ett mycket vackert och typiskt utbildat fågelskär, bestående av låga, flacka hällar. På topparna växer rikligt med klibbglim (Melandrium viscosum), särskilt åt norr, där den även förekommer kring hällkaren. Hällkaren smutsbruna av fågelträck; intensivt lysande fackelrosklungor, dock sparsamt. I karen vanlig andmat och smålånke, tiggarranunkel och sumpfräne samt brunskära. Strandbaldersbrå översållar skäret. Styvmorsvioler, ovanligt högvuxna och frodiga. Vidare bl a gul fetknopp, kärleksört, stinknäva, krusskräppa, femfingerört, renfana, kråkvicker och gökblomster. Gott om malört i täta grupper. På topparna dessutom Ramalina polymorpha och Xanthoria. Den norra Fästklabben har en inte lika rik flora som den södra: I stort endast strandbaldersbrå, dominant, vidare kärleksört, gul fetknopp och storvuxna styvmorsvioler, större än på södra Fästklabben. Ingår i Spyskärens fågelskyddsområde. 1

Foto 1 *Fågelgödslad flora på Fästklabbarna med bl a klibbglim, strandbaldersbrå och äkta malört.*

7 Melskären

Två fågelskär som ligger i mynningen av Valdemarsviken, mellan de båda farlederna. Förslag om skydd fram till 10/7 har framlagts. Båda skären har en tämligen trivial flora. På det största av Inre Melskären finns en del törnrosbuskar och rönn i de centrala delarna. Vidare gräslök, kärleksört, vänderot, gul fetknopp, strandbaldersbrå m fl. I norr intressant geologisk bildning, vittringsmönster. 4

På det största av de Yttre Melskären sparsamt med vegetation, mest gul fetknopp och strandbaldersbrå, vidare bl a renfana, strandkvanne, vänderot och krusskräppa. Dansk skörbjuggsört och vejde har uppgivits från Medelskären (Rooth 1962-72), förmodligen avses härmed Melskären.

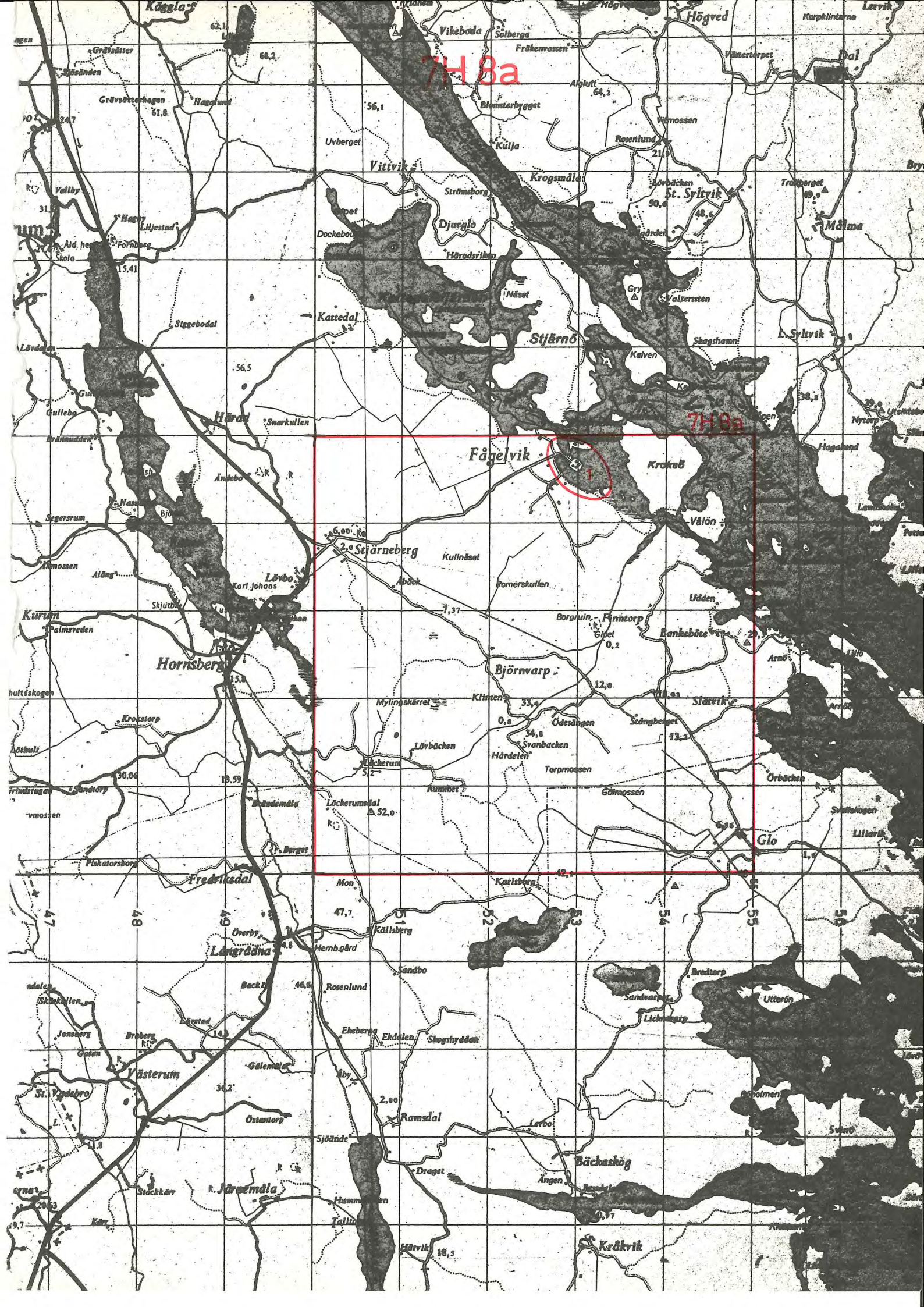
7H 8a
7H 8a
Kåggla
Vikeboda
Solberga
Frakenvassen
Högved
Dal
Vittvik
Krogsmåla
St. Syltvik
Djurglo
Häradsviken
Näset
Valterssten
Kattedal
Stjärnö
Kalven
Skagshamn
L. Syltvik
Målma
Härad
Snarkullen
Fågelvik
Kroksö
Vålön
Stjärneberg
Kullnäset
Romerskullen
Lövbo
Karl Johans
Kurum
Palmsveden
Hornsberg
Björnvarp
Finntorp
Bankeböte
Udden
Slätvik
Mylingskärret
Klinten
Ödesängen
Stångberget
Svanbacken
Hårdelen
Torpmossen
Lövbäcken
Löckerum
Rummet
Gölmossen
Örbäcken
Glo
Lillavik
Fredriksdal
Karlsborg
Mon
Källsberg
Hemb.gård
Sandbo
Rosenlund
Bredtorp
Utterön
Sandvarpet
Lickrarp
Eheberga
Ekdalen
Skogshyddan
Gålemåla
Åby
Ramsdal
Östantorp
Sjöände
Lerbo
Bäckaskog
Ängen
Draget
Järnemåla
Stockkärr
Kärr
Härvik
Kråkvik
Västerum
St. Vadsbro
Jonsberg
Broberg
Gatan
Lövstad
Skäckullen
Gullebo
Brännudden
Segersrum
Ålmossen
Aläng
Skjutbo
Hagalund
Nytorp
Lillo
Arnö
Lövbäcken
Lillavik
Svenö
Röholmen
Lerbo
Bäckaskog
Kråkvik
47
48
49
51
52
53
54
55
56

Valdemarsviks kommun, Tryserums socken, karta 7H 8a

1 Fågelviksområdet

Kring Fågelvik ett äldre kulturlandskap, till stora delar av parkkaraktär på Biblioteksholmen och i de strandnära delarna. Ett flertal mycket gamla träd, främst ek, lind och lönn. Det rika lövträdsinslaget fortsätter en bra bit inåt land och uppblandas även med grövre barrträdsbestånd, och bildar en värdefull blandning av natur- och odlingslandskap (Fredriksson 1975 s 50).

Längst in i viken SO Fågelvik igenvuxet, en vassfågelbiotop.

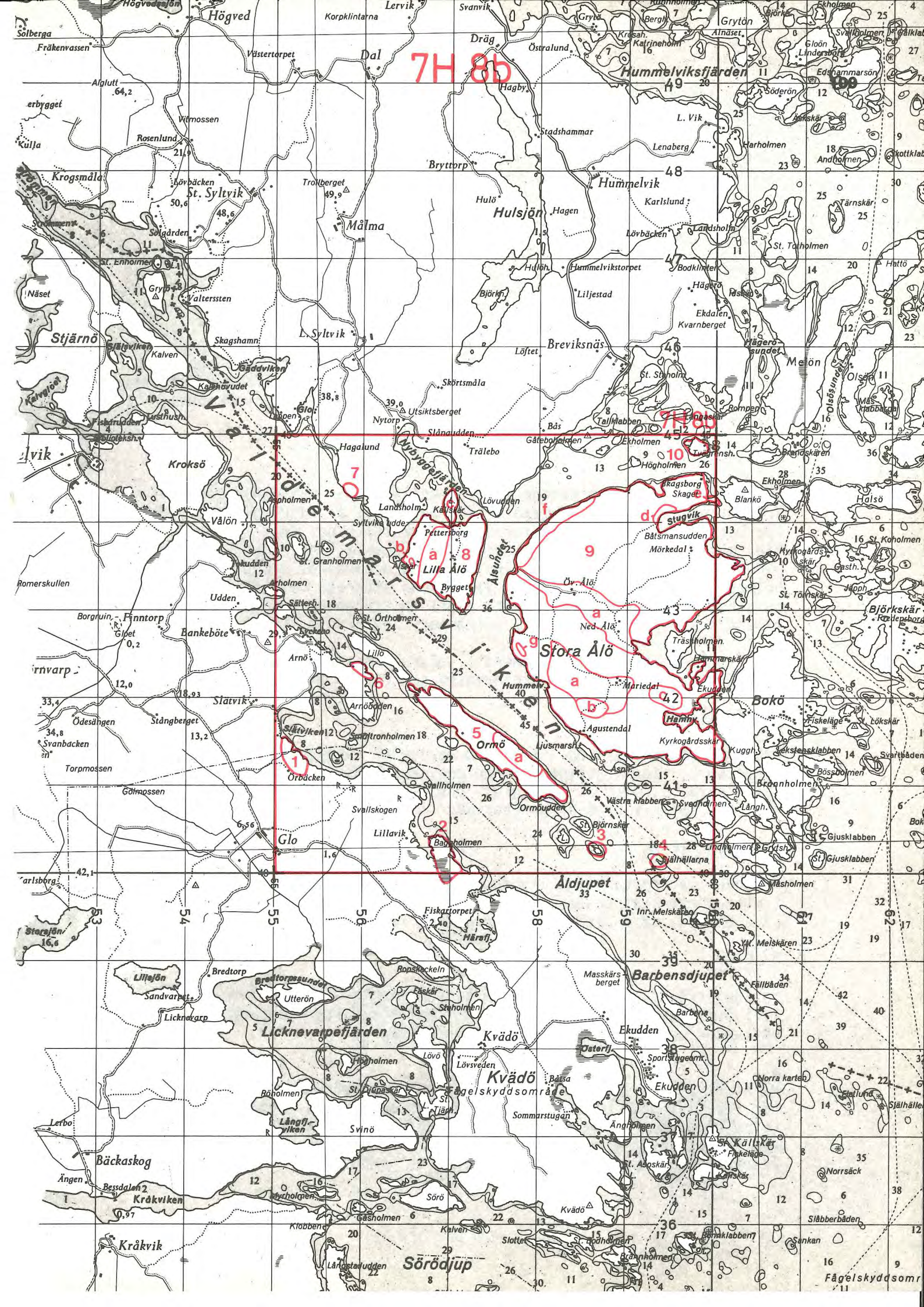
7H 8b
Hummelviksfjärden
Hummelvik
Hulsjön
Högved
Dal
Dräg
Lervik
Grytön
Hagby
Stadshammar
Bryttorp
Krogsmåla
St. Syltvik
Målma
Trollberget
Hulö
Karlslund
Lövbäcken
Landsholm
Hummelvikstorpet
Bodklinten
Hägerö
Liljestad
Ekdalen
Kvarnberget
Stjärnö
L. Syltvik
Skagshamn
Kalven
Gäddviken
Kalvhavudet
Breviksnäs
Löftet
Skörtsmåla
Utsiktsberget
Nytorp
Meröön
Olsön
Olsösundet
Hägerösundet
Kroksö
Hagalund
Nybyggefjärden
Trälebo
Gåtebofjärden
Ekholmen
Halsö
Skagsborg
Skagen
Blankö
Stugvik
Båtsmansudden
Mörkedal
Vålön
Landsholm
Kälsvik
Lövudden
Syltvik Udde
Pettersborg
Lilla Ålö
Älsundet
Stora Ålö
Ned. Ålö
Öv. Ålö
Träskholmen
Hamnmarskär
Mariedal
Ekudden
Bokö
Fiskeläge
Agustendal
Kyrkogårdsskär
Kuggh.
Hamnk.
Ljusmarsh.
Ormö
Ormbudden
Västra Mabben
Svedholmen
Långh.
Broanholmen
Gjusklabben
Lindholmen
Grytsh.
Stålhällarna
Åldjupet
Inn. Melskären
Ytt. Melskären
Fiskartorpet
Härefj.
Barbensdjupet
Masskärsberget
Fällbåden
Barbena
Ekudden
Kvädö
Österfj.
Sportstugeområ.
Fågelskyddsområde
Norra karten
Stallund
Lövö
Lövsveden
Påssa
Sommarstugan
Ängholmen
St. Källskär
Fiskeläge
St. Ängskär
Norrsäck
Slåbberbåden
Sankan
Fågelskyddsområ.
Licknevarpefjärden
Licknevarp
Bredtorp
Bredtorpsgundet
Sandvarpet
Lillsjön
Utterön
Ropskackeln
Fäskär
Stenholmen
Svinö
Långfjärden
Lerbo
Bäckaskog
Ängen
Bessdalen
Kråkviken
Kråkvik
Myrholmen
Gåsholmen
Klobben
Kalven
Slottet
Rödholmen
Brännholmen
Sörö
Kvädö
Sörödjup
Lärkstadudden
Storasjön
Vaxholmen
Svartbåden
Bössholmen
Gösskär
Fiskeläge
Jäpph.
Kyrkogårdsskär
Gästh.
St. Koholmen
St. Törnskär
Björkskär
Fredesborg
Tråskholmen
Ekudden
Hamnmarskär
Kyrkogårdsskär
Kuggh.
Svartbåden
Bössholmen
Broanholmen
Gjusklabben
Lindholmen
Grytsh.
Stålhällarna
Åldjupet
Inn. Melskären
Ytt. Melskären
Fiskartorpet
Härefj.
Barbensdjupet
Masskärsberget
Fällbåden
Barbena
Ekudden
Kvädö
Österfj.
Sportstugeområ.
Fågelskyddsområde
Norra karten
Stallund
Lövö
Lövsveden
Påssa
Sommarstugan
Ängholmen
St. Källskär
Fiskeläge
St. Ängskär
Norrsäck
Slåbberbåden
Sankan
Fågelskyddsområ.
Licknevarpefjärden
Licknevarp
Bredtorp
Bredtorpsgundet
Sandvarpet
Lillsjön
Utterön
Ropskackeln
Fäskär
Stenholmen
Svinö
Långfjärden
Lerbo
Bäckaskog
Ängen
Bessdalen
Kråkviken
Kråkvik
Myrholmen
Gåsholmen
Klobben
Kalven
Slottet
Rödholmen
Brännholmen
Sörö
Kvädö
Sörödjup
Lärkstadudden
Storasjön
Vaxholmen
Svartbåden
Bössholmen
Gösskär
Fiskeläge
Jäpph.
Kyrkogårdsskär
Gästh.
St. Koholmen
St. Törnskär
Björkskär
Fredesborg
Tråskholmen
Ekudden
Hamnmarskär
Kyrkogårdsskär
Kuggh.
Svartbåden
Bössholmen
Broanholmen
Gjusklabben
Lindholmen
Grytsh.
Stålhällarna
Åldjupet
Inn. Melskären
Ytt. Melskären
Fiskartorpet
Härefj.
Barbensdjupet
Masskärsberget
Fällbåden
Barbena
Ekudden
Kvädö
Österfj.
Sportstugeområ.
Fågelskyddsområde
Norra karten
Stallund
Lövö
Lövsveden
Påssa
Sommarstugan
Ängholmen
St. Källskär
Fiskeläge
St. Ängskär
Norrsäck
Slåbberbåden
Sankan
Fågelskyddsområ.
Licknevarpefjärden
Licknevarp
Bredtorp
Bredtorpsgundet
Sandvarpet
Lillsjön
Utterön
Ropskackeln
Fäskär
Stenholmen
Svinö
Långfjärden
Lerbo
Bäckaskog
Ängen
Bessdalen
Kråkviken
Kråkvik
Myrholmen
Gåsholmen
Klobben
Kalven
Slottet
Rödholmen
Brännholmen
Sörö
Kvädö
Söröj

Valdemarsviks kommun, Tryserums och Östra Eds socknar, Karta 7H 8b
Valdemarsviks kommun, Gryts socken, Karta 7H 8b

1 Slätviken-Örbacken

Området ingår till sin väsentliga del i Arnö naturreservat som omfattar delar innanför Slätviken och Arnöudden i NO. Utgörs av "ett för trakten vackert och typiskt odlingslandskap i innerskärgården med välvårdad bebyggelse, välskötta åkrar och beteshagar, uddar och stränder", som det står på reservatsskylten. Innanför hällmarken vid Slätviken finns en ekhagsmark, som gränsar till de innanför liggande f d odlingarna, numera använda till betesmark. I denna ekskog en trivial hagmarksflora, bl a med kornfibbla (Scorzonera humilis) och fläckigt nyckelblomster (Dactylorhiza maculata).

2 Baggholmen

Söder om den barrskogsklädda Baggholmen ligger en avsnörd havsvik, som är helt och hållet vassbevuxen. Särpräglad och av ovanligt stor areal för kustremsan. Runt om ansluter hällmarkstallskog, delvis grov och fin, särskilt på de låga hällarna som gränsar alldeles intill vassviken vid Baggholmens södra strand. De innersta delarna av viken vid Baggholmens västra sida, som utgör vassmarens yttersta del, är bevuxna med havssäv; I anslutning till detta parti en strandäng med typisk havsstrandängsflora: havssälting, gulkämpar, kustarun m fl.

Hela området, särskilt de innersta delarna, har karaktär av karg och orörd natur - ingår i Kvädöreservatet som vidtar åt SO.

3 Bärklabben

Ett litet fågelskär med intressant geologisk uppbyggnad. Rikligt med kärleksört, vidare gulsporre, renfana, styvmorsviol, vänderot, strandbaldersbrå. I söder på svallgrus- och sten växer strandråg (Elymus arenarius). Ingår i Ormö naturreservat.

4 Själhällarna

Ett över vattenytan lågt liggande kalskär, bestående av kala hällar och i mitten ett klapperstensfält, på vilket det växer bl a rörflen, strandkrypa, strandaster samt strandråg (Elymus arenarius).

5 Ormö

En långsträckt, barrskogsbevuxen ö, som ligger mitt i Valdemarsviken. 3
Till övervägande del tallskog, i de centrala delarna en torr hedtyp, på ett underlag av sandigt material och morängrus.

a
På nordsidan en typiskt utbildad svallad moränstrand med sand och grus, 3
här relativt gott om strandråg (Elymus arenarius), som även uppträder kring Ormöudden i SO. Skogspartiet ovanför stranden är en frisk-torr, vackert utbildad granskog med bl a knärot (Goodyera repens). Naturreservat, som även omfattar Lillö, NV om Ormön.

6 Arnöudden

På hällar nära vattnet mot Arnöström mitt emot Lillö finns ett mycket egenartat och intressant område, både ur geologisk och botanisk synpunkt. Utgörs av magnifika geologiska bildningar och vittringsmönster, upphöjda "åsar" av ljusa bergarter. I små urholkade "hällkar" växer rosenpilört (Polygonum minus), vattenmåra och bl a sumpnoppa (Gnaphalium uliginosum), gropar som håller fuktigheten trots intensiv upptorkning på hällarna omkring. Dessa urholkningar i de lättvittrade bergarterna bildar ett slags miniatyrgrottor som ger skugga och på så sätt behålls fuktigheten.

Bland arterna i övrigt märks bergglim (Silene rupestris), styvmorsviol, kärleksört, hällebräken, svartbräken och gaffelbräken (Woodsia ilvensis, Asplenium trichomanes och A. septentrionale). Område av ungefär samma typ, fastän inte av samma dignitet, finns längst ut på Arnöudden i söder. Ingår i naturreservat, samma som område (1).

Något område av liknande särpräglad typ, kombination geologi-botanik, har inte påträffats under inventeringen i skärgårdsområdet, jfr dock Halsö i söder (7H 8c, 19a).

7 Rödklint

En hög bergbrant vid Valdemarsvikens norra strand, som utgör ett markant inslag i landskapsbilden. Hällmarkstallskog ovanför. Fin utsiktspunkt.

8 Lilla Ålö

En bergig ö, som delas i mitten av ett stråk med odlingsmark, numera använd för bete. Övervägande hällmarkstallskog på bergshöjderna, på båda sidor om odlingsmarken. Stora delar av östra L. Ålö är uppbyggda av bergarten gabbro. I norr ett hygge.

a
En relativt fin, välutbildad hällmarkstallskog finns väster om odlingen. En delvis grov tallskog, med vackra lavsamhällen. Längst ut på udden i söder ett par magnifika grova tallar. Odlingarna inne i detta skogsområde är planterade med gran, vidare pågår en igenväxning av björk på ängsmarken. 3

I den nordöstra delen av området, i kantzonen mellan det gamla gärdet och betesmarken, finns en torrängsflora med bl a pukvete (Melampyrum arvense) - väster om gården och gärdet i en torr enbuskslänt. En annan intressant växtart som finns uppgiven från L. Ålö är sträv nejlikrot (Geum hispidum), ej återfunnen trots eftersökning vid flera tillfällen av flera botanister (jfr Nannfeldt 1949 s 277,278). 3

b
I SV ett litet område, bara några kvm, med urkalksten, här hällebräken, vit fetknopp samt kalkkrusmossa (Tortella tortuosa), en typiskt kalkindikator. 3

c
Lilla Källskär, som ligger i anslutning till L. Ålö i norr, är en hög bergig ö. På västsidan enbuskvegetation i branterna, på östsidan torrhed med övervägande tall.

9 St. Ålö

En av de större öarna i skärgården, till dominerande delen barrskogsbevuxen, främst tall. Stora hyggen i de norra delarna. De västra delarna är branta och höga och utgörs till övervägande del av hälltallmarker.

a
I ett stråk över ön i väst-östlig riktning nedlagda odlingar som återupptagits. Vid Övre Ålö bl a rikligt med bolmört (Hyoscyamus niger) på ladugårdsplanen. Söder om Nedre Ålö ett kärrartat stråk i gammal åkermark som hyser stora mängder kärrtistel, kring och i en utdikningsfåra.

Likaså förekommer odlingsmark norr om Agustendal och Mariedal, men dessa odlingar är nedlagda och i de centrala delarna av odlingen "Stora mossen" finns ett försumpat, kärrartat parti - dock är "Hummelängen" norr om Hummelviken odlad med korn, 1979.

b
Norr om Agustendal finns en större sammanhängande ekhagmark, av betydande värde för landskapsbilden - ett av de två viktigare ekskogspartierna på St. Ålö.Dock hotar igenväxning med gran. Berghällar bryter fram här och där, klädda med Cladonia-arter och ljung. Markant inslag av piprör och blåbärsris i hagmarken. Bland arterna märks gullviva, blåklockor, vanlig nattviol, prästkrage, gökärt, således en typisk hagmarksflora. Området bör vårdas genom upprätthållande av betesdrift. 2 (-3)

c
Norr om Hamnviken i SO finns den andra större ekhagmarken på ön, jfr föregående. Stadd i igenväxning. Domineras i fältskiktet av piprör. Rikligt med gullvivor, visst inslag av hassel. Vidare gökärt, blåsippa, stor blåklocka samt bl a vildapel.

Odlingsrösen ligger i kanten till det gamla gärdet, som numera i sina höglänta, torra delar uppvisar en ört- och artrik torrbacksflora. I kantzonen spenört (Laserpitium latifolium), en art som är karaktäristisk inslag just i ekskogsbryn, sydvända och solvarma. Nedrasade trägärdesgårdar. Ett avsnitt av denna ekhagmark är dock relativt öppet och attraktivt med enbuskvegetation. Ovanför ekskogen, i norr, vidtar hällmarker och i sänkorna intill en del skvattram-myrar, bevuxna med björk - vidare bl a tuvull. Viss avverkning har ägt rum i detta avsnitt. 2 3

d
Norr om Stugviken, i dess innersta del, på sluttningen ovanför viken, finns enbuskprydda backar - fina torrängar, en av de vackrast utbildade i den här delen av skärgården. Mycket iögonenfallande och dekorativa pyramidenar på de mjukt kuperade backarna. Slån och törnrosor. Fläckvis 1

9 Skorven

En ganska flack ö utanför Björkskär i SO. Bevuxen med krypande enbuskar. Ut mot havet sänkor med kråkbärsamhällen, lundbräken, ljung, hjortron. Ett estetiskt tilltalande avsnitt. På sydsidan svallad morän. Strandveronika (Veronica longifolia v maritima). Vidare ett hällkar med bredkaveldun i öster.

10 St. Törnskär

En enbuskbevuxen bergö. På sydsidan ett torrängssamhälle med bl a brud- 2
bröd, fyrkantig johannesört, svartkämpar, kärleksört, fårsvingel, småborre. Toppfrossört funnen här (Edberg och Pettersson 1973 s 27). Ingår i Bokö naturreservat.

11 L. Törnskär 4

Ett litet fågelgödslat skär med klibbglim (Melandrium viscosum), 5 ex iakttagna den 14/8-79. Relativt rikligt med vänderot. Dansk skörbjuggsört och bergbräsma (Cochlearia danica och Cardamine hirsuta) uppgivna från skäret (Edberg och Pettersson 1973 s 27). Ingår i Bokö naturreservat.

12 Kyrkogårdsskär

Till stora delar en hällmarksö, bevuxen med vackra enbuskgrupper. Enbuskarna håller på att breda ut sig över de tidigare öppna betesmarkerna, denna igenväxning har pågått sedan 40-talet. I öster en blandning 2
av torr äng och hed med en del gran och i varje fall två (2) träd av idegran (Taxus baccata). Ingår i Bokö naturreservat.

Väster om Kyrkogårdsskär ligger Ålgårdsklabbarna, varav åtminstone det nordliga är ett relativt fint, fågelgödslat skär, rikligt bevuxet med 4

strandbaldersbrå, vidare bl a vänderot, styvmorsviol, fackelros, gul fetknopp.

13 Gastholmen

a
Huvudsakligen enbuskar och tall på holmen. I öster en åldersprägla d björk-granskog, en mosaik av friska och fuktiga hedsamhällen med skvattram, kråkbär, lingon- och blåbärsris.

14 St. Koholmen

Norra delen av ön består av öppna hällar. På sydsidan risigt och snårigt med döda granar, vidare björk, tall och ett flertal småplantor av idegran (Taxus baccata) och ett (1) träd ca 4-5 m högt. Fläckvis rikligt med toppfrossört (Scutellaria hastifolia), långt upp på land bland idegran och enbuskar.

15 L. Koholmen

Dess nordspets av stort geologiskt intresse med enastående vittringsmönster på de överspolade hällarna, jfr Halsö, den åt söder utskjutande udden.

16 Blankö

a
I de centrala delarna ett gammalt odlingslandskap, som ännu idag bär spår av gammal hävd. I väst-östlig riktning sträcker sig ett långsmalt gärde, gammal åkermark, som numera utbildats till ett örtrikt ängssamhälle innehållande ängshavre, rödklint, rödklöver, ängsnejlika, darrgräs, vildlin och förhållandevis och anmärkningsvärt rikligt med getväppling (Anthyllis vulneraria). Längre åt öster vidtar en starkt stenbunden mark, delvis av torrängstyp, delvis hagmarkstyp med grupperingar av enbuskar, inslag av solvända, brudbröd, gulmåra, blåklockor, äkta och fyrkantig johannesört, rikligt med gullviva och blodnäva (Geranium sanguineum). Vidare prästkrage, småborre (Agrimonia eupatoria) och kungsljus (Verbascum thapsus). Kattfot förekommer kring stenarna i hagmarken. Odlingsrösen och stengärdesgårdsfragment. 1

På udden i öster ett bestånd av idegran (Taxus baccata), ett av träden cirka 3-4 m högt, vitt förgrenat och växande tillsammans med en björk och enbuskar. Kanske ett 10-tal träd iakttagna den 9 augusti 1979, flera bara meterhöga skott i en barrblandskog med björk, en och på gräshed.

Södra delen av ön är snårig och utgörs av en blandning av torrhed och äng och hällmarker. I norr hälltallmarker.

En rest av ett äldre odlingslandskap i innerskärgården, som bör få behålla sin nuvarande karaktär, och en skötselplan för området bör upprättas; ön ingår redan i Bokö naturreservat. 1

17 Brandskären

Två öar norr om Ekholmen, tallskogsbevuxna. På den större av de två, den södra, utbredd bergrör (Calamagrostis epigeios) uppe på ön och i söder bl a kungsmynta (Origanum vulgare) och brudbröd; Arter som tyder på ett igenväxningsstadium efter upphörd betesdrift på ön, i de mer ängsartade avsnitten.

18 Ekholmen

1
(-2)

Liksom Blankö en rest av ett äldre odlingslandskap med bebyggelsen kvar på NO-udden. Kring de gamla gärdena, odlingar tidigare, finns ek och i väster även en del ask. Mellan ängsmarkerna, som är kraftigt igenvuxna av åkertistel, hundloka, ängskavle och slån framför allt, finns hällmarker med rönn och en mest. I stora drag samma flora som på Blankö, fast ej så mångskiftande och välbevarad. Kantzonerna har den rikaste floran, kring den stenbundna marken återfinns den bäst och typiskt utbildad. Odlingsrösen och stengärdesgårdar. Enligt uppgift från Lennart Nyholm, Breviksnäs, tidigare boende på och brukare av Ekholmen, gick här förr 2 kor på bete.

I SV står en stor, vid basen fyrstammigt delad idegran (Taxus baccata), torr i toppen. Intill står en större ek. I övrigt en del gullvivor i den smala kantzonen innanför stranden, vidare här utöver ek, ask, skogstry (Lonicera xylosteum) och måbär. Längre åt söder en mindre ekhagmark och några grova tallar, här bl a getväppling (Anthyllis vulneraria).

Blankö och Ekholmen skulle tillsammans kunna bilda ett område, där ett äldre odlingslandskap bevarades genom traditionell hävd.

19 Halsö

I sin helhet är Halsö en typisk och representativ barrskogsö, där tallen utgör det klart dominerande trädslaget. I NV finns en fin hällmarktallskog, ett högt och bergigt avsnitt, ganska kuperat med svackor med 3
skvattram och kråkbär. Mindre inslag av gran. Nordsidan sluttar jämnt ner mot vattnet, öppna hällar med vackra lavsamhällen. Innanför Lilla Örnkroken i norr en blåbärsgranskog med bl a knärot (Goodyera repens). Ett exemplar av idegran (Taxus baccata) växer i väster i kanten av ett torrängssamhälle.

a
Den mot söder utskjutande udden har en intressant och märklig geologisk uppbyggnad, särskilt ostsidan. Sandell anför följande (1968 s 5): "Utomordentligt värdefulla geologiska blottningar,...rent praktfulla." På sydudden finns små "hällkar", urgröpningar i berget som orsakats av vittring - dessa är jordfyllda och våta, här växer bl a sumpnoppa (Gnaphalium uliginosum).

20 Inre och Yttre Dannskär 2

Yttre Dannskär är ett stort fågelskär som från stenkummeln i söder ter sig som en bred platå. Hela skäret är översållat av strandbaldersbrå. I norr och väster rikligt med gräslök, i täta grupper; Gräslöksdoften ligger tät över dessa delar. I norr också några hällkar fyllda med bl a fackelrosor. I övrigt dominerande gul fetknopp och kärleksört i de jordfyllda sprickorna, ibland bildar de tydliga rutmönster. Styvmorsviol i läpartier. Ramalina polymorpha täcker stora delar av de öppna hällarna. I ett hällkar på västsidan strandklo och bl a vanlig andmat, den senare förekommer även i flera andra hällkar. På östsidan en lugn vik. Några övriga örter är strandkvanne, vänderot och kråkvicker.

Inre dannskär har en mer klippig profil, särskilt i väster. Flera flikiga och grunda vikar, i söder ett naturligt hamninlopp, som bildar en lugn lagun, omgivet av kala, fint isslipade hällar, så gott som helt vegetationslösa.

I väster delas skäret av ett avlångt, smalt sund som grundats upp och saknar vatten helt. Här växer en del alar. Mitt uppe på ön finns en sänka med vide och en (1) björk, som bildar ett tätt buskage - här bl a lundbräken och hallon. Intill ett kråkbärsamhälle med gullris och fackelros. I övrigt i stort samma flora som på Yttre Dannskär. Flera vattensamlingar. Båda skären har ett rikt fågelliv och är skyddade mellan 1 april och 15 augusti, tillsammans med Hamnklabben och Munkbåden. Bl a häckande tobisgrissla, labb och grågås. Sill- och gråtrutkolonier. Gott om ejder.

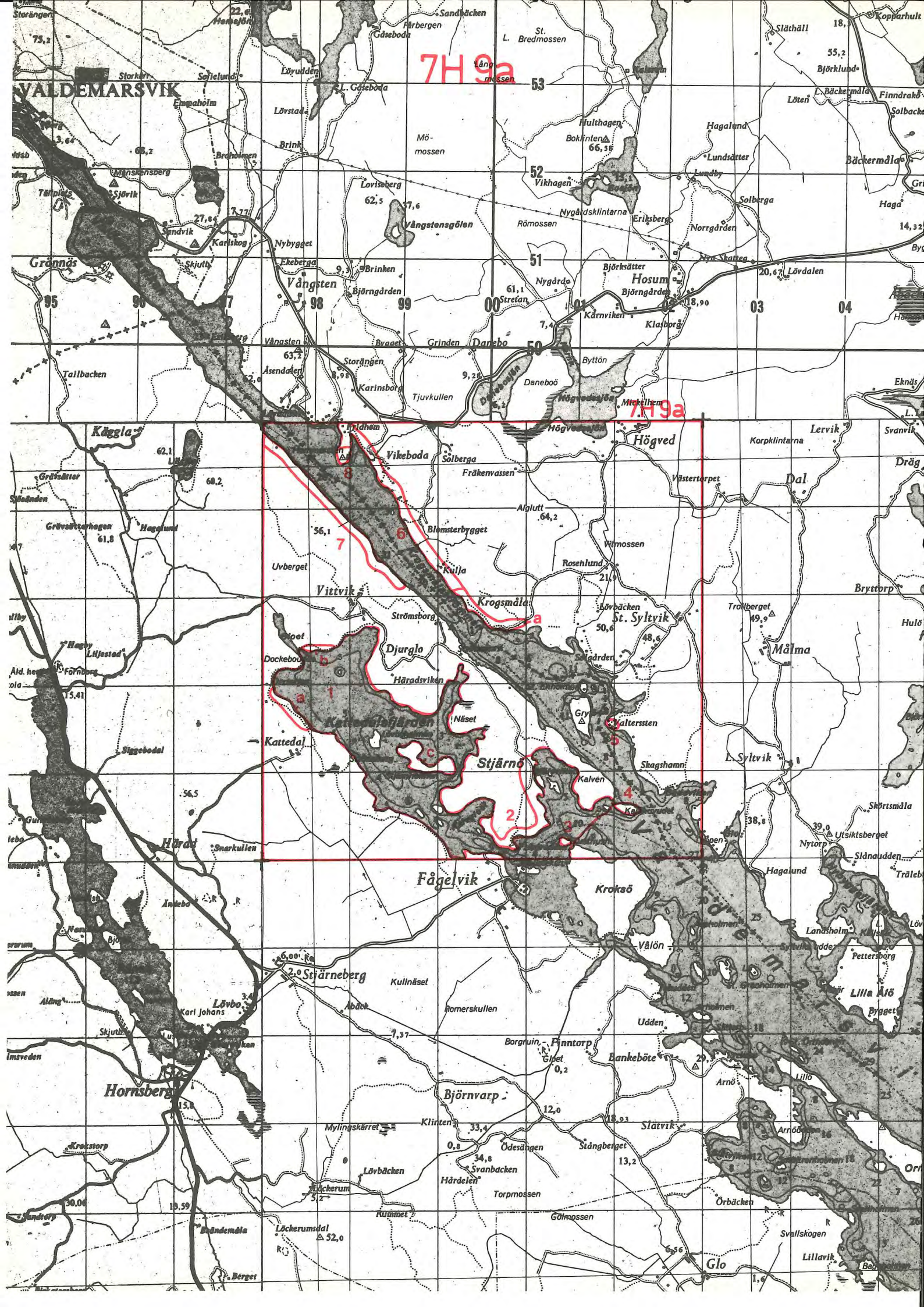
7H 9a
7H 9a
VALDEMARSVIK
Storängen
Sandbäcken
Färbergen
Gåseboda
St. Bredmossen
Släthäll
Kopparhult
Björklund
Löudden
Storkärr
Selelund
L. Gåseboda
Löten
L. Bäckermåla
Finndrakö
Solbacka
Lövstad
Hulthagen
Hagalund
Boklinten
Brink
Mö-
mossen
Bäckermåla
Månskensberg
Vikhagen
Lundsätter
Lundby
Lovisberg
Solberga
Haga
Nygårdsklintarna
Eriksberg
Vångstensgölen
Römossen
Norrgården
Sjövik
Sandvik
Karlskog
Nybygget
Ekeberga
Grönnäs
Skjutb
Brinken
Vångsten
Björngården
Nygårdo
Björksätter
Hosum
Lövdalen
Nya Skatteg
Strelan
Kärnviken
Klasborg
Vångsten
Byaget
Grinden
Danebo
Tallbacken
Åsendalen
Storängen
Karinsborg
Tjuvkullen
Byttön
Daneboö
Eknäs
Mickelhem
Käggla
Vikeboda
Solberga
Fräkenvassen
Högved
Korpklinterna
Lervik
Svanvik
Dräg
Dal
Västertorpet
Afglutt
Blomsterbygget
Wimossen
Rosenlund
Uvberget
Kulla
Vittvik
Krogsmåla
Strömsborg
St. Syltvik
Bryttorp
Trollberget
Hulö
Djurglo
Målma
Dockebou
Häradsviken
Näset
Katteviksfjärden
Katteda
Stjärnö
Skagshamn
L. Syltvik
Kalven
Siggebodal
Härad
Snarkullen
Fågelvik
Krokso
Skörtsmåla
Utsiktsberget
Nytorp
Slånaudden
Hagalund
Träleb
Lanaholm
Vålön
Pettersborg
Lilla Ålö
Byggetö
Stjärneberg
Kullnäset
Romerskullen
Udden
Lövbo
Karl Johans
Borgruin
Finntorp
Bankeböte
Hornsberg
Björnvarp
Arnö
Klinten
Mylingskärret
Slätvik
Arnöbo
Krokstorp
Ödesängen
Stångberget
Svanbacken
Lövbacken
Hårdelen
Torpmossen
Örbäcken
Lockerum
Kummet
Gölmossen
Svallskogen
Brändemåla
Lockerumsdal
Lillavik
Glo
Berget
1
2
3
4
5
6
7
8
a
b
c

Valdemarsviks kommun, Tryserums socken, karta 7H 9a
Valdemarsviks kommun, Gryts socken, karta 7H 9a

1 Kattedalsfjärden

En större fjärd som är förbunden med Valdemarsviken genom ett smalt sund strax norr om Fågelvik. En lugn och skyddad fjärd med flera vikar. Karaktär av ungt innerskärgårdslandskap, till största delen eller helt och hållet oexploaterat av fritidsbebyggelse - bör få förbli så även i framtiden. Fjärden och dess skyddade vikar är viktiga tillhåll för andfåglar - vigg samlas i stora mängder särskilt på sensommaren. Gäller även Själsviken öster om Stjärnö. Även gott om skäggdopping; enligt Fredriksson (1975 s 50) finns här en av skärgårdsområdets största skäggdoppingkolonier.

a 1

Strandängen söder om Orrtorpet är en av de mest typiskt utbildade i södra skärgården. Uppvisar en typisk zonering av vegetationen. Längst ut vass-blåsäv, där innanför salttåg- krypven och strandkrypa, på torrare mark ovanför denna zon dominerande smultronklöver (Trifolium fragiferum); Sedan vidtar en frisk betesäng med vitklöver och höstfibbla bl a.

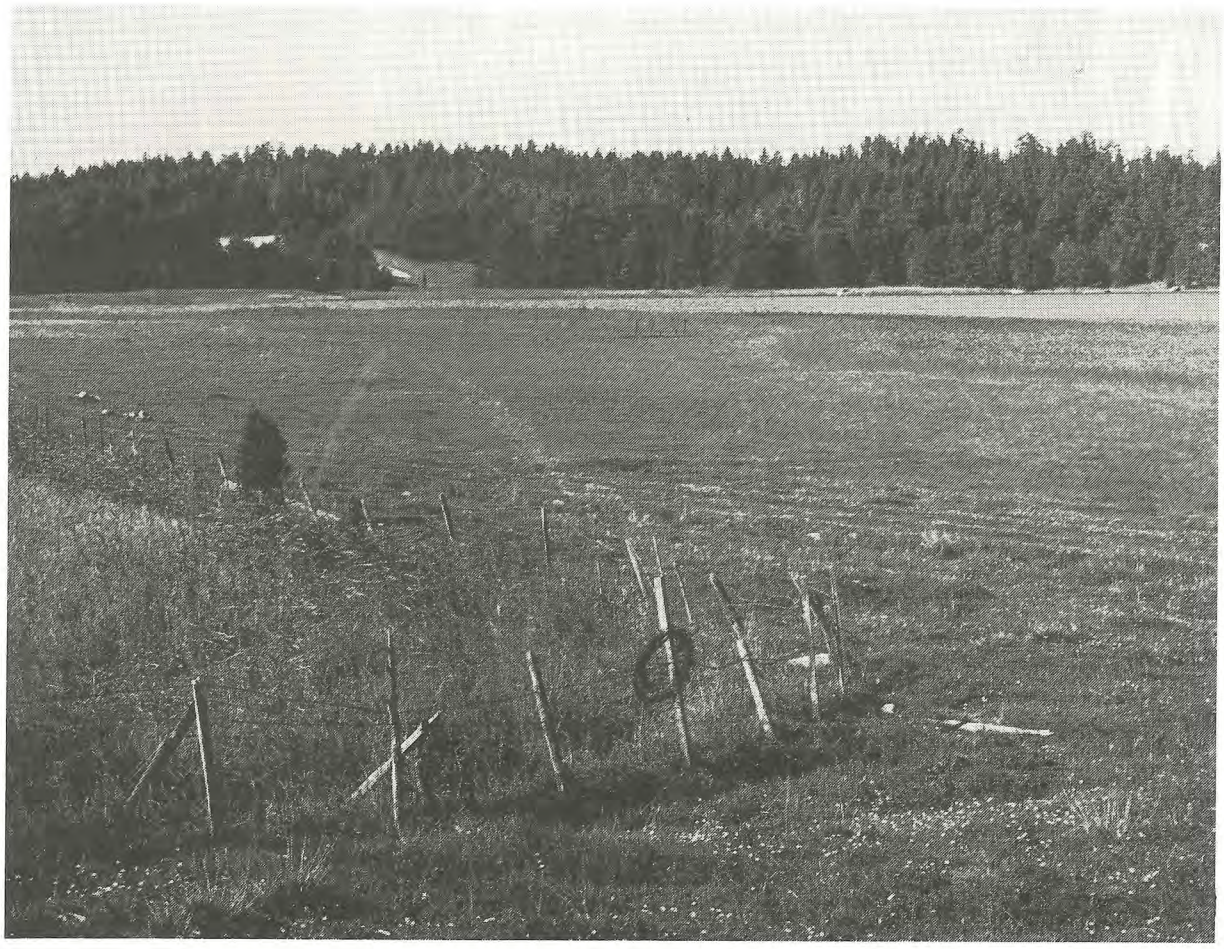

Foto 2 Typiskt utbildad strandäng vid kattedalsfjärdens innersta del.

Ännu längre upp en hagmarkstyp som utgörs av betesbackar med mycket vackra och tilltalande enbuskgrupper, somliga ståtliga och spolformade. Typisk torrbacks- och hagmarksflora med bl a prästkrage. Sammanlagt ett 2
attraktivt, öppet och välhävdat kustlandskap, synnerligen värdefullt för landskapsbilden. Betet är en förutsättning för att behålla denna bild. I vassområdet norr om strandängen iakttogs den 18 augusti 1979 en brun kärrhök.

b
Öster om Gloet och Dockeboudde en sluttning med ekskog, uppblandad med björk-asp-gran. Rikligt med stinksyska (Stachys sylvatica). Vidare vippärt (Lathyrus niger), blåsippa och gullviva.

c
Stjärnholmen är den största ön i Kattedalsfjärden, bevuxen med tallgranskog - särskilt den östra delen av ön är mer kuperad och bör bevaras intakt.

2 Stjärnö-Själsviken

Utmed Själsvikens västra strand en delvis tät och frodig lövskogsvegetation av främst ek och björk. I ett avsnitt i den norra delen av området växer buskstjärnblomma (Stellaria holostea). Skogen har här inslag av gran och är utglesad. Bland örterna i övrigt blåsippa och gullviva. Stjärnös sydudde har en bård av ekskog av viss betydelse för landskapsbilden.

3 Lusthusholmen

En liten ekdominerad ö med ett par mycket gamla lindar mitt uppepå, i det närmaste fallfärdiga. Även gamla ekar och tallar. Rikligt med liljekonvalj, vidare ängskovall, enstaka vårärt (Lathyrus vernus) och dominerande lundgröe (Poa nemoralis).

4 Kalvhuvudet

En till stora delar tallskogsbevuxen ö, en blandning av hällmarker och torrhed. Några grova tallar. I öster en del gran på en frisk torrhedstyp. En typiskt utbildad och representativ ö i innerskärgården.

5 Valtersten

Ett mycket stort flyttblock som ligger på kanten av branten.

6 Kulla-Krogsmåla 2
(-3)

a
En ljus och tilltalande landskapsbild mellan Kulla och Krogsmåla. Ett gammalt odlingslandskap, som bryter av den barrskogsdominerande kuststräckan utmed den långa Valdemarsvikens nordsida. Lövskogsvegetation av främst ek och björk, i bryn och hagmarker. På en udde, uppbyggd av sandigt material, finns en öppen, vackert hävdad äng, som vid strandkanten hyser två ekar. Utanför udden skjuter en sandrevel ut i den s k "Strömmen". Ett särpräglat avsnitt utmed Valdemarsviken. 3

I branterna åt NV ekskog med inblandning av gran. Fläckvis rik örtflora med vippärt (Lathyrus niger), backvial (Lathyrus sylvestris), blåsippa,

Förr bodde här ett 10-tal fiskarfamiljer. Idag finns här inte en enda åretruntboende. Fiskeläget hör till den äldsta bevarade bebyggelsen i av skärgården. På några hällar med angränsande tunna jordtäcken växer knölgröe (Poa bulbosa) på udden i SO. Även bolmört (Hyoscyamus niger) växer intill de låga husen på något ställe.

Längst ut på udden i SO, Lerbergsudden eller "Klockarudden" finns en hjortronmyr med dominerande kråkbär och ängsull i centrum, skvattram. På insidan en grupp med björkar och tallar. Här står också två exemplar av bergtall (Pinus mugo), helt säkert planterade någon gång i slutet på förra seklet, enligt uppgift från Björkskärsbor. Björkskärsmiljö. Båthamnen i öster är uppgrundad och i de innersta delarna igenvuxen med havssäv. Söder om Oxviken, nor om byn, växer klibbglim (Melandrium viscosum), ett 10-tal ex spridda vid några hällar. 3

b
På nordsidan av Oxviken förekommer idegran (Taxus baccata) på ett par ställen, bl a längst inne i viken (Harry Ericson, Björkskär). Den andra lokalen ligger längst ut på Örgårdsudden intill en göl och utgörs av ett fint bestånd bestående av flera rejäla träd samt ett antal unga skott. Gölen är täckt av vita näckrosor (Nymphaea alba coll.) i de centrala delarna och i kanterna växer kråkklöver och klibbal. Bl a finns här en riktigt fin, gammal al som har ett närmast eklikt grenverk. Terrängen är snårig och svårframkomlig. I övrigt bl a örnbräken och skogsstjärna. Övriga delar av udden utgörs av en björk-tall-granenskog av fukthedstyp med skvattrammossar som domineras av kråkbär och vidare tuvull och rundsileshår (Drosera rotundifolia). Denna del av Björkskär har en markant karaktär av björkskär.

På NO-udden, på stenskravel längst ut, växer vejde (Isatis tinctoria).

I NO också ett avsnitt med gran och blåbärsris, även lingonris, harsyra och örnbräken. Här också en större skvattram-myr, där tranbär är en dominerande art.

I norr ligger den s k Jonas hamn, öster om denna finns en vattensamling som är avsnörd, bevuxen med blåsäv, bredkaveldun, kråkklöver, gäddnate (Potamogeton natans), ängsull och vattenklöver. Artkonstellationen tyder på en blandning av sött och bräckt vatten, jfr. Torrön söder om Gräsmarö. Några andra arter i anslutning till vattensamlingen: hundstarr, gråstarr, rund-sileshår, i kantzonerna kråkris och ljung.

Björkskärs norra och nordvästra delar utgörs av hällmarkstallskog.

I väster, ej långt från Fredensborg, finns ytterligare en förekomst av idegran (Taxus baccata), 4 ex intill ett bergparti. I väster också några nedlagda åkerlyckor.

8 Gläpphällen 3

Ett flackt, långsmalt fågelskär i närheten av Skorven, strax SO Björkskär. Rikligt med klibbglim (Melandrium viscosum) på nordsidan, även på lägre delar i övergången mellan de två f d hällarna - här också vejde (Isatis tinctoria). Dominerande strandbaldersbrå, vidare gräslök, styvmorsviol, renfana, fackelros, gul fetknopp, strandveronika (Veronica longifolia v maritima) samt kärleksört. Strandråg (Elymus arenarius) uppe på ön. Dansk skörbjuggsört (Cochlearia danica). Ramalina polymorpha.

Dansk skörbjuggsört och vejde (Cochlearia danica och Isatis tinctoria) är funna på Lindholmen och Svedholmen (Rooth 1962-72). Ytterligare två lokaler för klöverärt finns i området: Långholmen på dess sydöstra strand, även uppgiven från St. Runnskär som är sammanvuxen med Långholmen (Edberg och Pettersson 1973 s 38); Huholmens västra strand (jfr Genberg 1979 s 426). Förekomsterna i Gryts södra skärgård är de nordligaste i landet. Arten har sin huvudutbredning i Sverige på Öland och Gotland.

4 St Gjusklabben

En i stora drag klipphedsö, exponerad mot öppna havet. Bergigt och med viss uppklyftning. Vackra, krypande enbuskformationer. I sänkorna ljung och kråkbär. I en vattensamling bredkaveldun och mest fackelros. I väster rikligt med hallon på ett klapperstensfält, även renfana.

Tillsammans med L. Gjusklabben, norr om, fågelskyddat fram till 10/7 (jfr Lindholmen, tillhåll för svärta och bl a ejder).

5 Svartbåden 4

Ett lågt kalskär som har ett upphöjt klapperstensfält på sydsidan, härpå strandråg (Elymus arenarius), rikligt med renfana, kråkvicker, strandaster, vänderot fläckvis rikligt samt rörflen. På nordsidan finns en avsnörd, grund vattensamling som saknar vegetation. På sydostudden en rundhäll mönstrad med jordfyllda sprickor, i dessa gott om gul fetknopp, kärleksört, strandbaldersbrå och gräslök, en fågelskärsflora. Även denna ö ingår i Bokö naturreservat.

6 St. Lökskär

Ett bergigt kalskär som till övervägande delen utgörs av klipphedsvegetation. I öster en vattensamling helt fylld med vass, havssäv och bredkaveldun - alar i kanterna. På flera ställen vackert utbildade ljungsamhällen. En liten talldunge i söder. Några framträdande arter: gräslök, kärleksört och strandbaldersbrå. L. Lökskär, strax norr om, har en flackare profil. Båda ingår i Bokö naturreservat.

7 Björkskär

Ett till stora delar kalt skär, främst i de östra delarna, som är exponerat mot öppet hav. På de västra delarna växer tallskog, vilken uppges vara planterad; Förmodligen har de ursprungliga skogsbestånden huggits ned till bränsle och återväxten förhindrats genom betning - det var troligen fårbete som hade störst betydelse.

a
Kring de låga husen, samlade till en enhet i SO, finns små ängsstycken, som i äldre tider slogs med lie och betades. Kor fanns på ön fram till 50-talet. Hällarna, som sticker fram här och var på udden ut mot havet, är blankslitna av generationers tramp. Numera är gräsmattorna kring husen välansade, själva bebyggelsen är mycket pietetsfullt bevarad i ursprungligt skick. 3 (-2)

Längst i norr, innanför Skärkarlshamn, växer tre exemplar av idegran (Taxus baccata) i ett "snår" av bl a ek och en. Beståndet utgörs av ett träd på 2-3 m samt två mindre exemplar. 3

2 Brånnholmen 2

En barrskogsbevuxen ö bestående till största delen av hällmarker med delvis grov tall, en del martallar - gäller främst den NV delen, som ej ingår i Bokö naturreservat. Här typiskt utbildade Cladonia-samhällen, omväxlande med rissamhällen av blåbärstyp i sänkorna och rikligt med ljung och små skvattram-myrar. Området har en orörd karaktär och bör bevaras intakt i möjligaste mån. Branta stup mot väster, härifrån fin utsikt över övärlden söder om Bokö. Nedanför branten i väster, på en smal strandzon, växer toppfrossört (Scutellaria hastifolia).

a
På udden längst i söder växer idegran (Taxus baccata), sammanlagt 9 träd funna 1979, jfr tre exemplar 1972 (Edberg och Pettersson 1973). Stranden av Brånnholmen i SO har en intressant geologi med vittringsmönster ("åsar" av ljusa bergarter omväxlande med mörka "nedsänkta"). Därtill är de utplanande hällarna rundade och fint isslipade.

Sandell (1968 s 5) säger följande: "Ögruppen sydost om Bokö med bl a Brånnholmen, Örskär och Lindholmen uppvisar en ur flera synpunkter så egenartad geologi, att de enbart ur denna synpunkt borde undantagas från områdena för bebyggelse."

I SO finns också en vattensamling, Rudgöl, som utbildats till myr. Ett brett bälte av vitmossor i kanterna, i centrum företrädesvis blåsäv. En zon med skvattram inåt ön. Enligt uppgift gammalt tillhåll för utter.

3 Lindholmen-Långholmen-Huholmen

Arkipelagen söder om Bokö och Brånnholmen består av ett antal typiskt utbildade och representativa tallskogsbevuxna öar, som i stor utsträckning frekventeras av fritidsfolk - flera lämpliga och skyddade hamnplatser för båtfolk. Tillsammans med Gjusklabbarna, öster om, utgör de samtidigt tillhåll för bl a svärta och ett fågelskydd har föreslagits för området fram till 15/8. Lindholmen tilldrar sig kanske det största intresset genom sin förekomst av klöverärt (Tetragonolobus maritimus), en av de tre idag kända lokalerna i Östergötland. På sydsidan, där ön är som smalast, växer den på en strandäng, på ett litet torrare parti som ligger aningen högre än omgivningen, den ena av förekomsterna är cirkelrund och omges av en ring av stenblock. På stranden i övrigt finns stora stenblock utspridda. Några arter: salttåg, strandkrypa, gulkämpar, strandaster, krypven, käringtand och segstarr (Carex extensa). Strandråg (Elymus arenarius) växer på stranden i SO, relativt rikligt. 2

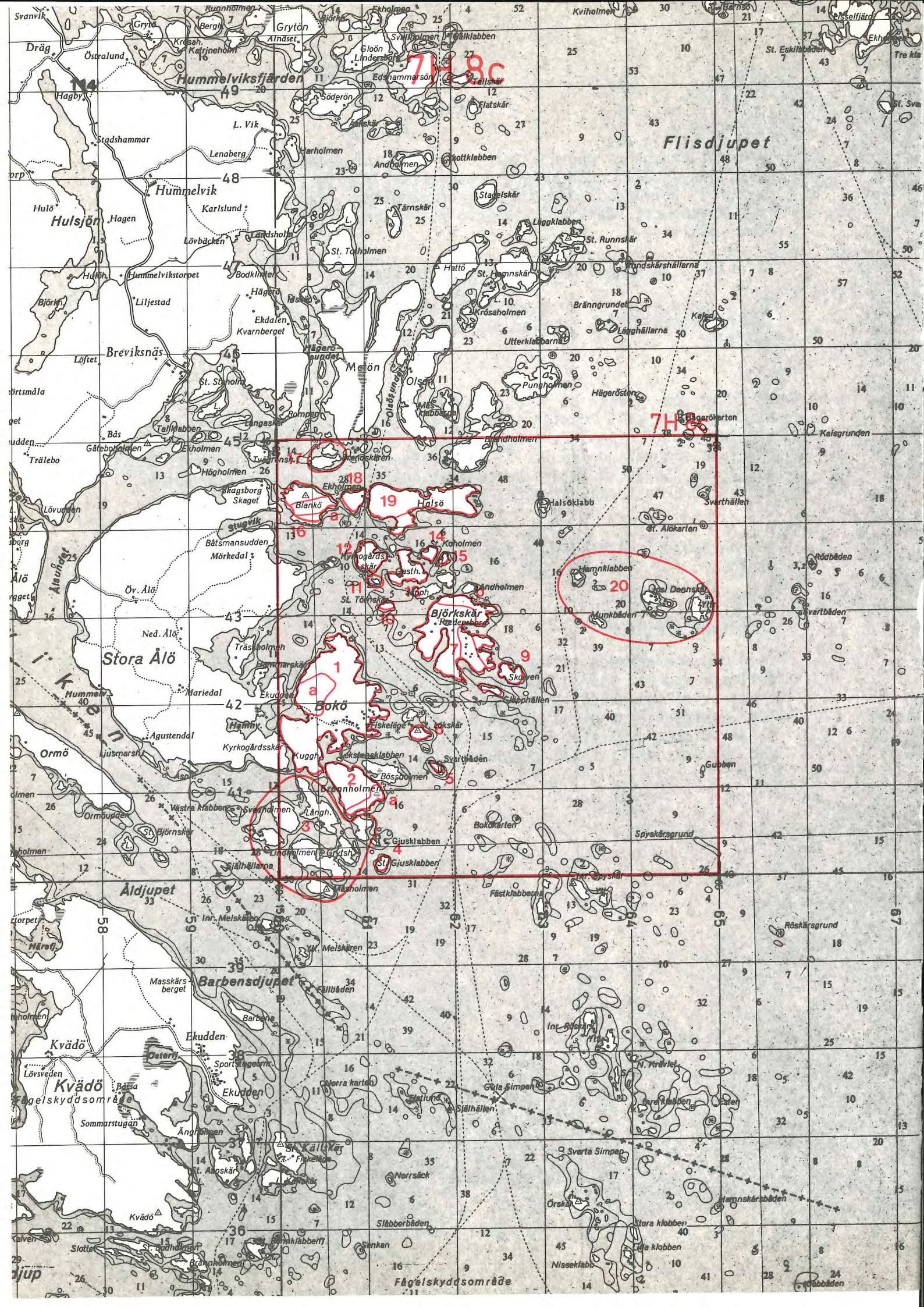
7H 8c
7H 9c
Flisdjupet
Hummelviksfjärden
Hummelvik
Hulsjön
Breviksnäs
Melön
Stora Ålö
Ålö
Ormö
Kvädö
Åldjupet
Barbensdjupet
Fågelskyddsområde
Fågelskyddsområde
Halsö
Björkskär
Bokö
Ekholmen
Blankö
Ekholmen
Munkbåden
Hamnklabben
Halsöklabb
Svarthällen
Gubben
Svartbåden
Skaget
Skagsborg
Stugvik
Båtsmansudden
Mörkedal
Öv. Ålö
Ned. Ålö
Träskholmen
Mariedal
Ekudden
Agustendal
Kyrkogårdsskär
Kuggh.
Bössbolmen
Brännholmen
Västra klabben
Svenholmen
Ormbudden
Björnskär
Lindholmen
Grötsh.
Gjusklabben
Fiskeläge
Fiskeläge
Fiskeläge

dominant brudbröd. Några arter i det mest intressanta avsnittet: gulmåra, jungfrulin, prästkrage, ängsnejlika, rikligt, vanlig ögontröst, darrgräs, solvända, Adam och Eva, getväppling, lundtrav (Arabis hirsuta), ängshavre, rödklint, rikligt, rödklöver, vildlin (Linum catharticum), gullviva.

Värdefullt torrängsavsnitt i innerskärgården.

Strandängen nedanför är typiskt utbildad och hyser bl a rikligt med smultronklöver, även gott om gulkämpar, vidare salttåg-havssäv i zonen utanför. 3

e
På udden som sticker ut i NO, en smal udde mitt emot Blankö, växer ca 5 toppiga träd av idegran (Taxus baccata) samt ett flertal mindre exemplar, i enbusksnår - sammanlagt minst ett 10-tal ex; Uppgiven som växande på St. Ålö av Rooth (1962-72), utan närmare lokalangivelse. En av de tätare koncentrationerna av idegran i skärgården, utöver förekomsterna på Melöns hela NV-udde.

f
I branterna mot Ålsundet en fin hällmarkstallskog utmed en ca 1 km lång sträcka. 3

10 Tvägrensholmen

En ö med dominerande inslag av ek, speciellt på sydsidan. Mitt på ön hällmark med ett större bestånd av stensöta, med en omfattning och prakt av sällan skådat slag, tätt intill den av tramp blankslitna hällen. Odlingen är nedlagd och utgörs av en ängsmark, som kantas av ek - i fältskiktet gullviva. Berberis och getapel bl a. I norr ett alkärr med gul svärdslilja. Några grova tallar på ön. 3

gullviva och skogsvicker (Vicia sylvatica).

Längre in i viken branta bergssidor med markerade höjder, av vilka Hammarsten särskilt utmärker sig (se nedan).

7 Valdemarsvikens södra strand

En värdefull oexploaterad sträcka utmed den fjordliknande Valdemarsviken. Barrskogsbevuxen. Området bör undandras bebyggelse och avverkning förhindras.

8 Hammarsten 1

En mycket hög bergklack som sticker ut i Valdemarsviken. I branterna mot söder en typiskt och vackert utbildad klippängsvegetation. Några viktigare arter: Blodnäva, rikligt, tulkört, rikligt, brudbröd, hällebräken (Woodsia ilvensis), svartbräken och gaffelbräken (Asplenium trichomanes resp A. septentrionale), femfingerört, backlök (Allium oleraceum), bergmynta, svartkämpar, Adam och Eva (Dactylorhiza sambucina), harklöver, kärleksört, kungsmynta (Origanum vulgare), getrams, monke (Jasione montana). I branterna, på små avsatser, enbuskar, en del ek, rönn och oxel samt törnrosor.

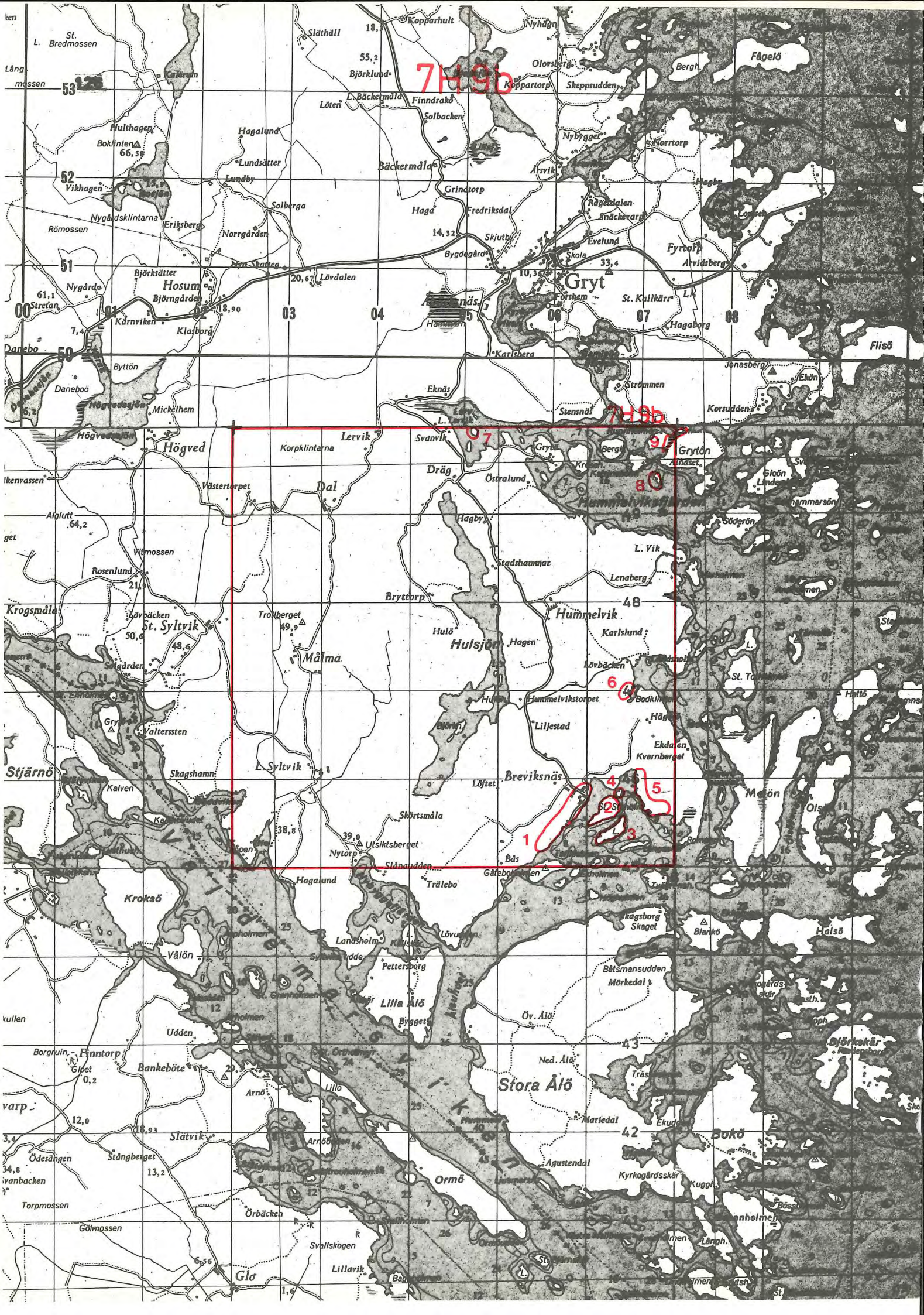
7H9b
7H9b
Gryt
Hosum
Hummelvik
Hulsjön
Stora Älö
Lilla Älö
Ormö
Bokö
Kroksö
Stjärnö
Dal
Högved
Lervik
Breviksnäs
Gryton
Fyrtorp
Flisö
Fågelö
Mellön
Halsö
Björkskär
Glo
Lillavik
Svallskogen
Örbacken
Torpmossen
Gölmossen
Svanbacken
Ödesängen
Stångberget
Slatvik
Arnö
Lillö
Finntorp
Borgruin
Bankeböte
Udden
Vålön
Pettersborg
Landsholm
Trälebo
Hagalund
Skagshamn
Kalven
Valtersten
Krogsmåla
St. Syltvik
L. Syltvik
Målma
Rosenlund
Algutt
Vitmossen
Byttön
Daneboö
Mickelhem
Högvedsgården
Korpklinterna
Västerberget
Svanvik
Eknäs
Karlsberg
Strömmen
Jonasberg
Ekön
Korsudden
Stensnäs
Hagaborg
St. Kallkärr
Förshem
Skola
Evelund
Bygdegård
Skjutbo
Fredriksdal
Haga
Grindtorp
Bäckermåla
Årvik
Nybygget
Norrtorp
Ragerdalen
Snäckevarp
Fredriksdal
Hagby
Stadshammar
Lenaberg
Karlslund
Hulö
Hagen
Lövbäcken
Hummelvikstorpet
Liljestad
Ekdalen
Kvarnberget
Löftet
Skörtsmåla
Utsiktsberget
Nytorp
Slånaudden
Gåtebo
Bås
Ragsborg
Skeget
Blankö
Båtsmansudden
Mörkedal
Pettersborg
Landsholm
Lövudden
Bygget
Öv. Älö
Ned. Älö
Träs
Mariedal
Ekudden
Agustendal
Kyrkogårdsskär
Kuggö
Långh.
Löfbacken
Lövbacken
Trollberget
Hulsjön
Hagalund
Finndrako
Solbacken
Löten
Kopparhult
Nyhagen
Olovsberg
Koppartorp
Skeppsudden
Berghem
Sträcken
Nyhagen
Lunsätter
Lundby
Solberga
Norrgården
Nya Skatteg
Lövdalen
Björksätter
Björngården
Nygårdsklintarna
Eriksberg
Römossen
Vikhagen
Bokhinten
Multhagen
Kalkugn
Släthäll
Björklund
L. Bredmossen
Långmossen
Nygård
Stretan
Kärnviken
Klasborg
Danebo
Lervik
Svanvik
Gryt
Bergh
Krogen
Anäset
Gloön
Lindö
Södergön
Hammarsön
Ekön
Strömmen
Korsudden
Stensnäs
Hagaborg
Flisö
Jonasberg
Fyrtorp
Arvidsberg
Evelund
Skola
Förshem
St. Kallkärr
Gryt
Hosum
Björksätter
Björngården
Nygårdsklintarna
Eriksberg
Römossen
Norrgården
Nya Skatteg
Lövdalen
Lundsätter
Lundby
Solberga
Vikhagen
Bokhinten
Multhagen
Kalkugn
Släthäll
Björklund
Kopparhult
Nyhagen
Olovsberg
Koppartorp
Skeppsudden
Bergh
Fågelö
Nybygget
Norrtorp
Årvik
Bäckermåla
Grindtorp
Haga
Fredriksdal
Ragerdalen
Snäckevarp
Skjutbo
Bygdegård
Evelund
Skola
Fyrtorp
Arvidsberg
Hagby
Stadshammar
Lenaberg
Karlslund
Hulö
Hagen
Lövbäcken
Hummelvikstorpet
Liljestad
Ekdalen
Kvarnberget
Löftet
Breviksnäs
Skörtsmåla
Utsiktsberget
Nytorp
Slånaudden
Gåtebo
Bås
Ragsborg
Skeget
Blankö
Halsö
Mellön
Båtsmansudden
Mörkedal
Pettersborg
Landsholm
Lövudden
Bygget
Öv. Älö
Ned. Älö
Träs
Mariedal
Ekudden
Agustendal
Kyrkogårdsskär
Kuggö
Långh.
Löfbacken
Lövbacken
Trollberget
Hulsjön
Hagalund
Finndrako
Solbacken
Löten

Valdemarsviks kommun, Gryts socken, karta 7H 9b

1 Breviksnäs

Söder om bebyggelsen utbreder sig ett ädellövskogsområde med dominerande ek och även björk. Hagmarkskaraktär, fårbetat, värdefullt för landskapsbilden. Bland de framträdande och anmärkningsvärda örterna märks främst natt och dag (Melampyrum nemorosum). Kring själva gården ädellövträden ek, lind, ask och lönn. 2 (-1)

2 St Staholm

Ön ingår i det ekskogsområde som ansluter till Breviksnäs gård. I söder en särskilt vackert utbildad ekhagmark, parkliknande på sydudden, välhävdad. En blandning av torrängs- och hagmarksflora i söder: Blodnäva sparsamt, solvända, korskovall (Melampyrum cristatum). Åt norr inslag av gran, örtrikt, med ekinblandning - i ängsartade avsnitt blåsippa och natt och dag (Melampyrum nemorosum), gullviva samt blodnäva. Även hällmarker med en del tall, mellan dessa en örtrik gräshed med bl a vitsippa och kruståtel som dominerande gräsart. Blåbärsris. Utmed stränderna spridda askar. 2 (-1) 3

3 L Staholm

En tallskogsbevuxen ö med några askar utmed sydstranden, jfr ovan. I SV en öppen klippäng med dominerande bergrör (Calamagrostis epigeios). Blodnäva, rikligt med solvända, brudbröd, backlök samt gott om rödklint. Spridda törnrosor och enar. 3

4 Statieskär

En liten ö norr om St Staholm. Bevuxen med ett stort antal träd- och buskarter. Här växer på små ytor ask, lönn, en, tall, gran och slån. Snårigt och mörkt i norr med dominerande måbär, vidare träjon, stensöta och liljekonvalj. I söder en mindre, öppen klippängsartad marktyp med kungsmynta (Origanum vulgare), blodnäva, Adam och Eva, brudbröd. 3

5 Hägerölandet, i väster

Ett ädellövskogsområde, där eken dominerar på planare mark närmast vattnet. Längre upp i sluttningen även lind och ask, på stenig morän. Hassel förekommer; även inslag av gran. Rikligt med natt och dag (Melampyrum nemorosum), även rikligt med lundslok (Melica uniflora), som utgör ett dominant inslag i floran en bit upp i branten. Vidare bl a vårärt (Lathyrus vernus), korskovall (Melampyrum cristatum), blåsippa och gullviva. Området genomkorsas av en relativt nyanlagd väg. Där vägen kröker av mot ost-nordost, där den lämnar strandkanten, finns en odlingsremsa som längre upp ansluter till ett hygge. 2 (-1)

Värdefullt lundavsnitt i innerskärgårdsnatur. Granen bör tas bort.

6 Söder Lövbäcken 2

I en bergbrant med stenblock finns ett vackert och örtrikt torrängssamhälle. Här rikligt med blodnäva och tulkört, vidare solvända, Adam och Eva, backlök, svartbräken (Asplenium trichomanes), äkta johannesört, getrams, kungsmynta (Origanum vulgare), brudbröd och gullviva.

7 Skallholmen

En liten ö som ligger i Lerviken. I själva verket är den en enda ekbacke. Utgörs av en grupp vackra ekar, livskraftiga. Under dessa enbuskar, spridda. Högst upp och i de centrala delarna av ön liljekonvaljer och bl a spenört (Laserpitium latifolium). I övrigt mest gräsvegetation. På nordsidan en brant med kungsmynta (Origanum vulgare), vit fetknopp och stenbräken (Cystopteris fragilis), brudbröd - en klippäng i miniatyr. 3

8 Lisbeteskär

En liten flack hällö med intressant geologi - urkalkstensförekomst. På nordudden heltäckande vit fetknopp (Sedum album) med insprängd gul fetknopp (S. acre). Vidare lundtrav (Arabis hirsuta) och svartbräken (Asplenium trichomanes) m fl. Kalkkrusmossa (Tortella tortuosa), en typisk kalkindikator, som återfinns på de flesta urkalkstensförekomster i skärgårdsområdet. Bevuxen i övrigt med en del tall och rönn. 3

9 Grytön-Runnholmen

En strandängszon som utbildats i övergången mellan Grytön och fastlandet samt mellan Grytön och den väster om liggande Runnholmen, tidigare smala sund. Representativ och typiskt utbildad.

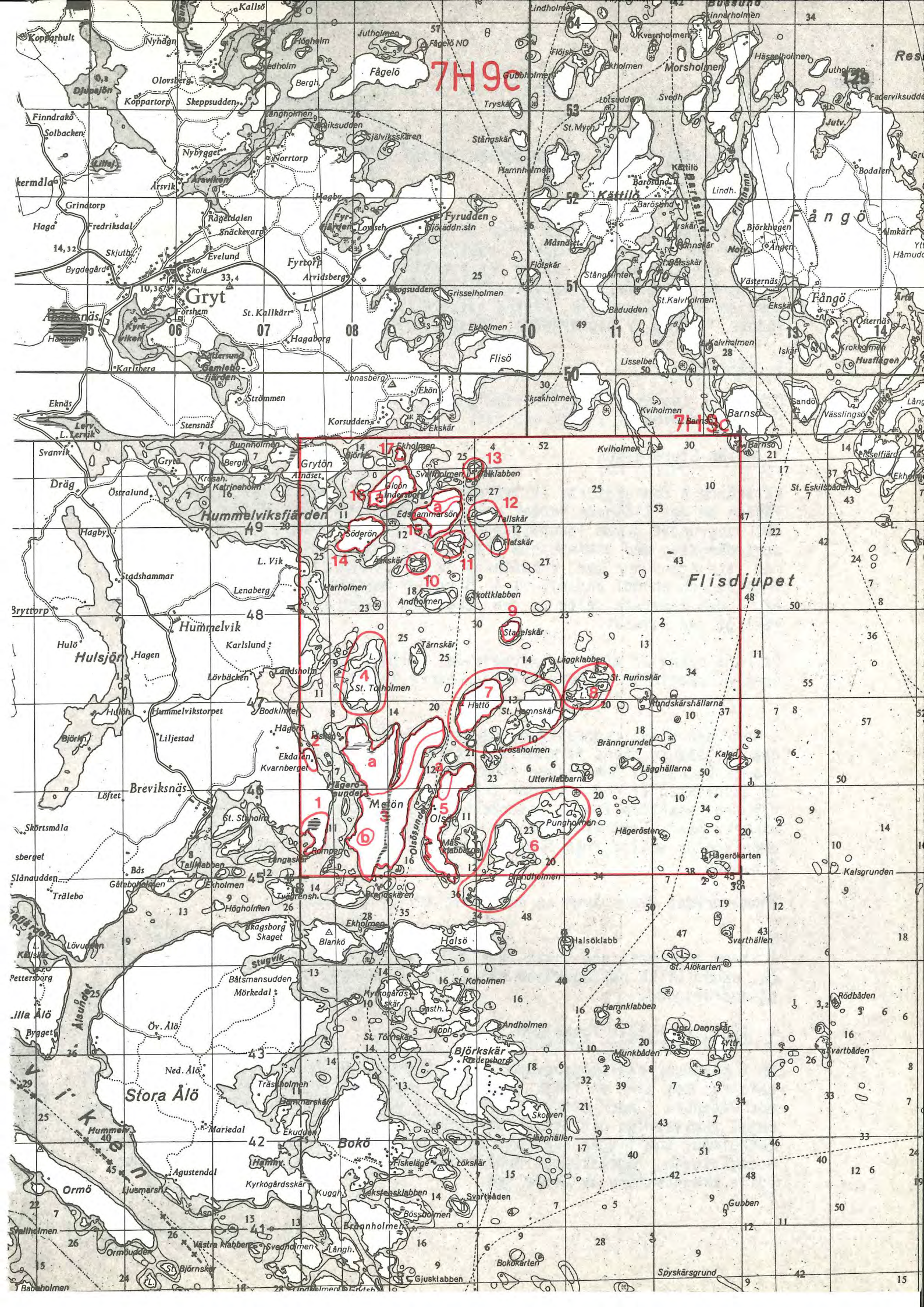
7H9c
7H10c
Fågelö
Gryt
Hummelviksfjärden
Hummelvik
Flisdjupet
Flisö
Grytön
Barnsö
Kättilö
Fångö
Hulsjön
Stora Älö
Björkskär
Bokö
Halsö
Meiön
Olsön
Hägerö
Breviksnäs
Hulsö
Ormö
Ålö
Kalsgrunden
Hägerökarten
Bokökarten
Stora Älökarten
Spyskärsgrund
Gjusklabben
Halsöklabb
Svarthällen
Rödbåden
Svartbåden
Munkbåden
Gubben
Kallsö
Nyhagen
Koppartorp
Skeppsudden
Olovsberg
Djupsjön
Finndrako
Solbacken
Nybygget
Norrtorp
Arsvik
Araviken
Grindtorp
Haga
Fredriksdal
Ragerdalen
Snäckevarp
Skjuthagen
Evelund
Bygdegården
Skola
Fyrtorp
Arvidsberg
Fyrudden
Fyrhällen
Lövseh
Hagby
Grisselholmen
Ekholmen
Hagaborg
Karlsberg
Gamlebofjärden
Strömmen
Ekön
Jonasberg
Korsudden
Ekskär
Stensnäs
Eknäs
Svanvik
Runnholmen
Bergh
Krosah.
Katrineholm
Östralund
Dräg
Hagby
Stadshammar
Lenaberg
Bryttorp
Hulö
Hagen
Karlslund
Landsholm
Lövbäcken
Hulsh.
Hummelvikstorpet
Bodkliniten
Liljestad
Björkn.
Ekdalen
Kvarnberget
Löftet
Skörtsmåla
Slånaudden
Gåteboholmen
Trålebo
Lövudden
Pettersborg
Mörkedal
Öv. Älö
Ned. Älö
Mariedal
Ekudden
Agustenddal
Ljusmarsh
Kyrkogårdsskär
Kuggh.
Hamny
Fiskeläge
St. Lökskär
Ormö
Ormbudden
Västra klabben
Svedholmen
Långh.
Bössholmen
Brännholmen
Gekstensklabben
Svartbåden
Gubben
Spyskärsgrund
Gjusklabben
Bokökarten
Stora Älökarten
Hägerökarten
Kalsgrunden
Halsöklabb
Svarthällen
Rödbåden
Munkbåden
Svartbåden
Gubben
Spyskärsgrund
Gjusklabben
Bokökarten
Stora Älökarten
Hägerökarten
Kalsgrunden
Halsöklabb
Svarthällen
Rödbåden
Svartbåden
Munk

Valdemarsviks kommun, Gryts socken, karta 7H 9c

1 Rompen

Ett ekskogsområde på södra delen av Hägerölandet, ansluter till område (5), 7H 9b. Gott om vildapel i västra delen samt graninblandning och vidare oxel; Denna del snårig och kraftigt igenvuxen. Bland örterna blåsippa, gullviva, korskovall (Melampyrum cristatum) och blodnäva. I norr en vassbevuxen vik, nästan avsnörd. Längst ut på udden, den s k Rompen, ekskog av hagmarkstyp, liksom norrut utmed Hägerösundet.

2 Ekdalen

Området kring Ekdalen hyser rikligt med natt och dag (Melampyrum nemorosum) och även bl a Adam och Eva.

3 Melön-Stora Olsön

En större ö som utgjorts av två öar, åtskiljda av ett smalt sund - väster om det tidigare sundet Melön och öster om Stora Olsön. F d sundet uppgrundat genom landhöjningen, numera utgörs det av en fuktig strandängstyp med dominerande gräs och kantas av albårder; Norrut en med vass igenvuxen mar, i kanterna av denna märks havssäv, blåsäv, veketåg och en del ängsull bl a. Öster om maren ett mindre parti med ek. I den innersta delen av den långsmala viken, som skär in från norr, rikligt med havssäv. 3

De båda öarna är till övervägande del tallskogsbevuxna och terrängen är bergig, speciellt i södra delarna. Stora hyggen.

a
I norr har vissa skogspartier sparats, främst i NV. I södra delen av en granskogssänka finns förmodligen skärgårdens största idegransbestånd (Taxus baccata). Säkerligen finns här uppemot 50 träd. Det verkar som om återväxten är god - en del träd är dock topphuggna. Idegransbestånden beskattas i viss utsträckning och kvistar används till begravningskransar. 2
Enstaka idegranar finns även längst ut på udden i NV, den udde som är skiljd från övriga Melön genom en smal strandängszon, ett f d sund. 3

Inom området finns även en del grova tallar på torrhed.

b
I SV en åkerlycka som vuxit igen med gran och björk. I kanten en del ek, under vilka odlingsrösen påträffas. En knappt synlig, övervuxen stengärdesgård.

4 Stora och Lilla Totholmen 1 (-2)

En i huvudsak tallskogsbevuxen ö med torrhedsvegetation i de centrala delarna; Mot norr en frisk hedtyp med inslag av gran. I öster hällar mot vattnet. I norr ett videört-kärr, i söder ett alkärr. Tallarna i regel rakstammiga och åtminstone delvis av grov typ. Tillsammans med L Totholmen, som ligger norr om och är av samma karaktär, och Melöns nordvästudde, fågelskyddat område mellan 1 april och 15 augusti. Värdefulla skogsbestånd av äldre typ.

5 Olsön (Lilla)

a
Till övervägande delen en ö med hällmarkstallskog. I NV ett avsnitt med granskog; Här också en liten åkerlycka mitt inne i skogen - en potatisåker på 30-talet, numera igenvuxen med videört, gräs samt björk och tall. I kanterna odlingsrösen. Ett litet kulturminne, en rest av gammal odling, på en i övrigt helt barrskogsdominerad ö.

6 Brandholmen-Pungholmen 2

Två tallskogsdominerande öar exponerade mot öppet hav. Representativa och typiska. Båda har en karg och orörd prägel och utnyttjas av segelfolk på grund av sina lämpliga och skyddade hamnar.

Brandholmen i söder har en bergig karaktär med inslag av skvattrammyrar, särskilt i söder. Norrut, mot havet, står vindpinade martallar på öppna, utplanande hällar.

Pungholmen utgörs liksom Brandholmen mestadels av hälltallmarker, men innanför viken i SV finns en torrhed med ett äldre tallbestånd samt en torr björk. Ett bergrör-samhälle. Även inslag av gran. Vid viken i norr (vid nordostudden) står ett stånd av strandråg (Elymus arenarius). I öster en vattensamling, typ avsnörningsgöl, här bl a ormtunga (Ophioglossum vulgatum). Vidare observerades här, inte långt från denna göl, ett (1) ex av vanlig nattviol den 10 augusti 1979, en kanske inte helt typisk växtplats.

Vejde (Isatis tinctoria) har uppgivits från både Brandholmen och Pungholmen, liksom dansk skörbjuggsört (Cochlearia danica) från den senare (Rooth 1962--72).

7 Hattö-St. Hamnskär 1

En bergig ö med delvis grov och vacker hällmarkstallskog, särskilt i söder, där hällmarken är allenarådande. Mot norr mer inslag av gran, speciellt i NO. Skvattram i sänkorna, liksom blåbärsris. I norr även en del björk. En barrskogsö som har en stark orörd prägel; Av samma karaktär är det öster om liggande St Hamnskär. Båda öarna fågelskyddade mellan 1 april och 15 augusti.

8 Stora och Lilla Runnskär

På L Runnskär övervägande klipphedsvegetation trots karaktären av fågelskär. Mest enar, en del tall och björk på toppen. Ljung, renfana och fibblor. Klibbglim (Melandrium viscosum) funnen på skäret (Genberg 1977 s 66). 4

St Runnskär i stort samma typ av skär, en klipphedsö med några enar och tallar. Vid stranden i söder strandveronika (Veronica longifolia v. maritima).

Veje (Isatis tinctoria) uppgiven från Runnskären (Olsson 1965 s 9).

Skären ingår i samma fågelskyddsområde som föregående, skyddat mellan 1 april och 15 augusti. Labb iakttogs bl a utanför skyddsområdet nära Utterklabbarna den 10 augusti 1979.

9 Stagelskär 1

En nästan cirkelrund hällmarksö. Gamla grova tallar, vridna, torra och silvriga. Många vindfällen. Vackra lavsamhällen av grå och gulvit renlav. Mycket dekorativa och välutbildade "kuddar" av falsk vitmossa (Leucobryum glaucum). Flera lågor, en bl a övervuxen med kråkbär som likt en slingerväxt hängt sig fast vid den döda stammen. I svackor finns skvattram på ett ställe, vidare kråkbär samt ljung mest och lingonris. En särskilt grov tall står helt nära vattnet i SO. En urskogsö, exponerad mot öppna havet.

10 Långa hällen

En låg häll som täcks av vit fetknopp (Sedum album); dess dominans får hällen att skifta i rött. Vidare bl a strandveronika (Veronica longifolia v. maritima). 4

11 Älskären

Ett par småöar som ingår i Edshammarsöns naturreservat. På den norra ön en del tallar. På det södra bl a strandveronika (Veronica longifolia v. maritima) på sydsidan, vidare här tulkört och renfana. Föga märkvärdiga. 4

12 Flatskär-Tallskär

Ett par små fågelskär som ligger tätt intill farleden. Flatskär är helt trädlöst, medan det uppe på Tallskär står någon enstaka tall. Ingår i ovannämnda naturreservat. Föga märkvärdiga. 4

13 Gålklabben

Ett litet skär NO om Edshammarsön, bevuxet med någon tall och bl a mjölkört, renfana och vänderot. Föga märkvärdigt. Ingår i ovannämnda naturreservat. 4

14 Söderön

En odlingsö med ett par gamla gärden uppe på ön. I anslutning till dessa ekskog, rikligt med liljekonvalj. Intill det större gärdet bl a tandrot (Dentaria bulbifera) och spenört (Laserpitium latifolium) och i kantzoner fläckvis rikligt med Adam och Eva (Dactylorhiza sambucina). Vid det mindre gärdet gott om vanlig nattviol (Platanthera bifolia). Stengärdesgårdar. 2

En rest av äldre odlingslandskap. Jfr Gloön, Edshammarsön och Ekholmen, efterföljande.

15 Edshammarsön

a
I norr en f d åkerlycka som numera används till fårbete. Kring det gamla gärdet en bård av ekskog. Gott om blodnäva på torrare mark i bryn- 2
lägen, även solvända. Inne under ekarna mest gullviva och lundgröe. Stengärdesgård.

Söder och norr om gärdet fina hälltallmarker, delvis med grova tallar. På sydsidan av ön växer på ett ställe strandråg (Elymus arenarius).

En rest av ett äldre odlingslandskap. Naturreservat.

16 Gloön

a
I SV ett ekskogsområde av hagmarkstyp, här bl a blodnäva och gullviva. 3
Kring de gamla gärdena kantekskog, på de f d åkrarna fårbete. Sten- 2
gärdesgårdar.

En rest av ett äldre odlingslandskap.

17 Ekholmen 2

Mitt uppe på den lilla ön en f d åker, numera har här utbildats en mycket art - och örtrik ängsflora. Översållad av blodnäva (Geranium sanguineum). I själva ängsmarken bl a brudbröd, vanligt kungsljus, renfana, darrgräs, solvända, gulmåra, äkta johannesört, jungfrulin, ängshavre, flenört och prästkrage. I norra delen även Adam och Eva och gullviva.

På ön finns en stor ek, härav sannolikt namnet Ekholmen. Stengärdesgård och odlingsrösen. På ostsidan växer toppfrossört (Scutellaria hastifolia) ovanför en tångvall. En liten rest av äldre odlingslandskap i innerskärgårdsnatur, av säreget slag.

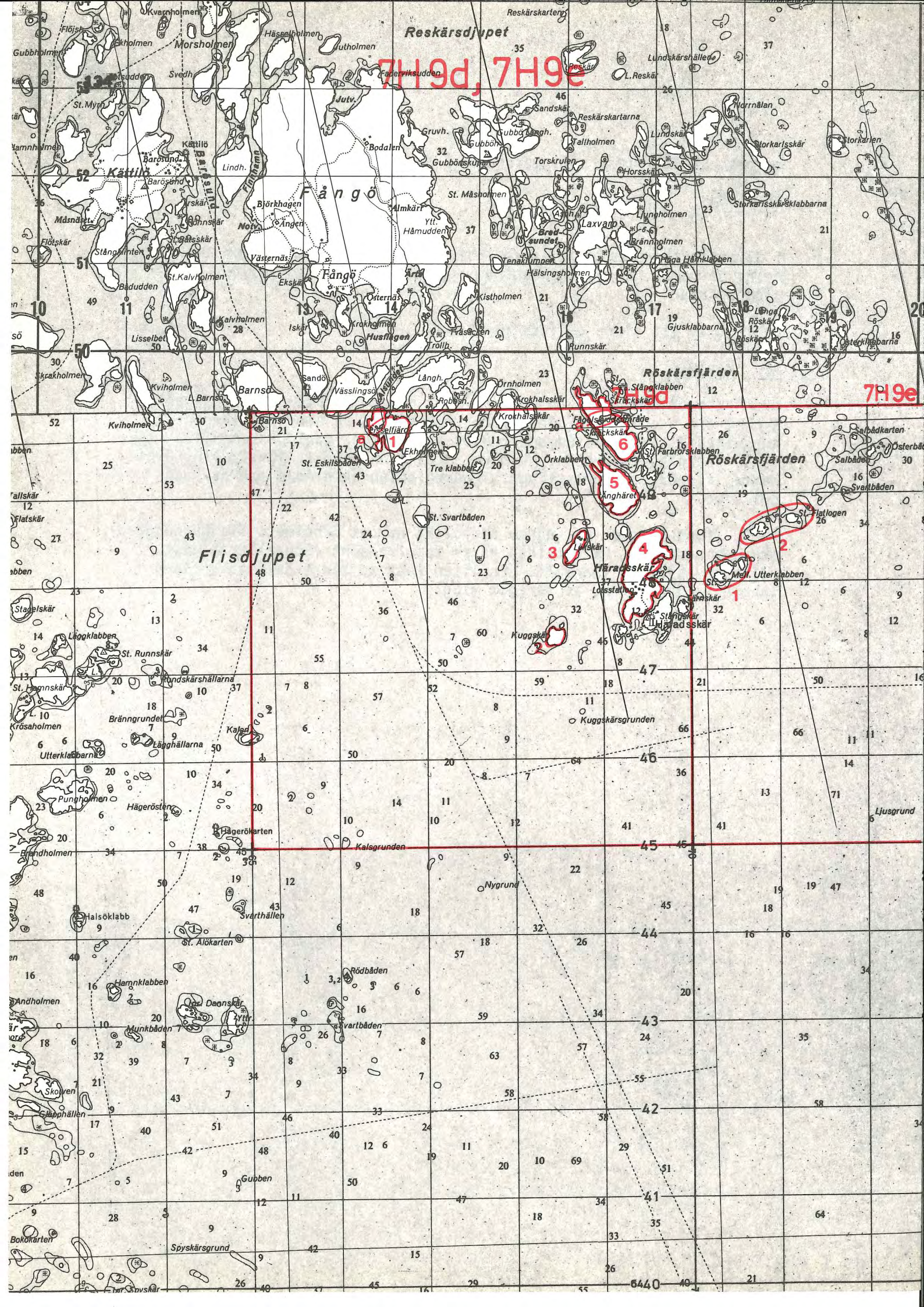
7H9d, 7H9e
7H9d
7H9e
Reskärsdjupet
Flisdjupet
Fågö
Röskärsfjärden
Kvarnholmen
Morsholmen
Hässelholmen
Lutholmen
Reskärskartorna
Lundskärshällen
L.Reskär
Jutv.
Sandskär
Reskärskartarna
Gruvh.
Gubbön
Gubbhällen
Tallholmen
Lundskär
Storkarlsskär
Storkarlen
Torrnålan
Kättilö
Barösund
Lindh.
Finnhamn
Bodalen
Gubbönskupan
Torskrulen
Horsskär
St. Måsholmen
Storkarlsskärsklabbarna
Ljungholmen
Laxvarp
Bredsundet
Tenakumpen
Hälsingsholmen
Gjusklabbarna
Almkärr
Ytt. Hamudden
Ängen
Nora
Björkhagen
Västernäs
Ekskär
Kistholmen
Husflagen
Trollh.
Trasaren
Runnskär
Långe Röskär
Österklabbarna
Skrakholmen
Kviholmen
Barnsö
Sandö
Vässlingsö
Långh.
Örnholmen
Krokhalsskär
Stångklabben
Skräckskär
Fågelskyddsområde
Skräckskär
Örklabben
St. Farbrorsklabben
Salbådskarten
Salbåden
Österbåden
Svartbåden
Tre klabbar
St. Eskilsbåden
St. Svartbåden
Ekholmen
Seeljärd
Ytterskär
Ljunghäret
Lerskär
Häradsskär
Mell. Utterklabben
Lossstenen
Stagelskär
Stängskär
Häradsskär
Kuggskär
Kuggskärsgrunden
Läggklabben
St. Runnskär
Rundskärshällarna
St. Hamnskär
Bränngrundet
Kalsö
Läghällarna
Utterklabbarna
Krösaholmen
Pungholmen
Hägerösten
Hägerökarten
Kalsgrunden
Brandholmen
Nygrund
Halsöklabb
Svarthällen
St. Alökarten
Rödbåden
Hamnklabben
Andholmen
Ytt. Daonskär
Munkbåden
Svartbåden
Skolven
Klapphällen
Gubben
Bokökarten
Spyskärsgrund
Ljusgrund

Valdemarsviks kommun, Gryts socken, karta 7H 9d

1 Lisselfjärd

Lisselfjärd ingår i den arkipelag av öar som ligger söder om Fångö och som är flitigt frekventerade av segelbåtsburna. Många fina hamnar finns i de skyddade och lugna vikarna. Utmärkande för öarna är också att de domineras av tallskog, dock inte av grov typ. Så är fallet med Lisselfjärd, där man också kan märka ett visst inslag av björk.

a
I väster finns ett par avsnörningsgölar som tidigare utgjort ett sund. Dessa vattensamlingar kantas av alar och enbuskar i söder. I kantzonerna också lundbräken (Dryopteris dilatata coll.). Ute i vattnet växer vass, havssäv, bredkaveldun, blåsäv, vidare ett mindre bestånd av vit näckros (Nymphaea alba coll.).

Ett särpräglat område.

2 Kuggskär 4

Ett fågelskär med en typiskt utbildad flora. Rikligt bevuxen med Ramalina polymorpha (fågelberg-brosklav) på de kala hällarna. En del krypande enbuskar i väster. Dansk skörbjuggsört (Cochlearia danica) uppgiven från ön (Rooth 1962--72).

3 Lökskär 4

Ett fågelskär. I norr några små vattensamlingar med bredkaveldun, havssäv, andmat (Lemna minor) och bl a strandrödtoppa (Odontites litoralis). Tillsammans med Kuggskäret, Änghäret och Skräckskär fågelskyddat mellan 1/4 och 10/7.

4 Häradsskär

En stor hällmarksö i ytterskärgården, endast bevuxen med spridda enbuskar samt rönn och björk i norr. I NO en del tall. På västsidan på en grusig strand växer strandråg (Elymus arenarius), sparsamt.

I fuktsvackor uppe på skäret kråkbär-samhällen med vitmossbottnar. Nära övergången till Stångskär i SO en vacker samling enbuskar.

I väster ett hamninlopp och där innanför ligger öns samlade bebyggelse.

I en vattensamling på skäret har den grönfläckiga paddan (Bufo viridis) funnits, enligt protokollsbok för Östergötlands Naturalhistoriska Förening av den 12 januari 1883 - den har ej veterligen återfunnits, trots letande av bl a Alsing Svensson, Fångö.

Från Stångskär är vejde (Isatis tinctoria) uppgiven (Rooth 1962--72).

5 Änghäret

En gammal odlingsö i ytterskärgården, slutades odlas i slutet på 1880-talet; Därefter har skäret under lång tid betats av ungdjur och mjölk- 3
kor. Numera bär Änghäret igenväxningens prägel. I norr dock rester av ängsvegetation; På NV-udden fortfarande en öppen, tilltalande ängsrest, med bl a rikligt med äkta johannesört (Hypericum perforatum). I norr 1
finns en björkskog med inslag av kraftiga rönnar. Fältskiktet utgörs av en kraftigt utbildad gräsvegetation, mestadels lundgröe; i övrigt gullviva, vanlig nattviol, gulmåra, korskovall (Melampyrum cristatum), hundloka, liten blåklocka, skogstry (Lonicera xylosteum) och måbär (Ribes alpinum).

Åt NV sticker en långsmal revel ut, uppbyggd av svallad morän. Ett rikt fågelliv i den långgrunda viken i anslutning till reveln. I söder mest hälltallmarker med spridda tallar. Vid viken i SV ett stort avsnitt med svallad morän på stranden, vallar av rullsten - även på stranden i SO. Bland stenarna rikligt med tulkört (Cynanchum vincetoxicum). Dessutom ett (1) ex av backvial (Lathyrus sylvestris) samt strandråg (Elymus arenarius) - den sistnämnda förekommer även i SO och i NV på reveln.

Längre upp på ön, i de centrala delarna, asp och björk samt gråvide (Salix cinerea), den sistnämnda i Sphagnum-sänkor. Snårigt och kraftigt igenvuxet. En del blåbärsris förekommer här också.

Änghäret är fågelskyddat mellan 1/4 och 10/7.

6 Skräckskär

Den norra delen av Skräckskär har närmast karaktären av ett björkskär 3
med dominerande björk. Söderut hälltallmarker.

a
Från öster skär en vik in med klart vatten, i dess innersta del havssäv. Innanför viken ligger en vattensamling, som inte står i förbindelse med havet. I denna göl, där vattnet är brunfärgat, återfinns vit näckros (Nymphaea alba coll.), jfr Lisselfjärd, och en grov kransalg som täcker större delen av vattenytan. I kanterna lundbräken och slokstarr (Carex pseudocyperus), en mindre vanlig starrart i skärgårdsområdet. Den västra delen av gölen är bevuxen med vass, blåsäv och bredkaveldun. En ridå av höga alar kantar både gölen och viken i öster.

På klippuddarna ut mot havet står vackra enbuskar. Längre upp på hällarna mest björk och små myrsamhällen med vitmossor, ängs- och tuvull.

Fågelskyddat mellan 1/4 och 10/7.

Valdemarsviks kommun, Gryts socken, karta 7H 9e

1 Utterklabbarna

Tre stycken klabbar som utgörs av vackert isskulpterade, rundade hällar; Särskilt L Utterklabbens (den östra) nordsida är magnifik. Mellersta Utterklabben är starkt sönderbruten i stora block, åtminstone delvis. Vegetationslösa.

2 Flatlogarna

Ett par skär som till sin karaktär avviker från de föregående. St Logen utgörs av en närmast plan, låg häll.

Hela området är fågelskyddat mellan 1/4 och 10/7. Gott om ejder. Labb.

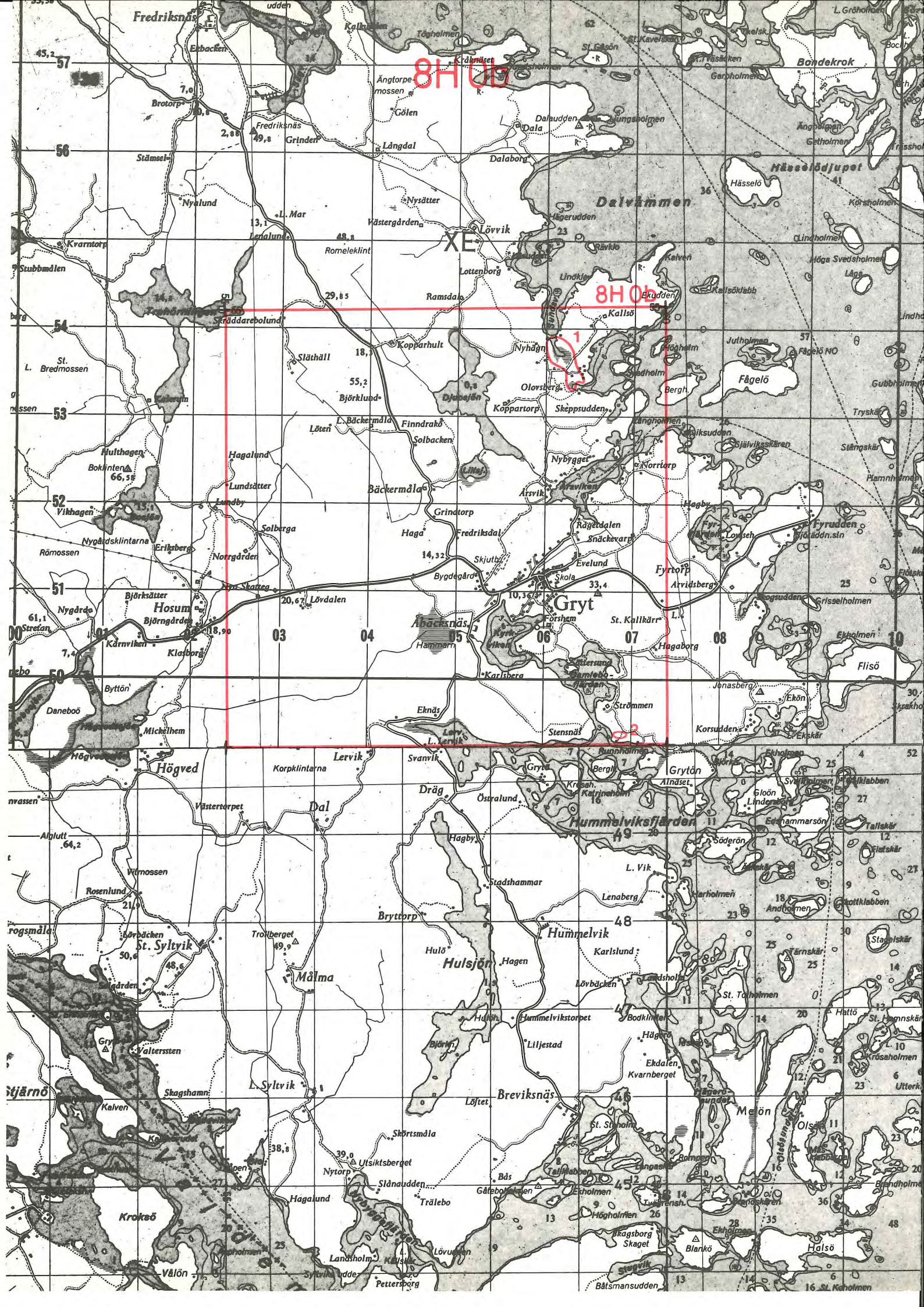
8H 0B
8H 0b
XE
1
2
Fredriksnäs
Ängtorpe-mossen
Gölen
Fredriksnäs
Grinden
Långdal
Dalaborg
Dala
Dalvämmen
Hässelö
Hässelöfjupet
Nysätter
Västergården
Lövvik
Romeleklint
Lottenborg
Ramsdal
Kallsö
Nyhagen
Kopparhult
Släthäll
Björklund
Djupsjön
Koppartorp
Skeppsudden
Olovsberg
Fågelö
Jutholmen
Fågelö NO
Bergh
Finndrake
Solbacken
Löten
Nybygget
Norrtorp
Arsvik
Bäckermåla
Hagalund
Lundsätter
Lundby
Grindtorp
Haga
Fredriksdal
Rågeldalen
Snäckevarp
Fyrudden
Fyrtorp
Arvidsberg
Evelund
Skola
Skjutbo
Bygdegård
Gryt
Lövdalen
Hosum
Björksätter
Björngården
Nygården
Åbacksnäs
Hammarn
Försthem
St. Kallkärr
Hagaborg
Karnviken
Klasborg
Byttön
Daneboö
Mickelhem
Eknäs
Strömmen
Stensnäs
Korsudden
Ekskär
Jonasberg
Ekön
Flisö
Grisselholmen
Karlsberg
Lervik
Svanvik
Högved
Korpklintarna
Dräg
Östralund
Dal
Västertorpet
Hummelviksfjärden
Hagby
Söderön
Vik
Stadshammar
Lenaberg
Harholmen
Andholmen
Bryttorp
Hummelvik
Karlslund
Hulsjön
Hulö
Hagen
Trollberget
St. Syltvik
Målma
Lövbacken
Landsholm
St. Tolholmen
Hattö
Hummelvikstorpet
Bodklinten
Hägerö
Liljestad
Ekdalen
Kvarnberget
Valterssten
L. Syltvik
Skagshamn
Kalven
Breviksnäs
Löftet
Skörtsmåla
Utsiktsberget
Nytorp
Slånaudden
Hagalund
Trälebo
Gåtebo holmen
Ekholmen
Tallskäret
Högholmen
Skagsborg
Skaget
Blankö
Halsö
Krokö
Vålön
Landsholm
Pettersborg
Båtsmansudden
Stegvik
Lövudden
Mellön
Olsön
Tärnskär
Stagelskär
Flatskär
Tallskär
Gloön
Ekhammarsön
Krösaholmen
Utterk
Brandholmen
Bondekrok
Getholmen
Ängholmen
Kalven
Lindholmen
Höga Svedsholmen
Kallsöklabb
Ekudden
Skräddarebolund
Trehörningsgrund
Stubbmålen
Kvarntorp
Nyalund
L. Mar
Lenalund
Stämseln
Bokklinten
Vikhagen
Nygårdsklintarna
Eriksberg
Römossen
Norrgården
Solberga
Hult hagen
Ekholmen
Tyrudden
Lövsen
Grisselholmen
Flisö
Ekön
Jonasberg
Korsudden
Ekskär
Hagaborg
Gryton
Alndset
Kroksäh.
Katrineholm
Bergh
Rumpholmen
Svanholmen
Fälklabben
Gloön
Lindeman
Ekhammarsön
Tallskär
Flatskär
Andholmen
Stagelskär
Tärnskär
Hattö
St. Hammarskär
Krösaholmen
Utterk
Mellön
Olsön
Brandholmen
Halsö
Blankö
Skagsborg
Skaget
Ekholmen
Tallskäret
Högholmen
Trälebo
Gåtebo holmen
Slånaudden
Utsiktsberget
Nytorp
Skörtsmåla
Breviksnäs
Löftet
Liljestad
Hummelvikstorpet
Hulö
Hagen
Hulsjön
Målma
Trollberget
St. Syltvik
Lövbacken
Landsholm
St. Tolholmen
Bryttorp
Hummelvik
Karlslund
Stadshammar
Lenaberg
Harholmen
Andholmen
Vik
Söderön
Ekhammarsön
Hummelviksfjärden
Hagby
Östralund
Dräg
Dal
Västertorpet
Lervik
Svanvik
Högved
Korpklintarna
Rosenlund
Vimossen
Alglutt
Daneboö
Byttön
Mickelhem
Eknäs
Strömmen
Stensnäs
Korsudden
Ekskär
Jonasberg
Ekön
Flisö
Grisselholmen
Karlsberg
Hagaborg
Gryton
Alndset

Valdemarsviks kommun, Gryts socken, karta 8H Ob

1 Nyhägn

Sundsvikens innersta delar, i norra delen av området, är bortsett från en liten vattenyta helt vassbevuxna. Söder härom vidtar strandängar med en typisk havsstrandflora. Väster om en mindre ekhagmark med enbuskar, 3
en vacker öppen ängs- och hagmarksvegetation, omväxlande med hällar i dagen. Viss del av ängsmarken är granplanterad, i den södra delen.

I söder möter en annan havsvik, och strandängszonen löper samman till en enhet, det f d sundet som skar av Kallsö från fastlandet.

Ett relativt ungt och typiskt innerskärgårdslandskap bestående av grunda, vassbevuxna vikar och ekhagmark med spridda enbuskgrupper samt hälltallmarker i öster (här fritidsbebyggelse).

På sydsidan av Verkholmen öster om Olovsberg växer toppfrossört (Scutellaria hastifolia) i strandkanten, vikens norra strand.

2 Tallgärdet

Vid inloppet till Gamlebofjärden och Kyrkviken står en mycket gammal grov tall, förmodligen en av de ståtligaste som påträffats under inventeringen 1979--80. Skyddsvärd.